لە بابەتێکی نیگارکێشیدا کە ڕەنگە گۆزە یان گوڵدان یان قاپێک سێو بێت؟

چەند ماندووبوویت، خۆزگا پەنجەرەکەت بکردایەتەوە و سەرت ببردایە دەرەوە و هاوارت بکردایە؛ لە هەموو شتێک ماندووبوویت.. یان دەردە دڵی خۆتت بکردایە تا دڵت ڕەحەت دەبوو، خۆ هیچ نەبێ من گوێم لێ دەبوو.

بونیامانێکی بێ شوناس چ بابەتی نیگارکێشان، ژنانی بێ شایان چ بەژنبوون. ژنبوون خۆی لەخۆیدا شانازییە، دەبێت پیاو دروست بکەن، تا جلی پاسەوانییان لەبەر دەکرد یان شاپوایان دەکردە سەر و لەسەری کۆلانەکاندا باج و سەرانەیان دەسەند، یان نا، دەبنە قەساب و مەڕێک دەکەن بەقولابی بەردەم دووکانەکەیاندا و چرایەک لەسەر دوگەکەی دادەگیرسێنن. چاویان بەملاو لادا دەگێڕن لە ژێر عەبای ئەم ژنەوە بۆ سنگی ئەو ژن، یان دەیانتوانی خەنەبگرنە ریشیان و بەڕەمل و ئوصتورلاب(*) و قاپ و کاسە و ئاو و ئێسقانەوە، لە گۆشەیەکدا دادەنیشتن نوشتە نووسی بکەن، کتێبی دوعاکەیان لەسەر بەرماڵێکی یەزدانی بکەنەوە و تاڵعی گەڕاوەکان ببینن. چ گاڵتەجاڕییەکە بونیام لە بەختڕەشی ئەوانی ترەوە نان بخوات و هیچیشی لەدەست نەیەت بۆیان،

(*) ئوصتورلاب: ئەم وشەیە لە بنەڕەتدا یۆنانییە و بەمانای تەرازووی ئەستێرەکان دێت، بەو ئامێرە دەوترێت کە لە سەدەکانی پێشوو و سەرەتای فەلەکناسیدا بۆ پێوانی دووری هەسارەکان و دیاریکردنی دەمی سپێدە و خۆرئاوابوون و دەیان کاری تری ئەستێرەناسی بەکار دەهات، دواتر بە هاوکاری هەندێک کەرەستەی تر جادووگەر و نوشتەنووسەکان بۆ مەبەستی تایبەتی خۆیان بەکاریان دەهێنا. و

نا ئەوان نەیاندەتوانی کەسی تر بن جگە لەوەی کە هەن، مرۆڤگەلێکی بێ نرخ کە بۆ هەر هاوجێگەییەک تاوانێکیان لەدەست دێت.

وەک ئەوەی عەشقت لەگەڵ مردوویەکدا کردبێت، یان تاوانێکت کردبێت، سزایەکی سەختی دەدایتەوە، دیلی بوویت، دڵت خەریکبوو پەڕی دەردەکرد بۆی، هەر کە بیرت دەکەوتەوە، مەرگیت ئارەزوو دەکرد.

وتت " چ سەرپۆشێکی ناسکە.. جوان بووی"

"جوان؟ مەگەر جوان نیم؟ گێلە پیاو نازانیت قسە بکەیت"

"من خۆ هیچم نەوتووە.. ویستم بڵێم....."

"زۆر باشە.. کە نازانی قسە بکەیت، دەمت مەکەرەوە.. بڵێ منداڵتر دیاری.."

"داوای لێبووردن دەکەم"

"بۆ ئینسان شتی قۆڕ دەڵێت و دوایی داوای لێبووردن دەکات؟"

"حەوسەڵەتم نییە.. هەستە بڕۆ دەرەوە"

"تۆ بڕۆرە دەرەوە، من حەوسەڵتم نییە.. ئێستا میوانم دێت، شوێن نییە دەمەوێت بیهێنمە ئێرە"

"مەبەستت پیاوی ترە؟"

"ئا.. لەسەری مەڕۆ"

دەستیت گرت بەزۆر هەڵیسێنیت و بیکەیتە دەرەوە، بەڵام بێ سوود بوو، سەیرێکی کردیت و ئەوەندە جوێن و قسەی ناخۆشی پێ وتی کە بەرتدا.

وتت "تۆ چیت لە گیانی من دەوێت؟"

"هیچ"

"کەواتە بڕۆ"

"شوێنم نییە"

"بچۆ بۆ گۆڕستانێکی تر.. چوزانم.. بڕۆ بۆ جەهەنەم"

"کەس وەک تۆ میهرەبان نییە، بۆ هەرکوێ دەڕۆم، دڵم مەیلی تۆ دەکات، رێ دەگرم و دێمەوە لای تۆ، بەڵام هیچ کاتێک خۆشم نەویستوویت، ئەمەم بەڕاستییە و بیر دەکەمەوە کە ....."

"بەڵام من خۆشم دەوێیت"

"دەبمهێنە.. بەڵێن دەدەم هەرچی بڵێی بەگوێت دەکەم، قاچەکانت لە تەشتێک ئاوی گەرم دەنێم و مەساژییان دەکەم.. دەتشۆرم و وشکت دەکەمەوە، چێشتت بۆ لێ دەنێم.. دەبم بەمۆدێل کە هەرچۆنێک حەز دەکەیت وێنەم بکێشی، تەنانەت ئامادەم بەیانی هەتا ئێواریێ وەک پەیکەرێک لە بەردەمتدا بکەومە سەرچۆک، بەس لەم دەربەدەرییە رزگارم بکە، ماندووبووم ئەوەندە لە باوەشی پیاوی جۆراوجۆردا کێنگڵم دا، هەریەکەیان بۆنێکیان هەیە، هەریەکەیان ئەخلاقێکی سەیری هەیە، بەڵام تۆ میهرەبانی، لە هەموویان جیاوازی. حەز دەکەم مێردم هەبێت، منداڵم ببێت، ئەوجا مەمکم لە دەمی بنێم و بەدەستەکانم هێواش هێواش نەوازشی بکەم تا دەنوێت و پاشان بێم بۆ لای تۆ"

بەپەنجە میهرەبانەکانی بناگوێی تۆی نەوازش دەکرد، سەرتی دەخستە سەر ڕانی و هێندە ناوچەوان و ژێر چاوتی نەوازش دەکرد، کە بیرت چووەوە چرچی کەوتووەتە ناوچەوان و ژێر چاو و دەوری لێوانت.. لاجانگ و چەند تاڵێک لە سمێڵت سپی بووبوو ئیتر کارت تەواو.. هەموو

ڕۆژێک بڕی تلیاک و مەشروبەکەی خۆت زیاد دەکەیت، ئەو کۆپیکارییەی کە دەیکەیت هەر بەشی تلیاک و مەشروبەکەت دەکات. هێور هێور دەچیتە خەو و کاتێک چاوت کردەوە شەو بوو من ڕۆیشتبووم، لەسەر ڕانی ئەو نوستبوویت و سەیری چاوە ڕەشە بریقەدارەکانیت دەکرد منت لە بیر چووبووەوە؟

نا ... من چووبوومە سواری شەمەندەفەر، سەرم بە جامەکەیەوە نوساندبوو لە زوڵمەتی بێ کۆتاییم دەڕوانی، چەمەدانییەک بەلای سەرمەوە بوو کە دڵمی دەگوشی.. پیاوێک؛ کاتێک کە من خۆمم تەسلیم کردبوو، ئەو دارونەداری خۆی دۆڕاندبوو، بەڵام ئایا ئەمە قومار بوو؟ ئایا ئەو قومارچیی بوو؟ وە من براوەی ئەم یارییە بووم؟ بونیامێکی بەختڕەش کە تەرمی پارچە پارچەکراوی مەعشوقەکەی لە چەمەدانیی نابێت و بێ ئەوەی کە خۆی بیەوێت یان بزانێت، بۆ شوێنێکی نادیاری دەبرد، ئەمەش تەنیا لەبەرئەوەی کە شەهامەتی خۆکوشتنی نەبوو، خۆی دابووە دەست ئەم حاڵە. تۆ ئەمە ناو دەنێی ژیان؟ کە هەریەکە لە ئێمە تەرمی کەسێکمان ناوە بەشانمانەوە و بە شەمەنەفەرێک بەرەو شوێنێکی نادیار دەڕۆین کە نە سەرەتای دەزانین و نە کۆتایی...؟ دڵمان بەوە خۆشە کە زیندووین.

چەند پەرییەک کە لە بەرچاومدا ئازادانە سەما دەکەن بێ خەیاڵم و وا هەست دەکەم کە هەر نایان بینم، چەند بەلای شتهایەکی گرینگدا تێ دەپەڕم و وا دەزانم هەر هیچ نەبووە، چەند لە تیشکە ئاڵتوونییەکانی خۆر نیگا دەکەم کەچی وا بیر دەکەمەوە کە خۆر هەرگیز تیشکی ئاڵتوونی پەخش نەکردووە. چەند بە بوون بێ باکم، ئێمە توانای دیاریکردنمان نییە، نازانین هەڵبژێرین.. نا ئێمە هەڵنابژێرین، ئێمە

هەڵبژێراوین، هەڵبژێراوین کە تەرمی ئازیزێک بنێین بە شانمانەوە و لە پرسەیدا ئارەق و فرمێسک برێژین، ئەگەرنا بۆ کاتێک پەنام بۆ ماڵی ئەو بردوو لە بەرامبەریدا، لە حزوریدا لەسەر چرپاکەی راکشام، دیواری سەنگین و سیای خەو نەیدەهێشت ئەو ببینم؟ بۆ کاتێک لە باوەشمدا بوو جەستەی لەرزیوی بەگەڕانێکی مندالانە، بە گەڕانێکی سۆزاوی دایکانەی من، خۆی لە مندا گرمۆڵە دەکردوو دەیویست بۆ رەحمی من، بۆ سکی من؛ شوێنێک کە لێوەی هاتبوو بگەڕێتەوە. دڵی لە لێدان وەستا؟ ئایا ئەو منداڵی من بوو؟ ئایا دەیویست لە خوێنی رەحمی مندا دابمرکێتەوە و لە پەنای ئارامی مندا خۆی لە سەختی و زبری رۆژگار بشارێتەوە؟

هەموو دڵتەنگی و مەیلەکانی من بۆ ئەو تازە بوو، وەکو دایکێک کە هەنگوینی خوێنی خۆی بە کۆرپەلەکەی بدات، وەکو مەرگ کە بە هەموو توانایەوە دەچێتە وێزەی ئینسان و فاتیحانە هەموو کلاورۆژنەکانی ئومێد دادەخات، وەکو عەشقەی مەرگ لە منەوە ئالابوو. رەنگە لەبەرئەوە بووبێ کە لەدەست سەختی و زبری ژیان خۆی بشارێتەوە، نازانم.

تەنیا ئەوە دەزانم کە ئەو نیازە ئەزەلی و ئەبەدییە هەمووانی جادوو کردبوو، ئەو خۆشی جادوو کرابوو، چ رەنجێکی دەکێشا! دوو مانگ و چوار رۆژ بێ منی، بەمنەوە گوزەراندبوو. لە هیجرانێکی شادی هێنەر و ویساڵێکی خەمئەنگێزدا، لە تەنیایی خۆیدا، لەگەڵ ئازیزێک کە من بووم، گاهێ بووم و گاهێ نەبووم.

تۆش ئاشق بووبوویت و من باش دەمزانی، خۆت دەتویست کە ئەمە وا نیشان نەدەیت، بەڵام تازە کار لە کار ترازابوو، هەموو گەردیلەی وجودت ئەوی بانگ دەکرد، هەمیشە شتێکت لێ کەم بوو، خەیاڵت دەکرد

کـه دەبێ بڕی تلیـاک و مـــەشـروبەکـەت زیـاد بکەیت، چ بـێ سـوود بوو، هـەرچەند زیاتر ئەم ئەفیونە دەچووە گیانتەوە ئەوەندەش نەشئەی کەیف هێنەر، لۆچی زەحمەتی لە سیاما و دەرونتا زیاتر نمایش دەکرد.

لـە دوڕیانێکدا تیـــا مـــابوویت، نـەدەتتـــوانی بـەرگـــەی بگری، نـە عەشقیشـیت بیر دەچووەوە. تێکەڵەیەک بوو لە عەشق و نەفرەت، هـەرچی لە تۆدا هـەبوو وەک بەرق و با هـەڵهـاتبـوو، بەڵام دڵیشـتی لەگـەڵ خـۆی بردبـوو، ونکـردویەکت هەبوو، ئـەوت چنگ نـەدەخـــست. ئەوکـاتـەی کـــە دەتدۆزییەوە پەشیمان و گۆڵ خواردوو لـە جووڵەی کیسەڵ ئاسای خۆرت دەڕوانی و ڕۆژ ئاوا نەدەبوو، شـەوان چاوت لەسـەر مانگ بـوو، کە لەودیو پەنجەرەوە لە شوێنی خۆی نەدەجما بەیان بدات. هـەر ڕێیەک دەڕۆیشتی بەو کـۆتایی دەهات، لەگـەڵ ئەوەی کـە بەبیـرت بـێ ئەگـەر بەدرێژاییی ژیانت سـووکایـەتییـەکت بیستبـێ، لەوت بیسـتووە، ئەگەر گریابێتیت هەڵبـەت هەر ئەو گریانویتی، ئەگەر سـاڵهایەک کـۆپیکاریت کـردبێت و نەتتـوانیبێت کارێکی هونەری دروست بکەیت، ڕەنگە لەبەرئەوە بووبێت؛ کـە ڕوخـســاری مـــەعـشـوق لـەلات تەجـــەللا نـەبوو، هـەرچیت دەکـرد نەتدەتوانی تابلۆیەکی بکێشی.

ئازاری هـەبـوو، ئارامی نەبوو، لـە ڕێوە کـە دەگـەیی وەکـو کـاغـەزێکی سپـی گرمـۆڵەی دەکردیت و پاشـان دەڕۆشت، هێندە لە گـێلێـتی خـۆت بەردەوام بـوویت کـــە ناچار بـوویت ئـەو بکوژیت، بـەڵکو خـــۆتی لـێ پاک بکەیتەوە، سەرئەنجـام بەو کۆتاییە گەیشـتیت کە پارچە پارچەی بکەیت و لە دەسـتی ڕزگـارت ببێ. بەڵام تێگەیشـتـیت لـە ڕاسـتـیـدا زنجـیـری گەردنت توندتر کردووەتەوە. کە سـەریت لێ کـردەوە، برۆ تێکەڵاوەکانی و چاوە کراوەکانی دەیانخواست هەلێکی تریان بدەیتێ، بە لێوانێک کە لە

نێوان گریان و پێکەنیندا تیامابوو وەک بڵێی دەیویست قسە بکات، یان بە گوناهەکانی خۆی پێ بکەنێت، وەک ئەوەی خۆشی لەو ژیانە بێ مانایەی خۆی ماندوو بووبێت، بەمەرگ پێ دەکەنی، بەڵام لە ترس و ئازاردا بەهەناسەبڕکێوە دەلالایەوە و هەموو چەکە ژنانەکانی خۆی خستبووە کار تا پێش بەم کوشتنە بگرێت.

تۆ ئیتر نەتدەبینی، تەنیا دەنگی سووکایەتی پێکردنیت دەبیست، لە دڵتا وتت "لەبەرئەوەی خۆشم دەوێیت، دەتکوژم" بەڵام سەیر دوچاری دوودڵییەکی فەلسەفی بوویت، کە دەبوو رستەکەی خۆتی تێدا راست بکەیتەوە کە؛ "نا.. لەبەر ئەوە دەتکوژم، خۆشم دەوێیت" ئیتر جیاوازی چی بوو؟ رێی ئاشتی نەکرابووەوە تا دەست لە کوشتنی ئەو هەڵگریت، رۆژی سەد جار هیوای دەخواست کە بریا تۆ بمردیتایە و ئەو بەئاسانی بتوانێ میوانەکانی بەرێتە ئەوێ.

لە دڵی خۆتا وتت "بیرتە؟" کێردی تیژی چێشتخانەکەت بەگوشاری زیاتر لەسەر دەمار و پێستی ژێر ملیت دانا و خوێن فیچقەی کرد و پەڕییە سەر شووشەی چاویلکەکەت، دیسانەوە بەردەوام بوویتەوە لە کارەکەت، ئەوەندە کێردەکەت هێنا و برد تا سەریت لە لاشەی جیا کردەوە و خوێن فوارەی کرد، دەموچاوە شینەکەی سپی هەڵگەڕاو دەتووت دەگەڕێتەوە بۆ خەونی پاکی منالی.. سیمای ئارام بووبووەوە و کە فەڵەی ناوچاوانی و گۆناکانی نیشتنەوە.

ئاه .. لەودیو ئەم دەموچاوە ترسناکەوە وێنەی فریشتەیەک بوو تا ئەوکاتەی نەتزانی بوو؟ چەند جوان بوو، ئایا دەبوو دووبارە زیندووی بکەیتەوە؟ بۆ ساتێک هەرچی نەفرەتت بەرامبەری هەبوو، وەک با رۆیی، بریا کار بەمە نەگەیشتایە، بریا ئەوت دروست بکردایەتەوە، ئایا درۆیە

کە دەتوانرێ مرۆڤ بە رەهەندی مرۆڤی شارستانی نزیک بکرێتەوە؟ ئایا راستە کە کاتێک ئادەم مرد، رەزالەتەکانی شەیتان بردی و روحیشی خوا؟ باری تەعالا.. هیچ ناخۆشییەک لە ڕوخساری فریشتە ئاسای ئەودا نەدەبینرا، رەگەکانی ناوچاوانی کە بەهەر لێدانێک دەبەنگی و گەمژەییان دووبارە دەکردەوە، ئێستا ئیتر ئارام بووبوون، قژی پێچ پێچی رەشی لە چەرچەف و خوێندا مانایەکی تازەیان دەدا، چاو بریقەدارەکانی بە بنمیچەکەوە هەڵواسیبوو بێ ئەوەی کە مۆڕە بکەن یا پزیسکێکیان لێوەبێت، لێوەکانی .. ئەو لێوە گۆشتنە نیوەکراوانەی کە دەتگوت تازە لە ماچێکی گەرم و درێژ هەڵگیراوە و هێشتا تێر نەبووە، وەک خۆیان مابوونەوە، نوشتایتەوە و لێوەکانت نایە سەر لێوەکانی، بۆ یەکەم جار سەرمای تەزوو هێنەری ئەو گۆشتە نەرمە خستیتیە لەرزە. نەتزانی چەند چرکە یان چەند سەعات بەسەر لێوەکانی ئەوەوە مایتەوە و هەستت بە سەرمایەکی سەیر دەکرد، کە لەرزێکی وای لێ هێنابوویت، کە هیچ پێوەندی بە سەرمای ئەم تەرمە سەهۆڵ کردووەوە نەبوو. بۆ ساتێک پێڵوی چاوی چەپی لەرەیەکی کردوو وەستایەوە. سەیری دەستەکانیت کرد کە چنگی کردبوو بە سەرچەفەکەدا، هەردووکیانت لە ئەنیشکەوە لێ کردەوە و دات بە دیوارەکەدا، نینۆکە تیژەکانی دیوارەکەیان رووشاند و وەستان. پەنجە شادەی دەستی راستی بەتەواوی نوشتابووە و پەنجەی ناوەڕاستی دەستی چەپی کە ئەنگوستیلەیەکی خاچی تێدا بوو رێک و درێژ مابوو، قاچەکانیشت لێک جیا کردەوە، چەند جوان بوو دەتوت پەنجە گەورەی لە خەجاڵەتییەوە بووە بە ئاو، سەری کەمێک چەماندبووەوە. رانە گەورەکانی کە پێچرابوون لە سەرچەفە سپییەکەوە بڕیت و جیات

کردەوە. نیوەی لاشە بێ سەرەکەت کە وەک پەیکەرێکی بەردین دڵۆپی خوێن لە دەمارەکانییەوە دەڕژا، لە تابلۆیەکی تردا نیگار کرد. قەڵەمەکەت دانا، جگەرەیەکت پێ کرد، پێنج تابلۆشت خستبووە لاوە و بۆ تەماشای جەستەی پارچە پارچەیان دانیشتی. ئایا بەڕاست شێوەیەکی وەهای هەبوو یان تۆ بەم شێوەیە ئەوت کێشابوو؟ ئایا لەو کاتەدا منت بیر کەوتەوە؟ ئیرەیی نابەم، بەڵام ئایا مانای جوانیت زانی؟

مژێکی قوڵت لە جگەرەکەت دا و هەستت کرد هێزێک تۆ بۆ لای هەزارپیشەکە راکێشا، چەکمەجەکانت یەک لە دوای یەک راکێشا، شتەکانی ناویانت ئەمدیواودیو کرد تا سەرەنجام ئەوەی دەتویست دۆزیتەوە، قەڵەمدانێک بوو کە بەرگی نیگارێکی نهێنی ئامێزی لەسەر بوو؛ لە بیابانێکی بێ کۆتاییدا پیرەمێردێکی قەمبوور لە ژێر درەختێکی سەرووودا دانیشتبوو، کچێکی جوانیش لە بەردەمیدا چەمیبووە و بەدەستی راست گوڵێکی نیلۆفەری شینی پێشکێش دەکرد. بە پێکەنینێنە مەدهۆشانە و بێ ئرادەکەی کە بەسوچێکی لێویەوە وەک پەڵەیەکی گەورەیی خوێن وشک بووبوو، بە لێوە خونچە ئاسا نیوە کراوەکانییەوە، بەقژی رەش و ئاڵۆزاوی هەمان شێوەوە کە لەسەر سەری تۆپەڵی بەستبوو، برۆی پێوەست، چاوی رەش، کە لە هەر کەسێکی بڕوانیبایە مەگەر خوا بیزانیایە چی بەسەر دەهات. هەموو ئەوانە نیشانەی کچێکی ساسانی بوو کە دەیگوت لە دەستی پێپەتییەکان هەڵهاتووە و بۆ پەردەی تابلۆ پەنای بردووە تا لە ئەماندا بمێنێ. ئەو دوو قومرییە هەراسان و بچووکەی سینەشی ئامادەی هەڵهاتن بوون بێئەوەی باڵێکیان هەبێت بۆ فڕین، پۆڵێ شمشێر بەدەست بەشوێن ئەودا لە کۆڵانە چۆڵەکانی نیوەڕۆدا، سمیڵ بابڕ،

راوشکارانە بەچاوی کونپشکیانەوە دەتگوت عەرد کون دەکەن و ئاسمان دەجەڕێنن.

ئەی بۆ کوێ چوو؟ هیچ کەس لەو کۆلانە نەبوو، دیوار و بانیژەکان لەو سوورەی هەتاوەدا بە هێواشی رەنگەکانیان ئارام ئارام بۆ سوور دەگۆڕا، دەنگگەلێکی دووری تر و خەڵکی شار بەگوێ دەگەیی، بەڵام کەس دیارنەبوو. دەنگێک وتی "منالّی بەرگدروو، ئەستێرەکانی ئاسمان چەندن؟"

"تاڵەکانی ئەسپی من چەندن؟"

"منالّی بەرگدروو، ناوەڕاستی زەمین کوێیە؟"

کەس وەڵامی نەدایەوە، تەنیا دەنگی داکوتینی مێخ بەزەویدا دەهاتە گوێ، ئەو پێپەتییە شپرزانە عارەقیان دەڕشت و تینو بە دوای کچێکدا کە ئاسان خۆی نەدەدا بەدەستەوە کەوتبونەڕێ و نەفرەتیان لەو رۆژگاری گەڕان و سۆراخە دەکرد، بێ ئەوەی زمانی کەس بزانن..

ئەی تف! ئەگەر ئەم زمانە وشکە ئاوی دەبوو مەگەر دڵی بێڕەحم درێخی دەکرد؟

سەیرێکی پەنجەرەکەت کرد، دنیا تاریک بووبوو، چەند سەعاتێک، یان رەنگە چەند ساڵێک تێپەڕی بێت. ئایا ئەوە گرینگ نەبوو؟ گرینگ نەبوو مێژوو چەندە پیاوانی وا تینوی بەخۆیەوە بینیوە؛ ئادەمانێک کە لەسەر ئەم عەرزە گەرمە لێویان وەک لێوی ماسی دەیوت ئاو، لە تینیۆتیدا وەختەبوو بێن بەلادا و ئاوی دەریاکانیش سوێر، جۆگە ئاوێکیان دەویست کە لە کەناریدا گوڵی نیلۆفەر رووابێت.

پیاڵەت پڕ لە مەشروب و کرد و هەڵت دا. ئایا حەزت نەکرد کەسێک

ئۆکـۆردیۆن بژەنـێ و بەئاوازێکی خـەمگین بچـریکێنێ «ئەی ڕۆژگـاری نەخش و نیگاران، ئەی دڵی خـەوتوو، ئەی خـەوی شـیـرین..» ئەوی تری چی بوو؟ بیرم نەماوە، لە زەینمدا وتم " دێیت پێکەوە قسە بکەین؟"

سـەرت بەرز کـردەوە من نەبووم، ڕۆیشـتـبـووم و دەنگی شـەمـەنەفـەر دووردوور هـاتە گوێ، هەرچەندە دوورتر دەکەوتمەوە زیاتر یادی تۆ دڵمی تەنگ دەکرد و هەناسـەمی قـەپات، وەکو ئەشکێک کـە هـەرگیـز نەتوانم لە چاوانمەوە بـۆت بڕێژم، لە گـۆشـەی زینـمـدا بـووی و دڵۆپەت کـرد. وەکـو بوغزێک کە لە قوڕگمـدا مابووەوە، ئاوا مایتەوە.. ئەی ڕۆژگاری نەخش و نیگاران!

پیـاوە نابیناکەی تەنیشت دەرگەی قاوەخـانەی فـیردەوسـییت لە بیـرە؟ پاڵـی دەدا بە دیوارەکــەوە و ئۆکـۆردیـۆنی دەژەنی، جـارجـار کـەسـێک ئەسکەناسـێکی دەخستـە گیرفانییەوە. قیـافەیت بیـر دێتەوە؟ شـێوەی لە کـەس نەدەچوو لە خـۆی نەبێ، چاویلکەیـەکی ڕەشـی لە چـاو دەکـرد کـە سەری لووتی بەزەحمەت لە ژێرییەوە دەبینرا، شێوەیەکی بازاڕی هەبوو، غــەبغــەدار، ســەری مــاش و بـرنجی، قــژی لوول و شــانە کـراو، پاک و خـاوێن، کاتێک کە لێوە سوورەکەی دەجـوڵا ئیـتـر بونیـام تێ دەگەیی کە دەیـەوێت بـچــریکێنێ «ئەی ڕۆژگـــاری نەخـش و نیـگاران» چاکـــەت و پانتـۆڵەکـەی هـەمـیـشـە ڕەسـاسـی بـوو، قـۆپـچـەکـانی داخـراو، ویقـاری پیــاوێکی هـەبوو کــە ســەرەتا مـن ترســام ئەگــەر پارەیـەک بخــەمــە گیـرفانییەوە، دەست لە ئۆکۆردیۆنـەکەی هەڵگرێ و چاویلکەکـەی داکەنێ و بەشێوەیەک سەیرم بکات کە یانی، کارێکی باشت نەکرد.

"ببـورە بەڕێز.. چەند جـوان دەیژەنیت، کاتـێک کە تۆی لێ نەبێت ئێمـە شـتـێکمـان ون کـردووە، دەنگ و سەدای ئـەم شەقـامـە بێ تۆ هـەر قـسـەی

قـۆڕە، دەزانیت؟ من زۆر سـوپاسی تۆ دەکـەم.. یانی هەمـوومـان" بۆ نەمدەتوانی قسە بکەم و لە کاتی سەرکەوتن بە قادرمەکاندا هەڵدەنوتام، هەمیشە بەمجۆرە کاتێک بونیام لەسەر خـۆی نەبێت هەڵدەنوتێ، جانتاکەی لێ دەکەوێت و هەرچی تێدایە هەڵدەڕێژێت. چ مەرگم بوو کە وا دەترسـام دووبارە ئەم ئاهەنگە بوەسـتـێنێ، بەرەو ڕووم بێت، پەلم بگرێ و جانتاکەم بداتەوە دەست و تاسەر و قادرمەکانەوەم بگەیەنێ و بپرسێ "خۆ هیچت لێ نەهاتووە؟"

بۆ وا سـەیرم لـێ بەسـەرهـاتبـوو، زۆر بێ تاقـەت بووم بـۆی، بەدەنم ئازاری دەهات، ئێسـقـانەکـانم لە گشت لایەکـەوە هاواریان دەکرد و ئەژنۆم دەلەرزی، کـە چوومـە قـاوەخـانەکـە دیسـانەوە ئەو لـەوێ نەبوو. قـورسـایی دنیـا کـەوتە سـەرشـانم و ڕێی هەناسـەمی قـەپات کـرد، بۆ ساتێک لەو ناوەڕاستەدا سەرگەردان بووم، نەمزانی بۆ لەوێ وەستاوم، بۆچی هاتووم و چیم دەوێت و چ مەرگم بوو؟

چوومە شوێنە هەمیشەییەکەی خۆم و لای پەنجەرەکەوە دانیشتم، بەلام هیـچم بانگ نەکـرد، جگەرەیەکم پـێ کـرد و دڵم سـپـارد بە ئۆکوردیۆنەکە. جێگەی من لە کۆتاییی قاوەخانەکەدا لە شوێنێکی لاپەنادا بوو، پاڵم دەدایە و بە دیوارەوە و هەموو قاوەخانەکەم دەخستە ژێر چاوەوە. بەلام ئێستا نەمدەویست سـەیری هیچ شتێک بکەم، دەمویست گوێ لەو مۆسیقایە بگرم و لە خۆم بپرسم کە ئایا ئەویش بیر لە من دەکاتەوە؟ ئەسڵەن منی لە یادە؟ چەند جارێک سەلامم لێ کرد، کلاوەکەی بەرز دەکردەوە و دەنوشتایەوە و بەڕێزەوە زەردەیەکی دەگرت، ئایا لەگەڵ هەموو کەسێکدا هەروابوو یان تەنیا بۆ من ڕێزی دەنواند؟ تۆ لە بیرتە چاوی دەبڕییە من و بەدەستی چەپ یان ڕاست یاری بە سمێڵی

دەکــرد، بێ خــەیاڵ و رەحــەت منی دەخــســتــە ژێر ئەو نیگایانەی و دەیتــواندمــەوە، خــۆشی بە زەردەخــەنەیەکی نهــێنی ئامــێــزەوە بۆ پەروەردگاری من درودی دەنارد.

گارسـۆنێک کە کراسێکی سەوزی لەبەردابوو لە منی پرسی کە هیچم دەوێت، من گـوتم نا، دواتـر سێ پیـاو هاتنە سـەر مـێـزەکـەم، دووانیـان مەست بوو، یەکێکیان قژبژێک بوو.

"دەبێت زۆر ببوریت.. هاا.. هەڵبەت جەنابت شاعیریت"

مژێکی خـەستم لە جگـەرەکـەم دابوو، دووکـەڵەکـەی لە قـورگـما پـەنگی خـواردەوە، سـەیرم دەکرد، لاواز و درێژ و بێ جـورم، کـاکـۆڵی هـێنابوویە سـەرچـاوی، دوکــەڵەکــەم کـرد بـە سـەروچاویدا و هـەنگاوێک بۆ دواوە لەترێکی دا، بەڵام نـەیدەتوانی هاوسـەنگی خـۆی رابگرێت، بەمـلاولادا دەکـەوت. عـارەقـیـان لە شـوێنی تر دەخـواردەوە و دەهاتنە قـاوەخـانەی "فیردەوسی" یان قاوەخانەی "نادری" قاوەیەکیشی بکەن بەسەردا.

قژ بژەکەیان کورسییەکی راکێشا و لەسەری دانیشت، ددانەکانی دەسـتکرد بوون و کـاتێک بەچاوە شـینەکـانی تێی دەڕوانیم، هەسـتم دەکرد سـەیری دوو هەڵماتی شووشـە دەکەم، وتی "زۆر حەز دەکەم گوێم لە شیعرەکانی تۆ بێت" روو بەهەرسێکیان وتم "من ئەهلی شیعر نیم.. ئەهلی نیگاری سەربەرگی قەڵەمدانم"

"نەمگوت جەماعەت؟ من دەمزانی ئەمە پێوەندی بەمیرزا قەڵەمدانەوە هەیە"

"ژن چۆن جگەرە دەکێشێت"

"من دەیکێشـم"و ناوچەوانم دابەیەکدا، سێیەمیان لووتێکی قەوس و

قژێکی لووسی هەبوو، مژی هەڕەمەکی لە جگەرەکەی دەدا و وادەهاتە پێش چاو لە دووانەکەی تریان حەرامزادەتر بێت، بەدەست ئاماژەی بۆ کورسیە خاڵییەکەی ئەو کرد و وتی"من حەزم لەو پیشانە نییە کە کۆتاییەکەیان "کێش" بێت"

وتم "مەبەستت؟"

"ویستم بپرسم لەو جەنابی نیگارکێشە هیچ هەڵدەکرێ؟"

نەمتوانی بەربەخۆم بگرم، بەری دەستم کێشا بە مێزەکەدا و هەستام" هیچ پێوەندییەکی بە تۆوە نییە"

"بۆ دەیکەیت بەهەرا؟"

"دەمانەوێت بزانیت تامی چۆن بوو؟"

"هەر ئەوەندە" هەرسێکیان پێکەنین.

بۆنی شیرینی دیێت.

دەمویست بەجانتاکەم وەها بکێشم بەدەموچاوی ئەو سەرسەریەیانەدا، کە پەرچەمی بنوسێنم بەناوچەوانییەوە، دەمویست بڵێم قوڕ بەسەرتان. لەبەر ئەمەیە کە ئێمە بەم حاڵەوە شانازی نەتەوایەتیمان نییە؛ هەستی هەرەوەزیتان نییە، مرۆڤەکان بەمرۆڤ نابینن، لەبری کار بەتاڵە لێ دەدەن و لە بەیانییەوە تا ئێوارێ چەنە دەدەن.

ڕەجاڵی خەسیوانە، ناپیاوانە، ئەگەر راست دەکەن بۆ جێیەک نییە داکۆکی لە مافەکانتان بکات؟ بۆ چوار کەستان ناتوانێت پێکەوە هەڵبکات؟ بۆ هەرکەسێک دێت یەکسەر بەئاسانی دەچێتە مێشکتانەوە، قوڕ بەسەرتان، کەچی تەنیا وتم "ڕەجاڵەکان، بێدەنگ" قیژاندم و بە

هەردوو دەست گوێیەکانم گرت تا دەنگی خۆم نەبیستم، گرڕم گرتبوو، بۆ چرکەیەک هەستم کرد یەکێک لەوان لە دواوە زنجیرەکەی کردمەوە کراسە رەشەکەم کەوتە خوارەوە و من رووتبوومەوە.

نەمزانی چەند زەمەن تێپەڕی، تەنیا بیرمە کە دەستەکانم لەسەر یەک لە ڕووی مەمکەکانم دانابوو، رووت لە بەرامبەر ئەو هەموو شمشێر بەدەستە وەستابووم، قاقایان لێ دەداو من ئەم جارەم ڕێی دەربازبوونم نەبوو کۆمەڵێک لە مێشکما دەستیان بۆم رادەوەشاند، دەموچاویان دیار نەبوو.

وەکو باڵۆنێک سووک بووم و لە بێکێشی زەمەندا رۆدەچووم، وەکو بڵێیت دنیا وەک میزەڵانێک وابێت و چووبێتە مەکۆ، من لە کاتێکدا چنگم بەپەتێکی ئاشکراوە کردبوو تێکەڵاو لە رەنگەکانی سوور و سپی جێ دەمام، بۆڕەی مانگا دەهات، زایەڵەی دەنگی کارمەندانی پزیشکی دادوەری، دەنگی کەسانێکی تێکەڵوپێکەڵ کە من هیچیانم نەدەبینی، دەنگی زەنگی تەلەفۆنێک لە ساڵانی دواتردا؛ گوشییەکەم هەڵگرت و گوتم "فەرموو"

"سڵاو"

"سڵاو لە تۆش"

"ببورە چەند ساڵیت؟"

پێش ئەوەی وەڵامی بدەمەوە پرسی کە ناوم چییە؟ حەوسەڵەم نەبوو وتم "کوێت لێ داوە؟" یەک ژمارەی بەهەڵە وت، گوشییەکەم دانایەوە. دووبارە زەنگ لێ درایەوە، گوشییەکەم هەڵگرت و گوتم "فەرموو"

وتی "چ دەنگێک!"

وتم "ئیشت بەکێ هەیە؟"

وتی "ببوورە ئێرە کوێیە؟"

وتم "پزیشکی دادوەری"

گوشییەکەی دانایەوە، ئەو شڵەژا و من بەئارامییەکی تەواوەوە بیرم لە رابردوو دەکردەوە و بۆ قاوەخانەی فیردەوسی گەڕامەوە. قاقای پیرەمێردێکی قەمبوور دەهات و ئەوان لە دەورم کۆ بووبوونەوە، لە ناو ئەو ژاوەژاوە غەریبەدا تەنیا ژنەفتم کەسێک ووتی "تۆش چوویتە ریزی مردووانەوە" بوغزم کردبوو لێوەکانم دەلەرزی و سەرم داخست، بەڵکو گوڵی نیلۆفەر بچنم و پێشکێشی پیرەمێردی قەمبووری بکەم، بەڵام کە سەرم بەرز کردەوە ئەو سێ پیاوە رۆیشتبوون، پیاوێکی تر لە بەردەممدا راوەستابوو کە چەندین جار بینیبووم، لەگەڵ ئەو شاعیرە بالابەرزەدا دەهات و ئازاری بە مێرووله نەدەگەیاند. چاوەکانی ریپۆقی کردبوو شتهایەکی لە رەفتاری ئەو شاعیرە بالابەرزەی تێدابوو، ئەوەی کە قۆڵی هەڵدەکردوو ئارەقاوی و لەرزیو، بەچاوەکانی لێم دەپاڕایەوە کە سرنج رۆبکەمە رەگە هەڵماوساوەکانییەوە. بە گریانەوە وتم "من ئەهلی شیعر نیم.. ئەهلی نیگاری سەر بەرگی قەڵەمدانم" چاکەتەکەی خۆی داکەند و دای بەمندا، دانیشتم سەیرێکی دەوروبەرم کرد، تا بزانم کێ سەیری کردووم، دواتر ئەو پیاوە وتی کە خەریکی کاری خۆیانن، هیچ نەبووە.. چی بووە؟ لێکهەڵە تێگەیشتنێک بوو تەواو.. ئەرێ.. هەر ئەوەی کە وتم، هەڵە لێ تێگەیشتنێکی بچووک.

کراسەکەم لەبەرکردەوە و ئەو پیاوە زنجیرەکەی بۆ داخستمەوە، چاکەتەکەی لە شانم لێ کردەوە بانگی قاوەی کرد، وتم "بریا مەشروبم بخواردایە" گارسۆنەکە بۆ من قاوەی هێنا، پیاوەکە لە گیرفانی

جانتاکەیدا شووشەیەکی دەرهێنا و فنجانەکەمی لێ پڕکرد، وتی "تا ئێستا عارەقت بە قاوەوە خواردووەتەوە؟" من وتم "نا" ئەوەی لە فنجانەکەدا بوو فڕم کرد، سیگارێکم پێ کرد، پشتی دەستم دەگەست و دەمویست قسە بکەم، لێ گریان فرسەتی نەدەدا، وتی "بە بڕوای من وا قورس مەیگرە، بەو شێوەیە نییە کە ئێوە دەفەرموون، ئەسڵەن مەفەرموون" دەستی کرد بە گیرفانی بەرباخەڵیدا، پۆستەرێکی دەرهێنا و نیشانی دام، فۆتۆی ئەو شاعیرە بالابەرزەی پێوە چەسکرا بوو، لەسەری نووسرابوو «انا لله و انا الیه راجعون»، وتی "بە بڕوای من دنیا قیمەتی ئەم پەیڤانەی نییە" پۆستەرەکەی چوار قەد کردوو لە گیرفانی نایەوە، وتی "توبی خوا مەگری، من شاعیرم، حەساسم زۆر، ناتوانم بتبینم کە تۆ ئەشک بڕێژیت" وتی "حەیف نییە تۆ ئەم قسانە دەکەیت.. نا.. وا مەفەرموو" وتی "بە بڕوای من جەستەت وەک بلوورە، جوانیشی هەزار ماشاڵڵا.. بەلای کەمەوە رەحمێک بەمن بکە"

نەمتوانی قسە بکەم، فرمێسکەکانم سڕی و فنجانە خاڵییەکەم بەگارسۆنەکە نیشان دا تا دانەیەکیکە بهێنیت، بەڵام دڵم شتێکی تری دەویست، شتێک کە من لەم حاڵەتە دابڕێ و لە گوڵ و گوڵزاردا نوقمم بکات، تفت و سوێرییەک لە دەمارەکانمدا بگەڕێ و من بۆ دنیای پووچی ببات، نزیکی مەرگ، تا بەردەرگەی دەسشوییەکەی قاوەخانەی فیردەوسی، بەڵام قفڵی دەرگەکە سووربوو، وەستام تا کەسێک کە لەوێبوو بێتە دەرەوە، روانیمە باخچەی پشت قاوەخانەکە، پشیلەیەک لە ژێر سێبەری دارقۆخێکدا بەچکەکانی دەلێسایەوە، لەولاتر منداڵێک لەسەر سندوقێک دانیشتبوو سەوزەی پاک دەکرد، هەموو ئێسقانەکانم هاواریان دەکرد و دەمارم خێراخێرا لێی دەدا، چەند تەقەیەکم لە

دەرگـەکـە دا، پیـرەمـێـردێکی پاک و تەمـیـز لە کـاتێکا دەسـتـەکـانی بەدەسـمـاڵێکی سـپی پاکـدەکـردەوە، هـاتە دەرەوە و من چوومـە ژووریّ، بەڵام ئیتر دەرگەکەم قفڵ نەکرد، لە بەردەم ئاوێنـەکەدا وەستـام، سرنجم پڕکردوو چەقـاندمە دەمارم. سـووتانێکی بەورووژان لەسـەر رووی پێستم نیشت.

بۆنی شـیرینیی سـووتاو دەهات.. وێنەی ئاوێنەکە کە من بوو تاریک داهات، ژنێک لە ناوەڕاسـتـی نیگاری سـەر کـەمـۆڵەی نێـرگـەلەیـەکی بلووریی گەورەدا، لـەسـەر کورسـییـەکی دارین دانیشـتـبوو، لـە کاتێکدا پیـاوەکان مـژیان لە نێرگەلەکـەدەدا، بڵـقی ئاو بەسـەر لـەشـییەوە دەخزاو دەچوو بـۆ ئاسـمـان، چاوم تروکـانـد و دووبارە سـەیرم کـردەوە، ژنی نیوەڕووتی ناو تابلۆکە سەمای دەکرد و پیاوە مەستەکان شانیان دابووە سەر پشـتییـەکانیان، دەسـتێک بە جامی بادە و دەسـتێک لەسەر ورگیان مـەدهۆش و خـەواڵو جـارجـار لێـیـان دەڕوانی، یەکـێک رەبابی دەژەنی یەکـێک دەفـی لیّ دەدا، ئەو ژنـەی کـە سـەمـای دەکـرد نەخـۆش بوو، حـاڵەتێکی باشی نەبوو، ئایا لە ئازاردا وا خـۆی دەپێـچا یان بەراسـتی دەیویست سەما بکات؟

سـرنجی خـاڵیم لە دەمـارم دەرکێشـایە دەرەوە، جیّ سـووتانێک تێـمدا بەسـرپییـەکە و لەسـەر پێسـتمـەوە نیشت، وێنـەی ئاوێنەکە تاریک نەبوو، من چرچە نادیارەکانی پێستی دەموچاوم بـەئاسانی دەدی، ئایا ئەو ژنە من بووم یان کـەسـێکی تر؟ ژنێک بەچاوێکی کز، شـانێکی داکـەوتوو و کـوڕەوە، دەسـتـەیەک مـووی سـپی سـەری لە هـەردوو لای لەچکەکـەیەوە هـاتبـووە دەرەوە، دەسـتێک بەئەژنۆ و دەسـتەکەی تری بە کـەمـەریەوە، لە تاو چ کـەسـێک هـاتبـوو کـە داوێنی سـوڵـتـان بگرێت و فـیـغـان بکات؟

هاواری دەکرد، کە هەرچی دەیکێشم لەدەست تۆ دەیکێشم.

بەلوعەکەم کردەوە و دەموچاوم شۆرد لە ئاوێنەم روانی. خۆم ناسی، خەندەیەکم بۆ خۆم کرد، قاچاکانم هێواش دا بەزەویدا تا بزانم مەحکەمن، ئەوکاتە دەنگی ون و دووری ئۆکوردیۆنم بیست و تێگەیشتم دنیا زۆر گەرمە، بەقادرمەکاندا چوومە سەرەوە و خۆم گەیاندە مێزەکەم ئەو پیاوە هێشتا جگەرەکەی تەواو نەکردبوو، دانیشتم و جگەرەیەکم ئاگردا.

وتی "خۆتان ساز کرد؟"

سەرم بادا، بەڵام نەک بەنیشانەی بەڵێ، پاشان وتم "بەڵێ؟"

"پرسیم باشتری؟"

بە زۆرەکی زەردەخەنەیەکم کردوو بابەتەکەم گۆڕی"بەڵێ.. دەموچاوم شۆرد، کەمێک فێنک بوومەوە"

"ئێستا نا.. کاتی خۆی، دەبێت منیش بڕۆم دەموچاوێک بشۆم"

چ پێوەندی بە منەوە هەیە، ئەسڵەن تاقەتم لێی نەبوو، جگەرەکەم بەنیوەی خامۆش کرد و وتم "چەند گەرمە"

«بەبڕوای من، دەبێ بڕوای تۆش بپرسم، مەیلت لێیە بچینە ماڵی من، زۆر دوورنییە لە شەقامی "سیروس"ە.»

"سیروس؟ هەمان ئەو شوێنەی کە دوێنێ پیاوێک خۆی و چوار منداڵ و ژنەکەی بەبەنزین سووتاند؟ شارەزام.. یانی تا ئێستا نەڕۆیشتووم، وەلێ بیستم کە پیاوێک خۆی و خێزانەکەی ئاگر تێ بەرداوە"

فنجانە قاوەکەم بەرەوڕووی درێژ کرد تا کەمێکی برێژێ، دیسانەوە لە جانتاکەیدا شووشەکەی دەرهێنایەوە و فنجانەکەی لێ پڕکرد و وتی کە

لەگەڵ قاوەدا حەشر دەكات، وتی "ئەمە كۆنیاكە، بەبڕوای من كۆنیاك و قاوە پێكەوە یانی تۆپ" فنجانی قاوەكەم یەكبینە هەڵدا و گەرم بوومەوە.

وتی "بەڕێكەوت وابوو بەڵێ، لەسەری كۆلانەكەی ئێمە بوو، دەزانێ دوێنێ عەسر كە ...." هەستام "زۆر سوپاسی لوتفت دەكەم من لەوە زیاتر زەحمەتتان ناخەمەبەر"

بە سەرسوڕمانەوە سەیرێكی كرد "بۆ كوێ؟"

"درەنگمە"

عاجز و خەمبار دەهاتە پێش چاو، وەک ئەوەی لە مەجلیسێكی خەتمدا، خواردنیان دابێتە هەموویان و ئەمیان فەرامۆش كردبێت، وتی "ئاخر دەزانی من شیعرێكم لەوەسفی تۆدا هۆنیوەتەوە، كە زۆر حەزم دەكرد بیخوێنمەوە و سەرنجتانی لەبارەوە بزانم، بەبڕوای من زۆر زوو دەتەوێت بڕۆیت"

وتم "ئەگەر بەپێویستی دەزانیت شیعرەكەت بخوێنیتەوە، باشە بیخوێنەرەوە" پەشۆكاوانە بەدوای شیعرەكەدا گەڕا، لەم گیرفانەوە بۆ ئەوگیرفان، لە گیرفانی بەر باخەڵەوە بۆ گیرفانی لاتەنیشت، گیرفانی دواوە، سەرەنجام دۆزییەوە، كاغەزێكی چوار قەدكراوی كردەوە و بە مژێكی قوڵی لە جگەرەكەیەوە خوێندییەوە:

"دەنک دەنكی هەنار

تۆبوویت كە لە زارمەوە دەڕژایت

كەوچک كەوچک ئێمە سوور و تەڕتر دەكەیتەوە

تۆبووی بە نیگا

ئێمەت ......"

وتم "داوای لێبووردن دەکەم"

بە پەشۆکاوییەوە وتی "هێشتا تەواو نەبووە"

"بەڵێ، دەزانم" بۆ دوایەمین جار چاوم بە دیوارەکان و جێگە خاڵییەکەی ئەودا گێڕا و جانتاکەم هەڵگرت، لە شوێنی خۆی هەستا و بەری لێ گرتم، ئێستا هەستم بەکراسە رەشەکەی و ریشە نەتاشراوەکەی کرد، وتی "بەڕاست هەواڵت هەیە کە هاورێکەی ئێمە مرد؟"

"مرد؟ کام هاورێی ئێوە؟"

بەدەست ئاماژەی بۆ گیرفانی بەر باخەڵی کرد "ئەوەی کە.... چۆن بڵێم، بیرتان نییە؟ پۆستەرەکەی بەدار و دیوارەوە هەیە"

بیرم بوو، ویستم بپرسم بۆ مرد، بەڵام وتم " هیچم بیرنایەت"

"بەهەرحاڵ، گەزازی گرت و مرد"

"خۆتان خۆش بن"

"بونیامێکی گوڵ بوو.. گوڵ.. هەمیشە خەیاڵی دەکرد لە چل ساڵیدا دەمرێ و هەرواش بوو، مرۆڤێکی زۆر باش بوو، بەڵام قسە نەدەچوو بەگوێیدا، دەچووە بەردەم دۆلابی پشت ساردکەرەوە بەرزەکان و لەوێ تەزریقی دەکرد، نامەردەکان سرنجی پیسیان لێ دابوو، بێ خوێنبازی.." یەکسەر برووسکەیەک بە پشتمدا هات، وەک ئەوەی منیان لە ئاگردا دەرهێنابێت و لە سەهۆڵیان هەڵکێشابێتم، گوتم "خوا لێی خۆشبێت، من ئیتر دەبێت بڕۆم"

وتی "دەتەوێت لەگەڵتا بێم؟"

"نەخێر" خێرا لەوێ هاتمە دەرەوە و ئەسکە ناسکێکم خستە گیرفانی

ئەو موسیقارە نابینایەوە، خۆم گەیاندە شەقامەکە، حەزم دەکرد بەنێو خەڵکەدا وەک وەرەقەی یاری بەجۆرێک هەڵبگەڕێمەوە کە کەس هەست نەکات چیم. عەسرێکی گەرم بوو، قژم سەر شانەکانمی قورستر دەکرد، پیاوێک لە قەراخ شۆستەی جادەیەک چیچکەی کردبوو، بە سەتڵێکی حەلەبی سوور شۆستەی بەردەم دووکانەکەی ئاوەڕشێن دەکرد. من زۆر گەرمامبوو، حەزم دەکرد جلەکانم دابکەنم و خۆم بخەمە بەر ئەو ئاوە، حەزم دەکرد سەرم لەو ئاوەدا نقوم بکەم و تاسەد بژمێرم، کە چی تا چلیش نەمدەتوانی، ئەگەر زۆریشیان لێ کردمایە.

ماشێنێکی پانوپۆڕی رەش هۆڕنی لێ دا و من گوێم پێ نەدا، پیاوێک بەلامدا تێپەڕی و لە ژێر لێوەوە وتی "بووخۆم" من هەروەک ئەوەی نەشمبیستبێت، بەڵام خەریک بوو سەرسام دەبووم. ئەم هەموو دوژمنەم هەیەو نەمزانیوە؟ لە دنیایەکدا دەژیم کە هیچ پەنایەکم نییە، دنیایەک کە هیچ وێکچوونێکی لەگەڵ کۆمەڵگەی مرۆڤایەتی نییە، جێگەیەک وەک بێشە و دڕندە و من ناچار بووم بەرگەی بگرم و بەترس و لەرزەوە بەڕێدا بڕۆم، بەترسەوە بنوم و بەپەشێوییەوە راببم، مەگەر چەندێک دەژیام تا نیوە زیاتری تەمەنم لە پووچەڵکردنەوەی پلانی ئەوانی تردا بەفیڕۆ بدەم، بۆ کەس بەفریادم نەدەهات؟

بۆ ساتێک سەرم گێژی خوارد، بیرمکردەوە، لە کوێ بووم و بۆ کوێ دەڕۆم و لە کام زەماندا وەستاوم؟ نەمدەزانی بەردەوامبم لە رۆیشتن یان بگەڕێمەوە؟ بۆ کوێ بگەڕێمەوە؟ بۆ شەمەندەفەرێک کە لەتاریکیدا بەخێراییەکی سەرسوڕهێنەر دەڕۆی؟ بۆ قاوەخانەی فیردەوسی؟ یان بۆ ماڵی ئێوە؟ تاسەتم دەکرد، گرێی سەرپۆشی خەیاڵم توند کردەوە و بۆ ماڵی ئێوە رێگەم گۆڕی، بەڵام لەپڕ ژنێک لە بەردەممدا هەڵتۆقی و

بەئـاوازێکی تووڕە وتـی خـوشکێ.. وتم من نیم.. پـەشـیــمـان بوومــەوەو بەهەمان ڕێدا کەوتمەوە ڕێ، گەرمام بـوو حەزم دەکرد بیر لەوە بکەمەوە، سێ مـانـگ نا دوو مـانـگ و چوار ڕۆژ بوو کـە ئەوم نەدیبـوو هـیچ کـەس و هیچ شتێک جێی خاڵیی ئەوی پڕ نەدەکردەوە، تەنانەت ڕۆژگاری نەخش و نیگارانیش. مـاوەیەک بوو نەدەهـاتە قـاوەخـانەی فـیـردەوس کـەس هەواڵێکی لێـینەبوو، هیـچ شـتـێک بۆنی ئەوی لـێ نەدەهات، ئایا لە من ڕەنجا بوو؟ قسـەی لێ دابڕیبووم؟ ئایا ئـیتر تاقـەتی نـەمابوو، وا خـۆی نیشان نەدەدا؟

من ســالآنێک بەر لـە هـاتنم بۆ ئەم دنیــایە، خـــۆمم لەودا هـەست پێ دەکرد، لە روحی ئەودا، لە خوێنی ئەودا بووم، بەدەمارەکانیدا دەڕۆیشتم و لە نیگایدا هـەردەم نیـشـانەیەک لە من بوونـی هەبوو، کـاتێک دەهـاتە خـەونی تۆوە بەڕوونی دەمدی کە دەستـی دەکاتە گەردنتـانەوە بۆ خـالقی من درووود دەنێـرێ. سـەیری تابلۆکـانـی تۆ دەکات و بەگـاڵتـەوە دەیگوت ئاغای کۆپی دەولە، ئایا هـەنوکە لە یادتدا بووم؟ حەزم دەکرد یەک جار، تەنـیـا جـارێک ئەو ببـینم و سـلآوی لێ بکـەم، لە بەردەمـیـدا بـەڕێزەوە بوەسـتم کـە کـلآوەکـەی لە سـەری دابگرێت و بڵـێت هەوا چـەند بۆگـەن بووە، یا بۆ نموونە تۆ نـاوت چییە و چەند سـاڵیت، تەنانەت حـەزم دەکرد بە تووڕەییـیـەوە بڵێ "بۆ دێیتـە ئەم قـاوەخانەیە، لـە کونجـێکی مـاڵەکـەتدا داکەوە وا هـاتوو سەرێکم دا " تا من بڵـێم " ئەم شەو دێیت؟" دەیتوانی لە شتێکی تـر تووڕە ببێت و لە خولقەتی من گلەیی بکات و بەگرژییەوە بڵێ "بۆچی هـاتویتـە ئەم دنیـایەوە؟" من بڵـێم "بۆ سـەرلێـتێکدانی تۆ" پاشـتـر ببم بـەدووکـەڵ و لە بـەرامـبـەر ئەو چـاوڕەش و بریقـەدارانـەیدا هـەڵبـێم. ئارەزووم بوو یـەک جـار، تەنیـا یەک جـار، چاوەکـانی بدرەوشـێـتـەوە و

زەردەخـەنە لە روخـسـاریدا نەخش ببـەسـتێ و بەمن بڵـێت "یاهو.... دیدارت بە قیامەت"

بۆ بەدبەختبووم، بۆ هەرگیز پێی نەدەگەیشتم و ئەگەر بشگەیشتبام وەکو مێشـهەنگ لە روحی مندا پورەی دەدا و لە چاوتروکانێکدا تەرکی خانەو لانەی دەدا؟ ئایا لەبەرئەوەی چوارپارچە ئێسقانی ئەم جەستە بێ خوێن و روحەی بدات بەسـەرمدا؟ چەند بەدبەختبووم و نەمدەزانی.. چەند سـەرم کرد بەیانە و قاوەخانەکاندا، چەند لە بەرامبەر ماڵیانەوە رۆیشـتم بەڵکو ئەمـەخوایە شـوێنەوارێکی ئەو ببینم و نەمبینێ، چەند شەو بەیادی ئەو نوستم و کە چی تۆ هاتیتە خەونم، ئایا تۆ ئاستەتەنگی نێوان دیداری من و ئەو بویت؟

ئیتر نەمدەزانی.

گەرمام بوو، بە شـەقامێکدا سوڕامـەوە، کە پڕدرەخت بوو سێبەرێکی زۆرتری هەبوو، لە خـێـراوێک ئاوم خـواردەوە، خـۆم بەدوکـانی وێنەکێشەکانەوە و خڵەفاند. ئەوێ گوزەری قەڵەمدانییەکان بوو، هەموو نیگارەکانیـان لەبەر خـۆرەکـەدا دانابوو تا وشـک ببنەوە، یان رەنگە بۆ تەماشاکردنیش دایان نابێت، تابلۆکان هەریەکەیان چیرۆکێکیان هەبوو؛ دوو کۆتر لەسـەر ستـارەیەک هەڵنیشـتبوون و بە ماتییەکەوە بیریان لە درەختـەکانی ئـەولای تەلارێک دەکردەوە، ژنێکی باڵابەرز گۆزەیەکی پڕی لەسەر شـان نابوو، درەختێک پڕبوو لە قەلەڕەش، هەڵۆیەک بە ئاسـماندا دەسـوڕایەوە، درەختـێکی تر ئەوەنـدە گەورە بووبوو کـە لە چوارچێـوەی تابلۆکە چووبووە دەرەوە. چوومـە پێشـتر هەنـدێک لە تابلۆکان مرۆڤیان بۆ لای خۆیان رادەکێشـا، هەندێکیـان تەنیـا ئیشـی ئاوی بێمانا بوون، چەند ماسیگرێک عارەقیان دەردابوو تۆڕیان رادەکێشا، ژنێک منداڵێکی

له باوەش گرتبوو، پشیلەیەک خەریکبوو بەگلۆڵە شلیلەیەک یاری دەکرد، له تابلۆیەکی تردا پیاوێکی مووبۆر سەیری من، یان کەسێکی له پشت منەوەی دەکرد، ئاوڕم دایەوە کەس له دوامەوە نەبوو، دووبارە سەیرم کردەوە، وتم من؟ بزەیەکی کرد، دەستێکی بەمووە بۆرەکانیدا هێنا و به دەستەسرێکی سپی عارەقی ناوچەوان و سەرلێوی سڕی، سەعاتەکەی بەرەو رووی من گرت و دەستی نایە ژێر چەنەیی و وەک خۆی وەستایەوە. چومە پێشتر سەیری سەعاتەکەیم کرد، بەڵام نەمتوانی بزانم سەعات چەندە. منیش بزەیەکم بۆ سەندەوە و سەرێکم بۆ لەقاند، یانی کە چی بووە؟! چاوی تروکاند، لێوی جوڵانەوە بێ حەوسەڵانە وتی"پزیشک بووم هەر له خۆت و خوڕای نەخۆشکەوتم و مردم، هەربەو ئاسانییە، زۆر قوڕیاتە.. کەس تەکلیفی ئەمە نازانێت، تۆ ئەمە ناو دەنێیت ژیان؟"

دەستی چەپم بەحاڵەتی پرسیار بردەپێشێ، وەکو گوڵ کردمەوە، جارێکی تر سەرم راوەشاند یانی کە هیچ ناکرێت و بەتەنیا له چوارچێوەکەیدا جێم هێشت و رۆیشتم.

ئەسپەهایەک بێ ئەوەی حیله بکەن هەڵیان دەخستەوە، له تابلۆیەکی تردا تیزە جارێک هەم پێ دەکەنی و هەم دەگریا، لەپڕ چاوم کەوت به پەردەیەک کە بەدیواری بەرامبەر دووکانێکدا هەڵواسرابوو، پەردەیەک کە له ناویدا کانیاوێک وردە شەپۆلی دەدا و نەسیمێکی فێنک دەهات، پەلوپۆی شۆڕەبییەک لەسەر تاشەبەردێکی بەرزەوە سێبەری رژاندبوو بەو ناوەدا و هیچ کەسێکی لێ نەبوو، تەنیا خاوەنی دووکانەکە نەبێت کە له پشتی ئەو تابلۆیەوە دانیشتبوو تەرمیمی تابلۆیەکی تری دەکرد، کە وێنەی گوڵدانێک بوو.

چوومە دووکانەکەوە، ساتێک سەیری ئەو پەردەیەم کرد، چەند ئاشنا بوو، من ئەم دیمەنەم لە کوێ بینیبوو؟ بیرم لەوە دەکردەوە جلەکانم دابکەنم و خۆم لە ئاوەکە هەڵکێشم، گەرمام بوو، حەزم کرد بگەڕێمەوە، جانتاکەم لەلایەکەوە دانا و کراسەکەم داکەند و بێ ئەوەی دەنگم لێوە بێت چومە ئاوەکەوە. ئاوەکە سارد بوو هەرجارێ کە دەچوومە ناوی شتێک دەڕژایە دڵم.

خاوەن دووکانەکە هەروا کە تابلۆیەکی تەرمیم دەکرد، لەپڕ ئاوڕی دایەوە، فڵچەکەی فڕێ دا و سەیرێکی دەوروبەری خۆی کرد، من خێرا خۆم کرد بەژێر ئاوەکەدا و کاتێک سەرم دەرهێنا، بینیم کە خەڵکی لە بەردەم دووکانەکەدا کۆبونەتەوە و بەسەرسوڕمانەوە سەیرم دەکەن، دووبارە خۆم کردەوە بەژێر ئاوەکەدا و ئەمجارە کە سەرم دەرهێنا ئەو پیاوە ئیشەکەی وازلێهێنابوو، رووەو ئەو لایە سەرگەردان وەستابوو، گرینگیم پێ نەدا، سەیری تاشەبەردەکەم کرد بەڵکو پەیکەری فەرهادی لەسەر ببینم، بەڵام کەس لەوێ نەبوو، نەمزانی بۆ ئەوەندە چاوەڕێ بووم تا بەڵکە کەسێک لەسەر ئەو تاشەبەردەوە سەیرم بکات.

بیستبووم هەرکاتێک لەسەر کانی و ئاوێک بم کەسێک لە شوێنێکەوە سەیرم دەکات، کەچی هەرچەند لەملا و لام دەڕوانی کەسم نەدەبینی، دڵم پەلەپەل لێی دەدا و شتێک لە ناخمەوە دەڕژا، ژێرە مەلەیەکم لێ دا، بەدەستی کراوە بەسەر رووی ئاوەکەدا و زەردەخەنەیەکی وەنەشەیی کە وابزانم لەبەر ساردی ئاوەکە یا رەنگە لەبەر نەبینینی پەیکەری فەرهاد بووبێت، بەقژی رەشی خوساو، چاوی چاوەڕوانییەوە هاتمە دەرەوە.

چەند حەزم دەکرد سالانێک لە چاوەڕوانیدا بمێنمەوە، تا بەڵکو کەسێک لەسەر ئەو تاشەبەردەوە سەیرم بکات، یان بزانم ئەو پەیکەرەی

روحی خـۆی داوە بەو بەردە لە کـوێیـە؟ پەیکەرێک کـە ڕۆژانێک منداڵی بەرگدرووبوو بۆ داخوازی کچی پاشا دەچوو.

لەپڕ خاوەنی دووکانەکە ئاوڕی دایەوە و بینیمی، وەک ئەوەی سەیری درەختێکی گڕگرتوو بکات، یان وەک ئەوەی کە دڵی ئیتر توانای لێدانی نەمابێت، دەستی تا سەر سنگی هێنا و ناڵەیەکی بچووکی کرد.

وتم "مەترسە"و پێکەنیم

وتی "تۆ لێرە چی دەکەی؟"

وتم "گـەرمـام بوو" سـەرم گـێـژی دەخـوارد و دڵم توند لـێی دەدا، وتی "حـاڵتـان باش نیـیـە"و بەرەو ڕووم هـات کـە لەسـەر زەوییـەکـە هـەڵم سێنێتەوە، وتم هیچ نییە، خۆم دەتوانم، دانیشتم و عارەقی ناوچەوانم بەلەپی دەسـتم سـڕی و وتم "ئاو" بەدەسـتی لەرزۆکی پەرداخـێک ئاوی دامێ و من یەکـبـینە چۆڕبڕم کـرد، کـە پەرداخـەکـەم لە سـوچێکی دووکـانەکـە دانایەوە ئیـمـزای تۆم لە خـوارووی تابلۆکـەوە بینی، خێـرا هەستام، جلەکانم تەکاند و بەزەردەخەنەیەک ماڵئاواییم لە پیاوەکە کرد.

ڕوخسـارێکی تکاکارانەی هەبوو، هەستم کرد ئامادەیە گیانی خۆی بەخت بکات و لەوێ گلم بداتەوە، بیری خاوەن ماڵەکەمانم کەوتەوە، بەو جیاوازییەی کە ئەمیان دوچاری سەرسوڕمان بووبوو، چاوێکی لە من کـردوو چاوێک لە تـابلۆکــە و سـەرئەنجـام خـۆی نەگـرت و وتی "چ لێکچـوونێک" چەند هەنگاوێکی ناو بەدەورمـدا سـوڕایەوە، وتی "تۆ لە کوێوە هاتوویت؟"

من بێدەنگ بووم و خۆش خۆش پێ دەکەنیم، وتی"خەریکیت بۆ کوێ بچیت؟ دیسانەوە قسەم نەکرد و خۆم بە تابلۆکانی ترەوە خەریک کرد،

وتی "تۆ ناوت شیرین نییه؟" چاوێکم بەسەرتاپایدا گێڕا هیچی بەفەرهاد نەدەکرد، هێواش جانتاکەم هەڵگرت و لە دووکانەکەی هاتمە دەرەوە.

لە ژێر سێبەری درەختەکانی شەقامەکەدا راستەڕێم گرت و بێ سەرنج لە دەوروبەر خێرا دەڕۆیشتم، بریا بمتوانیبا لەو تابلۆیەدا بمامایەتەوە و تۆم لەوێ ببینیبا، گوڵی نیلۆفەرم لەو کەنارە بچنیبا و پێشکێشم کردیتایە. خۆزگە لەبەر خاتری لێکچوون لەگەڵ جەماعەتدا خۆت کۆم دەکردەوە بەشێوەیەک لە دوورەوە وا بهاتیتایە پێش چاو کە تۆش پیرەمێردێکی قەمبووریت، جۆگە بەلای پێتا رەوانە و درەختی سەرووش سێبەری بۆ تۆ کردووە، کە هەر کەسێک بیبینێت بڵێت لە ژێر سێبەری سەرووەکەدا، ئەگینا خۆ هەتاوێک لە گۆڕێ نەبوو، تۆش بەدڵنیاییەوە سەرقاڵی پاککردنەوەی فڵچەکانت بوویت.

"ئەم هەموو تابلۆیە بۆ تۆ بەس نییە؟ کەواتە تۆ لە کوێیت؟"

خەمگین نییە؟ تۆ بەدوای مندا بگەڕێیت و من بەدوای تۆ؟ کحول بە دەمارەکانتا دەگەڕێ و خێرای شەمەندەفەر زیاتر و زیاتر دەبێت، گەرمی وەک پزیسکی بێ ئازاری ئاگری نیگارکێشان، لە پەنجەکانی دەست و پێت و لاگوێ و تەنانەت کەمەرت جێ دەمێنێت.

شەمەندەفەر هێندە خێرا دەڕۆیشت کە من وام دەزانی ئێستا ئیتر بەکۆتایی دنیا دەگەم، کەچی نەگەیشتم، لەچەمەدانییەکەوە بۆنێکی توند دێت و من خۆم داوتە دەست ئەو رێگەیە. دەستم بۆ یەخەم برد کلیلی ماڵەکەی ئەو، لە نێوان مەمکەکانمدا بوو، بۆ ساتێک هەستم کرد کلیلی ماڵی قەمبوورە.. رەنگە.. رەنگە.. رەنگە.

نازانم بۆ کاغەزی قەدەری من وەکو ئەو کاغەزانە وابوو کە لە فڕۆکەوە

هەڵدەدرانە خوارێ، کاغەزانێ سەوز و سپی و سووری "جاویدشا"، من هەمیشە کاغەزە سوورەکانم دەگرتەوە و کەسانێک هەبوون کە هەموو ڕەنگەکانیان دەست دەکەوت. لە کوێوە هاتبووم وا شێوەم لە هیچ کەس نەدەچوو؟

دەهات بەبیرتدا کە ئەگەر بتزانیبایە من کێم و لە کوێم، نامەیەکت بۆ دەنووسیم.. بۆ نامە؟ ئەگەر بزانیت خۆت نایەیتە سوراخم؟ هێزێکی خۆنەویستانە تۆی لە شوێنی خۆی هەڵکەند، خێرا ڕۆیشتی بەلای جل و بەرگەکانتەوە و چاکەت و پانتۆڵت لەبەرکرد و بوینباخێکی سەوزت بەست، عەترت لەخۆت دا، کاتێک ویستت بکەویتە ڕێ، بیرت کردەوە دەبێ بۆ کوێ بڕۆیت؟ هەمووان تووشی ئەم حاڵەتە دەبن، وەلێ وا خۆیان نیشان دەدەن کە بەم شێوەیە نەبووە، حازر دەبن، کڵاو دەکەنە سەریان، پێڵاو لەپێ دەکەن، بۆنی خۆشترین عەتر لە خۆیان دەدەن، هێندە سەرگەرمی خۆڕازاندنەوە دەبن، کە بیریان دەچێتەوە بیر لە ڕۆشتنەکە بکەنەوە، پاشان کە دەیانەوێت بکەونە ڕێ، دیوارەکانی ناوەوەی کە لە سەریان یەک بەدوایەکدا دادەچێت و ئەوەندە تەپوتۆز دەکات کە هیچ شتێک بەزەینیاندا نایەت، خوابکات کەسێک بەبونیام بڵێت بۆ کوێ دەچێت؟ من لەزەینتا وتم شەشت ساڵ بگەڕێرەوە دواوە و وەرە بەردەم من، بەڵێن دەدەم کە هەردووکمان لە سەرگەردانی ڕزگار ببین و تەنانەت ئەگەر بۆ دەقیقەیەکیش بووە لەمانای ژیان تێ بگەین.

وتم"دێیت یاری یەکبین؟!" بەڵام هەرچەندت کرد نەتتوانی، مەگەر دەبوو؟ تازە ڕۆیی ئەو زەمانەی کە کەسێک مووی سیمرغی دەسووتان و دەستبەجێ سیمرغ دەهاتە بەردەرگەی، تازە ئەوە نابێت. تەنانەت ئەگەر ئەم شەمەنەفەرە بەوپەڕی خێراییش بڕۆشتایە، جارێکی تر من بەتۆ

نەدەگەیشتم، بەڕاست ئەم شەمەنەفەرە بۆ کوێ دەچوو؟

بلیتەکە لە بەینی پەنجەکانمدا مابووەوە، لەو ڕووناکییە کزەی لە سەرەوە دەهات، وا دەهاتە پێش چاوم کە شتێکی لەسەر نووسراوە، بەڵام هەرچەندم کۆشا نەمتوانی خەتەکەی بخوێنمەوە، لەپڕ دەنگی پێکەنینە ترسناک و وەحشییەکەی پیرەمێردی قەمبوورم بەسەردا ڕژا، وام زانی ئەو دەنگەم لە زەینمدا بیست، بەڵام کاتێک سەرم بەرز کردەوە بینیم لەسەر کورسی تەنیشت دەرگەکە دانیشتووە و بەدەموچاوێکی گوشراوەوە بەمن پێ دەکەنێت، بەددانی ڕەشەوەبووی، قژی چڵکن و پێکەوە نووساوی، خۆی لە عەبایەکی ئۆخراییەوە(*) پێچابوو نەیدەتوانی بەر بەپێکەنینەکەی بگرێت.

من خۆم نەدۆڕاند و هەوڵم دا بەسەر خۆمدا زاڵ بم، بەڵام گیرم خواردبوو، دەستەکانم بەگوێچکەمەوە نووساند و زریکاندم، وا کە تەواوی بەدەنم کەوتە لەرزین، بێ ئەوەی دەنگێک لە زارمەوە بێتەدەر، تەنیا ناڵەیەکی بچووکی خۆمم بیست، پاشان هەستم کرد کە کۆمەڵێکی بێشومار خەڵک بەناو سەرمدا دەڕۆن و قسە دەکەن.

وەک ئەوەی کۆمەڵێک خوێندکاری سادیستی کتێب بەدەست، بەدەنگی بەرز هاوکێشە لەبەر بکەن، لێ دەنگی هیچیان ڕوون نەبوو، ڕوومەتم ڕنی و ئەوەندە بەهێز یەکێک لە پەنجەکانم گەست کە خوێنم لێ هێنا، ئینجا پیرەمێرد بێدەنگ بوو، بەتووڕەیییەوە وتی "خۆ تۆ برینداربوویت..

(*) ئۆخرا: ئەم وشەیە لە بنەڕەتدا یۆنانییە، بەجۆرە خاکێک دەوترێت کە ڕەنگی جۆراوجۆری لێ دروست دەکرێت، خۆی ڕەنگێکی زەردی مەیلەو سوورە. و

دەسرِت بدەمێ پێی ببەستی؟" دەسرێکی چڵکنی لە گیرفانیدا دەرهێنا و بەرەو رووم گرتی.

وتم "بۆ ئەوەندە دووبارە دەبیتەوە؟ تۆ کێیت؟"

وتی "تەنیا موسافیری ئەم شەمەنەفەرە تۆیت.. هاا؟"

وتم "یانی چی؟"

وتی "جگە لە تۆ هیچ کەسێک لەم شەمەنەفەرەدا نییە، حەز دەکەیت برِۆ سەیر بکە"

وتم "بەرِاست؟"

لە شوێنی خۆم هەستام، دەرگەی کابینەکەم کردەوە و لە رارِەوەکەدا دەستم کرد بەگەرِان، جێگە جیاجیاکان گەرِام و سەرم بەهەموو کابینەکاندا کرد، کەسی لێ نەبوو، جارێکی کە چوومەوە. ناوەوەم دەیقیژاند، بەڵام دەنگم لێوە نەدەهات. ئایا لە شاخێکەوە دەکەوتمە خوارەوە؟ ئایا لە بیرێکی بێ بندا نقووم دەبووم؟ ئایا خەریکە لە رەحمی دایکێکەوە بێمە دەرێ کە دەبوو بەهەنسک هەڵدان و هەراسان، یەکپارچە بمدایەتە قووڵپی گریان؟

چەند سەخت بوو! دەنگی زریکەی ناخم لە کاسەی سەرمدا هەست پێ دەکرد و هەڵدەهاتم، لە شتێکی نەناسراو هەڵدەهاتم تا پەنا ببەمە بەر نەناسراوێکی تر. بەیادی ساڵانی دوور لە کۆمەڵێک تونیی هەڵدەهاتم، بیرم کەوتەوە کە دەست بەژێر مەمکەکانمەوە بگرم نەبادا بکەوێت.

ئەستێرە چکۆلەکان رێک لە بەرامبەر چاوەکانی مندا دەسووتان و ون دەبوون، بەڵام ئەستێرە سپی و زیوییەکان بەنێو یاریی ئەستێرە

چکۆلەکاندا هێورهێور بەڕێی خۆیاندا دەڕۆشتن، پێکوتە و سەنگین لەسەروو کەهکەشانەوە وەستابووم و بەڵام دەستم لە ژێر دەسەڵاتمدا نەبوو کە بەپەلەپیتکەیەکە بتوانم ئەستێرەکان لە یاری بکەمە دەرەوە، هیچ شتێک لە ژێر دەسەڵاتمدا نەبوو، چەند سەخت بوو، چ قورساییەک بەکۆڵمەوە بوو! بۆ ژیانکردن نا، بەڵکو تەنیا بۆ زیندوومانەوە، دەبوو چ پەلەقاژەیەک بکەم، چ مەرگم بوو؟ نازانم تەنیا دەزانم کە شتێک منی هەراسان دەکرد و موگناتیسێکی نەناسراو منی بۆ دواوە رادەکێشا، ئەوەندە بۆ دواوە گەڕامەوە تا گەیشتمە کۆتاییی شەمەنەفەرەکە، بۆ دڵنیابوون دەستم لە دوایەمین دیواری شەمەنەفەرەکە دا و لە پێ کەوتم، هەناسەسوار و تۆقیو سەرم داخستبوو نەبادا چاوم بەدەرەوە بکەوێت.

ئێستا ئیتر لە پەنجەرەکانیش دەترسام، کە دەتگوت رەشایی دەرەوەی بۆشاییەکی بێ کۆتایین، ئەگەر بکەوتمایەتە راکێشانەکەیەوە، تا ئەبەد لە ناخەوە دەمقریشکاند بێ ئەوەی دەنگێک لە زارمەوە بێتە دەرێ.

وەک بڵێی پێم نابێتە دنیایەکی نەناسراوەوە کە عەردی نەبێت، من بێ ئەوەی بمرم وەک روحێکی سەرگەردان یان روحێکی گەڕیدە لە ئاسماندا تیامابووم، وەحشەتێکی گەورەتر لە مەرگ وجودی گرتبووم، بۆ ساتێک هەستم کرد تەواوی تۆقینی من لە تەنیاییە، لە تەنیا مردن نەدەترسام، لەوە دەترسام بەتەنیا بمێنمەوە، چەند لە پەستا پەستا دەمقیژاند، رق قووڕگمی گرتبوو، هەناسەم تەنگ، کاتێک فرمێسک بەچاومدا هاتە خوارێ هەستام دەستم لە خۆمەوەدا تا بزانم هەم، ئەوکاتە کەوتمەڕێ.

هەموو کابینەکان خاڵی بوون، من فیکەم لێ دەدا، دەشگریام، کەچی

ئەم دڵە ساحەب مردووەم ئارام نەدەبوو، قووڕگم گیرابوو، فیکە، گریان، فیکە، فیکە، فیکە، بریا بمتوانیایە لە جێی گریان فیکەم بکێشایە، وەک ئەو ئاوازەی کە دواتر پیاوە نابینا بەویقارەکەی بەردەم قاوەخانەی فیردەوسیی بەئۆکۆردیۆن دەیژەنی.

وتی "ئەم ئاوازەم، لەسەر فیکەی شەوانەی مەستێک داناوە"

وتم "جوانە"

"بەدڵنیاییەوە تۆش جوانیت"

"خۆزگە بتتوانیایە بیبینی"

"من ئەهلی تەماشا نیم.. ئەهلی ئاوازە خەمگینەکانم"

گریام و فیکەم دەکێشا، هیچ کەسێکی لێ نەبوو، هەموو کابینەکان خاڵی بوون، بەدوای پیرەمێردە قەمبوورەکەدا دەگەڕام پەنای بۆ بەرم، بەڵکو لە کەناریدا ئارام بگرم، بەڵام ئەویش نەبوو، لە کوێی پیرەمێرد؟ نەبوو.

چەند رۆیشتبووم؟ دیسانەوە دەستم پێ کردەوە، لە کابینەکەی خۆمان دەرچووم، بەیەکەمین فارگۆن گەیشتم، چوومە ژووری ئیشپێکردنی ئامێرەکان، دەرگەی کابینەکەم کردەوە، کە پێم خستە ئەودیوەوە ئینجا زانیم کە شەمەنەفەرەکە بێ شۆفێرە، لەوێ بوو زانیم هێزێکی پەنهانی شەمەنەفەرەکە رێنوێنی دەکات، بێ ئەوەی کەسێک سووتەمەنی تێ بکات، یان کەسێک لێی بخوڕێت.

دەنگی سەرسوڕهێنەری ئامێرەکان ئاماژەی خێراییەکی نائاسایی بوو، دوو کورسی لەوێدا بوو کە هەردووکیان خاڵی بوون، پەروانەیەک بەتەلبەندی پەنجەرەی دەستەڕاستدا وشک بووبوو، کابینەکە بۆنی دەمی

مـردووی لێ دەهات، دەمی مـردوویەک کە بەسـەدرو کافـور(*) دەیشـۆن و پانکەیەک بەتەواوی هێزییەوە دەخولێتەوە تا جەستەکە بۆگەن نەکات. وەها سـەرم گێژبووبوو کـە نەمـدەتوانی بەسـەرپێوە بووەسـتم، حـەزم دەکرد دانیشم و گرمۆڵەببم، وەک کۆیلێک بخولێمەوە، سووڕاو بێدەنگ لە سوچێکەوە بکەومە دەرەوە، بەشێوەیەک کە کەس نەمبینێت. وەلێ هیچ توانام نەبوو، مـات و بێـدەنگ لە بەدبەخـتی خـۆمم دەڕوانی، بەچارەنووسی شـوومم، کـە ئەو هەمـوو رێگەیەم بەئیـرادەی خـۆم هەڵبژاردبوو؟ سات بەساتیش واقی من زیاتر وڕ دەما، ئایا کەس باوەڕ دەکـات؟ ئایا تۆ باوەڕ دەکـەیت؟ دەتوانیت پێم پێ بکەنیت، یان بەچارەنووسی خەمئەنگێزم بەڵپبگری، بەڵام ئەگەر چاوێک بەخۆشتاندا بخشێنن، بۆتان دەردەکەوێت کە حاڵتان لە من باشتر نییە، بێهوودەیە کە بپرسم ئێوە بۆ؟ چونکە نەک تۆ هیچ کەسێک پەرسڤێکی نییە، مرۆڤ رۆژێک بەبینینی دووچاوی رەش ژێرەوژوور دەبێت، بیری لێ دەکاتەوە، هەموو شـەوێک خـەوی پێوە دەبینێت، دوو مانگ و چوار رۆژ بەدوایدا دەگەڕێت، وەختێ بەدەستی دەهێنیت، بۆی دەردەکەوێت کە تەرمێکی بەسەردەستەوە ماوە.

نا.. تۆش بێ گـوناهیت هێندە بیـر مـەکەرەوە و لەسـەری مـەڕۆ، بگەڕێرەوە. خێرا گەڕامەوە کابینەی ژمارەی بیست و چوار، لە

(*) سـەدر و کـافـور: سـەدر دارێکە لە ناوچە گەرمیانییەکاندا دەڕوێت و گـەڵاکـەی وشک دەکـرێت بۆنێکی خـۆشی هەیە، کـەف دەکـات و لە خۆشۆردندا بەکار دێت. هەرچی کافوریشە؛ گیایەکی بۆنخۆشە، لە پزیشکی و پیشەسازیدا بەکار دەبرێت. هەردووکیان بەشێوەی گوڵاو بەلاشەی مردوودا دەکرێت، تا بۆنی مردووەکە بشارێتەوە. و

شوێنەکەی خۆمدا دانیشتم و ویستم وەک دەسپێکی سەفەرەکە لە ڕەشایی دەرەوە بڕوانم، بەڵام ئیتر نەمدەتوانی، سەیری ژوور سەری خۆمم کرد، چەمەدانییەکە نەمابوو، کەسێ پڕی دابوویە و بردبووی، کەسێک گاڵتەیەکی بێ تامی لەگەڵ کردبووم، دەستم گرت بەدەموچاومەوە و بیرم لەوە کردەوە کە نابێت لەوە زیاتر هەڵپە بکەم.

تێگەیشتم کە زۆر شت بەدەست مرۆڤ نییە، ژیان خەونە تێپەڕیوەکانە و تەفسیر دەکرێت، ژیان جۆلانەی خەیاڵی ڕۆژانێکە کە هەرگیز تەمەنمان پێی ناگات، ژیان دەستپێکی سەربردەکانە. دەمویست حەواسم کۆ بکەمەوە و یەک جار بەڕابردووم یان ئاییندەمدا تێپەڕم. دەزانم کاتێک بوونیام بەڕێدا دەڕوات قاچێکی پێش دەکەوێت و قاچێکی دوا، وەختێک دەوەستێت وەک پەروانە بەقوتوی ئاوێنەیەکدا بەدیوارەوە دەدورێت، بەڵام گێژ بووبووم، نەمدەزانی بگەڕێمەوە بۆ رابردوو یان بیر لە ئاییندە بکەمەوە، لەخۆوە بیرم کەوتەوە زەمانێک لەسەر چرپا چڵکنەکە نووستبووم و دوو مۆمدانی کۆن بەژوورسەرمەوە بوو کە خەرمانەی تەواونەکراویان دەخستە سەر دیوارەکە، هەرچەند پێویست بەبوونی ئەو دوو خەرمانەیە نەبوو، بەڵام بۆ پیرۆزکردنی ئەو ساتە بێگەردانە دیواری بەرامبەر وەکو میحرابی لێ هاتبوو، دوو میحراب لە توێی یەکتردا، لە ناویاندا ڕووناکییەکی سەوز دەگەڕا، لە ژێر ئەو گڕە سەوزەدا، گەنجێکی کاکڵ پەرێشان تاری دەژەنی و بۆنی شەراب لە زاری دەهات، دەیانگوت کە شێخ کۆڵان بەکۆڵان گەڕابوو تا ئەوی دۆزیبووەوە، وتبووی: کوڕە بەلارێدا مەڕۆ! لاوەکە لە حەژمەتدا وتبووی چی بکەم؟ شێخ وتبووی لەگەڵ ئێمە وەرە. تا بەیان ئەنگوتبوو شێخ موناجاتی خوێند و هوهای کێشا، گەنجە لاوازەکە زۆر برسی بوو،

خۆشی نەیزانیبوو، تاری دەژەنی و بۆنی شەراب لە هەناسەی دەهات، کە سپێدەی دابوو ئەو لە برسان گیانی سپاردبوو، شێخ فیغانی کرد کە ئێمە حەفتا ساڵ....

سەرم راوەشاند تا وێنەی ناوزەینم بگۆڕێ، شەمەنەفەر تەکانێکی توندیی دا و بەئاژێر لێدانەوە خێراییەکەی کەم بووەوە، هەموو شتێک لەو تاریکییەدا ئارام بوو، ریتمی توندی چەرخەکانی هێواش بووەوە و شەمەنەفەر وەستا، بێدەنگییەک باڵی کێشا کە بۆنی دڵ لەسەر خۆچوونی دەدا، تامی سکەکانی عەهدی دەقیانووس لە دەمدا، تامی تفتی مەرگ.

چەند حەزم لە کانادا کردبوو، حەزم دەکرد خۆر گەرمتر بێت، هالاوی گەرمی لە چاوەکانمەوە بێتە دەرێ و کەس لە کۆڵان نەبێت، کەی بوو؟ تۆ بیرتە؟ کانادایەکم کڕی و لەسەر قادرمەکانی ئەودیو دەرگەی حەوشەوە دانیشتم و دەمم بەلێوی شووشەکەیەوەنا، پاسکیل سوارێک بەکۆڵاندا تێپەڕی و من دەمخواردەوە، پەپوولەیەک باڵەفڕەی بوو، لە دیواری پڕگوڵی مالانی بەرامبەرەوە بەرەو رووی من هات و دوورکەوتەوە، من دەمخواردەوە. سەرم بەرز کردبووەوە و بەهەردوو دەست ئەو شووشە ساردەم گرتبوو کە نەبادا بکەوێت، پاشان هەناسەیەکی نوێم هەڵکێشا، بەم سەراوسەری کۆڵاندا چاوێکم گێڕا نەکا تینووەکان بگەن، جارێکی تر خواردمەوە، دەنگی رادیۆ دەهات، هەڵبەتە دایکم نووستبوو، خەڵکی گەڕەک نووستبوون، هێشتا جەناب سەرهەنگی دراوسێمان نەگەڕابووەوە، رۆژنامە بەدەست، بەدەم عارەقڕشتنەوە، تینوو.

هێشتا "باسی" ئەو کوڕێژکە رەشتاڵەی چاوانێکی بریقەداری هەبوو، لە پەنجەرەی ماڵە بەرزەکەیانەوە چاوی دەبڕییە حەوشەکەی ئێمە،

نەهاتبوو تا لە بەرامبەرم بوەستێت و لە قاچە درێژە و باریکەکانم بڕوانێت و دواتر هێواش کۆشم هەڵبداتەوە و سەیری بکات، هەرچەند بیرم کردەوە مانای ئەم کارە تێنەگەیشتم و دوای ئەوە هەرگیز ئەو کوڕە جارێکی تر لە پەنجەرەکەیانەوە سەیری حەوشەکەمانی نەکرد، بۆ کوێ چووبوو؟ ئایا وای خەیاڵ کردبوو، کە من شتێکم لەو دزیبوو لە ژێر کۆشمەوە شاردبوومەوە؟ وتی پەروانە و پەروانەیەک دای لە باڵ و بەسەرمانەوە فڕی.

هێشتا کاناداکەم تەواو نەکردبوو کە بێدەنگییەکی سەیر سەرتاسەری کۆڵانی تەنی، لەو بێدەنگییەدا بوو من ئاگایانە خەوتم، یان رەنگە لە خەویکی درێژ وەخەبەر هاتبم تا ئارام بگرم، کە چاوم کردەوە رۆژ بوو، من لە شەمەنەفەردا نەبووم، خۆرەکەی زۆر گەرم بوو، عەرد قڵیشی ترسناکی تێ بووبوو، بیرم نییە کە دڕکودال بوو یان مێرگ، کوێرە شوێنێک بوو کە ژنانێکی بێشومار سەرقاڵی کاربوون، ژنانێکی رووت کە مەمکە شۆڕەکانیان دابوو بەشانیاندا تا بەردەستیان نەگرێت، بەداسی گەورە درەویان دەکرد و دەچوونە پێشێ، کە باش لێم ڕوانین هەموو ژنەکان خۆم بوون، خەریک بوو شاخم لێ بڕوێت.. من؟ یانی مەمکەکانم ئەوەندە کشابوون کە ناچاربووم بیاندەم بەملاولای شانمدا؟ ماندوویەتییەک لە کەللەی سەرمەوە دەستی پێ کرد کە تانوکی پێم دەهات و دەچوو. ئایا ئەم هەموو ژنە من بوو؟ مەگەر دەبوو؟

یەکێک لە ژنەکان کە منی دی لێم هاتە پێشێ و وتی "لێرە لەگەڵ ئێمە دەمێنیتەوە؟"

"من؟ نا.. دەمەوێت بگەڕێمەوە"

وەک هەویر لە ژێر ئەو گەرما بەتینەدا کشابوو، وەک دڵۆپی مۆم قەترە

قەترە تکا، نەمتوانی لێی بڕوانم، رووم وەرگێڕا، لەپڕ شەمەنەفەرێکم بینی لەولاوە وەستابوو، پیرەمێردێکی قەمبوور دەرگەی یەکێک لە فارگۆنەکانی کردبووەوە، بەدەست راوەشاندن دەیویست شتێک بڵێ، پێم هەڵگرت و بەرەو رووی رام کرد، کاتێک گەیشتمە لای شەمەنەفەرەکە وتی "خەریک بوو جێ بمێنی.. هاا!؟ ئەگەر من نەهاتمایە خوا دەیزانی چی رووی دەدا" سواربووم و خێرا خۆم گەیاندە کابینەی ژمارە بیست و چوار، لەسەر کورسییەکەی خۆم دانیشتم، بێ ئەوەی نیگایەکی دەرەوە بکەم، بڕیارم دا ئیتر لە جێی خۆم نەجووڵێم، شەمەنەفەرەکە فیکەی کێشا و کەوتە رێ، من هەستم بەئارامی کرد، بەڵام سەرتاپای گیانم هاواری دەکرد، دەتگوت لە چەند لایەکەوە رام دەکێشن و ئێسقانەکانم لەیەک جیا دەکەنەوە، دەتگوت قژم دەسکەنە دەکەن و ئەندێشەم پارچەپارچە، پارچەپارچەیەکی پەڕاگەندە کە هەریەکەی لەلایەک کەوتبوو، سەرمام بوو، موچوورکەم پێدا دەهات، دواتر یەکبارە گڕم گرت.. چ مەرگم بوو؟

ئایا بۆ ئەوەی ئارامی بەدەستبهێنم دەبێت بیر لە سالانی دواتر بکەمەوە؟ بۆ ناتوانم حەواسم کۆ بکەمەوە، لەرزیو و فرەفڕ لە زەمەندا خول دەخۆم. دەنگی باسی دەژنەقم کە دەڵێت پەروانە و من وەک پەروانەیەک لەم زەمەنەوە هەڵدەفڕم و دەچمە زەمەنێکی تر دەنیشمەوە، لەسەر ئەم قەڵەمدانەوە بۆ سەر ئەو قەڵەمدان.

ئایا دیسانەوە دڵم بۆ باوکم تەنگ بوو؟ ئایا پێویست بوو لەبەر مۆڵەتی چەند مانگێک، کۆشم بۆ خاوەن ماڵەکەمان هەڵبدەمەوە و بڵێم "زۆر باشە"؟ یان دەردی من پێوەندیی بەسالانی دواترەوە هەبوو؟ ئەوەندە پەرێشان بووم کە نەمدەزانی، لەپڕ شتێک لە زەینمەوە فڕی و دڵم

لەسەرخۆچوو، دەنگی دوورەدەستی ئۆکۆردیۆنی پیاوە نابیناکەم بیست، پیاوێک وەک ئەوەی بیەوێت مەسەلەیەکی گرینگ بسەلمێنێت، بەبڕوا بەخۆبوونێکی تەواوەوە لە ژێر لێوەوە دەیچڕی "ئەی ڕۆژگاری نەخش و نیگاران" رق قوڕگی گرتبووم، خۆنەویستانە جانتاکەم هەڵگرت، بەقاردمەکانی قاوەخانەی فیردەوسییدا چوومە خوارێ، چوومە دەستشوییەکە، دەرگەکەم بەسەر تۆدا قفڵ کرد.

سەیرێکی خۆمم لە ئاوێنەکەدا کرد تا بزانم چەند ساڵم؟ چەند ساڵ بەسەر ئەو ساڵانەدا تێپەڕیوە کە تەرمێکم بەدەستەوە مابوو؟ ویستم ببینم ئایا دەکرێت بیری خۆم بێنمەوە رۆژێک لە ڕابردوودا بەسواری شەمەنەفەرێک لە تاریکیدا بۆ شوێنێکی نادیار دەڕۆیشتم؟ سرنجم پڕکردوو چەقاندمە دەمارم، بەڵام دیسان دەستم رووشا و چەند دڵۆپە خوێنێک تکایە سەر عەردەکە، ئێستا بەئاسانی دەنگی ئۆکۆردیۆن دەبیسترا، من چاوم پڕی بووە دڵۆپە خوێنەکان کە نهێنی ئامێز و خۆڵەمێشی دەیاننواند، بیرم کردەوە بۆ خوێنی من سوور نییە؟ دەستم بەلێواری دەستشۆرەکەوە گرت تا نەکەوم، قاچەکانم دەلەرزین، پاڵم بەدەرگەکەوە دا و دواتر وەک چرا داگیرسام، وتم "بۆ ئێوە؟"

بابەتی داڕشتنی من وەک هەمیشە هەڵیتوپڵیت بوو، من قسەی دڵمم نووسی، نووسیم قەمبوورەکان تلیاکی بوون و ئێمەی قەڵەمدانییەکانیش هەموو عارەق خۆر، لێ زۆری نەخایاند کە ئێمەش رووما کردە تەزریق و مۆرفین، ئێمە لە کەڵک کەوتبووین و کەس نەیدەویست گوناهمان لە ئەستۆ بگرێت، مامۆستای داڕشتنمان پیرەمێردێک بوو، چاوی ئێمە بوو، هاتبووە بەر هەیوانی ژووری ئۆفیس تا لە ناو ئەو هەموو کچە سوورمەیی پۆشەدا من بدۆزێتەوە، منیش نائومێدم نەکرد، بەرەو رووی

ڕۆشتم و وتم "ئاغا.. بەدوای مندا دەگەڕێیت؟"

"بەڵێ.. بەڵێ گیانەکەم"

لە قادرمەکان هاتەخوارێ و وتی "ئەو دارشتنە خۆت نووسیوتە؟"

من شەیتان بووم، چەند جارێک بەسەر و قەلافەتە کوڵەکەیمدا هەڵڕوانی و نیگایەکی پێکەنین ئامێزم رشتە چاوەکانییەوە، ویستم بڵێم دڵسۆزی جەنابتم، بەلام لە دەمم دەرپەڕی:

"بەچکە مراوییە ناشرینەکە"

هەردووکمان پێکەنین، وتی "ئەی هاروهاج"

سەعاتە زیوییەنەکەی بەرباخەڵی دەرهێنا و وتی "زۆر باشە.. نووسیوتە قەیدی نییە، بەلام ئیتر لەم شتانە مەنووسە"

زەنگی وانەی سێیەم لێ درا و من دووبارە تێکەڵ بەسوورمەیی پۆشەکان بووم، تا کەس نەزانێت چ حاڵێکم هەیە، وەک ئەوەی هەڵەم کردبێت.

دەنگەهایەکم بیست، تەق.. تەق.. تەق.. تەق، دەنگی پێلاوە پاژنە بەرزەکانی خۆم بوو؟ لە ژوورێکی گەورەدا دەڕۆشتم و کوڕێک دەگریا و لە باوەشمدا دەستم بەڕوویدا دەهێنا، کە هەناسەی دەیدا لە گەردنم حاڵێکی خۆشی دەدامێ، منیش بەهێواشی دەمکێشا بەپشتیدا و رام دەژەند، ژیر بووەوە و خەوی لێ کەوت، منداڵی خۆم بوو، بەلام کەی ئەوم بووبوو؟ لیکی بەسەر گەردنمدا دەڕژا و هێزی دەدامێ کە دیسانەوە بڕۆم.

حاڵێکی خۆشم هەبوو، لەو ژوورە گەورەیەدا بەو پێلاوە پاژنە بەرزانەوە دەڕۆشتم کە لەپڕ منداڵەکەم میزی پێدا کردم و هەموو

جلەکانمی تەڕ کرد، لە دڵی خۆمدا وتم بەخێر نەیەمەوە، بۆ بیرم چوو دایبی پێ هەڵگرم. ئەگەر ئەم شتانەم لە خەودا ببینیایە وا لێک دەدرایەوە کە میز مانای سامانی زۆرە، بەڵام چ سوودێکی هەبوو کە هەموو شتەکان لە بێداریدا روویان دەدا.

منداڵەکەم لەسەر عەردەکە راکێشا، دەرپێکەیم داکەند و بۆ ئەوەی دایبی پێ هەڵگرم. سەیرم کرد منداڵەکەم ئیتر منداڵ نەبوو، پیاوێک بوو، بەهەمان کڵاوی شاپواو بۆینباخی باریک، بەهەمان چاکەت و پانتۆڵی خۆڵەمێشی خەتخەت، کە چاوی بەمن کەوت کڵاوەکەی لە سەری داگرت و کەمێک بەفیزەوە نوشتایەوە.

گێژ و مەنگ سەیری پەڵە خوێنەکانم دەکرد، سرنجەکەم لە دەستم دەرهێنا و سووتانێک بەلەرزەوە نیشتە سەر رووی پێستم، چاوەکانم داخست دەنگی خێرا و یەک ریتمی شەمەنەفەرم کەوتە بەرگوێ. ترپەی دڵم ئاسایی بووەوە، دەنگی تەپڵی گەورە و بچووک دەهات، هەموویان پێکەوە بەسەروایەک.

کە چاوم کردەوە شەمەنەفەر لە تاریکدا دەڕۆیشت و من سەرم نابوو بەشووشەی پەنجەرەکەیەوە، دەرەوە تاریک بوو، هەستم بەئارامی دەکرد، هەمان ئەو شتەی تۆ ئاهت بۆ هەڵدەکێشا و لێی مەحروم بوویت، باش دەتزانی ئەگەر دڵت بەو ژنە نەدۆڕاندابا، ناچار نەبوویت بڕی تلیاک و مەشروبەکەت زیاد بکەیت.

ئەوەندە قەرزاری خۆت بوویت کە نەتدەتوانی لەبەر ئاوێنەدا سەر بەرز بکەیتەوە و سەیری خۆت بکەیت، ئایا ئەم قەرزارییە لە بەئاسانگرتنی تۆوە هاتبووەکایەوە؟ رەنگە وابێت و رەنگە واشنەبێت، ئایا گوناهت کردبوو کەسێکت خۆش دەویست؟ ئەویش قەحبەیەک کە شوێنێکی بۆ

غرور و کەرامەتی تۆ نەهێشتبووەوە. وتم دەزانیت ڕێگەی کۆتایی چییە؟ تۆ سەرت بادا یانی کە نا، گوتم بەدەرزییەک هەموو مەسەلەی تۆ حل دەبێت، تەزریق دەزانیت؟ ئەگەر ناچاربیت فێر دەبیت و ئەگەر فێر نەبوویت، هەر کاتێک ناچار بوویت بیوەشێنێ و تەزریق بکەیت، وریا بە دەستت نەلەرزێ، ئازار دەداتە پێستەکەت.

دەبینی کەوتوومەتە چ ڕۆژێکەوە؟ تەزریقیی بووم، ئیتر بەکێشان ئێش ناڕوات، تەنانەت تەزریقیش ئۆخژنم نادا. خوێنبازی دەکەم. کە سرنجەکەم خاڵی کرد، ئینجا کەمێک خوێن دەردەکێشم و تێی دەکەمەوە، جارێکیکە کەمێک خوێن دەردەهێنم و تێی دەکەمەوە. ئای.. ڕەنگە.. ڕەنگە. ئیشێکی بۆگەنە، گوێت لێیە؟ جەستەم کوتراو ماندووە، دەڵێی ئێسقانەکانم سیمکێشی دەکەن، دەڵێی پارچە پارچەم دەکەن و سەرلەنوێ دروستم دەکەنەوە، ئەوەی کە سەرم دەخەمە نێوان دەستەکانمەوە و خۆم رادەژەنم، تەنیا لەبەرئەوەیە کە ئیتر نامەوێت زەینم لەسەر شتێک کۆ بکەمەوە، دەمەوێت بەبەردەوامی وێنەی زەینم بگۆڕێت، لە حاڵی خۆم تێ ناگەم؟ لە برسێتی تێ ناگەم.. نە خەو و نە بێداری دەزانم.. ئازارم هەیە و دڵم تەنگە.

ڕۆژێک لە برسا هاتمە دەرێ، رووسەرییە ماشییەکەم دابوو بەسەرما و لە ژێر گەردنمەوە توند گرێم دابوو، مانتۆیەکی ڕەشم لەبەرکردبوو، تەکسییەکم گرت و وتم بمگەیەنە سەنتەری شار. دووکانەکان داخرابوون و دەنگی نامۆ دەهات، خەڵک ڕژابووە سەر جادە و منداڵ و گەورە و ژن و پیاو هەموو سنگیان دەکوتا و حسین.. حسینیان دەکرد، لە قەراغ جادەکەدا وەستام سەرنجم دایە کۆمەڵێک، کە وەک مریشکی سەربڕاو هەڵبەز و دابەزیان دەکرد، گریانم هات، لە دڵی خۆمدا وتم بۆ

پێغەمبەرەکەیان ئەمە ناکەن، کەچی بۆ ئەمە بزانە چی دەکەن، جوان نییە؟

چۆن گوڕیان دەخواردەوە، برسییان نەدەبوو؟ بۆ هیچ دووکانێک نەکرابووەوە، بۆ نانەواکان نانیان نەدەبرژاند؟ لە بەردەم مزگەوتی "شوش"ەوە تێ پەڕیم، سەوزبوو، بۆنی قیمەی ئیمام حسین دەهات، بونیامی مەست دەکرد، چوومە ژوورێ، هەموو رەشپۆشانی دنیا لەوێ بوون و قاپی پڕ لە قیمە دەستا و دەستی دەکرد. هەستم بەغوربەتکرد، وەلێ دڵم دا بەدەریاوە و چوومە پێشێ، بە پیاوێک کە لە بەردەرگەی ژناندا وەستابوو، وتم "ئاغا خواردنیش دەدەیت بەمن؟" پێکەنی سەیرێکی سەرتاپامی کرد و وتی "بۆ ناتدەمێ؟.. ئەمڕۆ نابێت کەس برسی بێت" قاپێک خواردنم وەرگرت و هاتم بڕۆمەوە بۆ کۆڵانی خۆمان، ژنێک بەردەمی گرتم و وتی:

"مەگەر نەمگوت سەرت داپۆشە"

وتم "من؟"

وتی "بەڵێ قەحبە.. تۆ"

وتم "من.. خۆ نیم!"

ئەوەندە توند دای بەژێر قاپەکەمدا کە خواردنەکە رژایە سەر زەوییەکە و دام لە پڕمەی گریان و کەوتمە سەر ئەژنۆ، کە بەدەست پلی گۆشتە رژاوەکەم کۆ دەکردەوە، نەفرەتم کرد، بەڵام گازێکم لە دەستم گرت و گوتم خوانەکات. تووڕە بووبووم و شتێک لە سنگمدا قورس و قورستر دەبوو، برسیم بوو، بۆنی قیمە شێتی دەکردم، پارووییەکم خستە دەممەوە، بەڵام گریان نەیدەهێشت پاروەکە قوت بدەم، تفم کردەوە. حەزم دەکرد بگەڕێمەوە، دەبوو بۆ کوێ بگەڕێمەوە؟ بۆ هەر شوێنێک

بگەڕامایەتەوە گرینگ نەبوو، گرینگ ئەوە بوو کە ئێستا نیم و نەبووم.

بەبرسێتی بۆ رۆژگاری نەخش و نیگاران گەڕامەوە، تا گەیشتمەوە ماڵەوە شەو بەسەرداهات، لە ژوورەوە لەسەرخۆ چووم، دەرگەیەک کرایەوە و من دیسانەوە لە نێوان وێنە دێرینەکاندا جێمام، قاوەخانەیەکی گەورە بەلێواری هەڵدێرێکەوەبوو کە دیوارەکانی هەمووی لە تۆڕی جاڵجاڵۆکە بوو، بۆ خۆی تابلۆیەک بوو لە تۆڕی جاڵجاڵۆکە. لە نێو ئەو هەموو تەونە نارێک و نائەندازەییەدا هەزار جاڵجاڵۆکە، ژوورێکی تەواویان دروست کردبوو، ژوورێکی پڕ لە تەم و خۆڵەمێشی، کە لە هەر لایەکەوە لێم دەڕوانی، دوایین خاڵی دنیام لێوە دەدی.

لە پشتی تۆڕەکانەوە پیرەمێردێکی قەمبوور پیاڵەی دەشۆرد و چای لێ دەنا و لەگەڵیشیاندا ئاوازێکی رادیۆکەی لە ژێر لێوییەوە دەوتەوە، ورتەورتێک کە روون نەبوو، چوومە پێشێ و بانگم کرد، دەنگی من لە تاڵ یان تۆڕی جاڵجاڵۆکەکەوە تێ نەدەپەڕی، بەڵام من ورتەورتی ئەوم دەبیست، قووڵپەقووڵپی سەماوەرەکەم دەژنەفت و کەچی هەرچەند هاوارم دەکرد ئەو نەیدەبیست، تونیم بوو، حەزم لە چا دەکرد، سەیری دەورووبەرم کرد بەڵکە رێگەیەک پەیدا بکەم، لە ناو قاوەخانەی تۆڕی جاڵجاڵۆکەدا رووبارێکی کەفکردوو تێ دەپەڕی، رووبارێکی مەرزیی لە کانییەک کە لە شوێنێکی ترەوە هەڵدەقووڵی، دەبووە حەوت لق.

پیرەمێردە قەمبوورەکە زەردەخەنەی کرد و لە ژێر لێوەوە خوێندی "عەتار حەوت شاری عەشق گەڕا ... ".

من دەنگی ئەوم بەڕوونی دەبیست، هەر لەبەرئەوەش چوومە پێشەوە و دیسانەوە بەدەنگی بەرز بانگم کرد، بەڵام وەک ئەوەی لەودیو زەمانێکی زۆرەوە لە پێش کێوێک یان دنیایەکی ترەوە بانگی بکەن. رەنگە دەنگێک

لە قورگمەوە دەرنەهاتبێت، نازانم. دام لە باڵ و بەسووکی پەروانەیەک چوومەوە سەر یادەوەرییەکان، لە رابردووەوە بۆ ئاییندە، هەروا بەو سادەییە.. بینیم کە لە سۆراخی تۆدا لە پزیشکی دادوەری لە مەیتخانەیەکدا دانیشتووم.

لە ژوورێکی گەورە لەسەر مۆبیلێکی ئۆخرایی دانیشتبووم، دوکتۆرێک بەسەدرییەیەکی سپییەوە لەودیو مێزەکەیەوە بوو، مردوویەک بەرامبەر من لەسەر دەستەبەرەیەک نووستبوو، زەوییەکە تەڕ بوو، راڕەو و سالۆنەکان تەڕبوون و لە هەر لایەکدا چەند مردوویەک خەوتبوون. زۆرم برسیبوو، هیچ رێگەیەکی تر نەبوو، من دەبا پێلاوەکانم بخواردایە، پێلاوەکانم تەڕبوو، من بنی هەردووکیانم بەیەکەوە چەسپاندو و نابەدڵ قەپم بەو پێلاوە رەشانەدا دەکرد، خەریکبوو برشێمەوە، بەلام ناچاربووم. کاتێک دوایەمین پارچەیم دەخوارد، پیاوێک کە دەستی کچۆڵەیەکی هەشت نۆ سالانی گرتبوو هاتە ژوورەوە، کچەکە سەر و قژی ئالۆسکابوو دەگریا، من قیژاندم:

"بۆ هێناوتە بۆ ئێرە؟"

وتی "ئەم کچەم نەخۆشە"

وتم "باشە.. بۆ ئێرە؟.. بیبە بۆ دوکتۆر"

وتی "نا دەیەوێت بمرێت.. هاتووە وەفاتنامەکەی بۆ دەربکەم"

وتم "خۆ هێشتا نەمردووە"

وتی "دەیەوێت بمرێت، ئەسلەن حالی باش نییە، کە مرد من بەچ شێوەیەک تەرمەکەی بهێنم بۆ ئێرە؟ سەرەڕای ئەمە چی لە سەرەکە بکەم؟"

کچەکە ئەسکەناسێکی بیست تومەنیی لە دەستا بوو، حەزی دەکرد بیگۆڕێتەوە بەئەسکەناسە پێنج سەد تومەنییەکەی دکتۆر. دوکتۆر ئاوڕێکی دایەوە بۆ لای من "ئیشی چی بوو؟" وتم قەڵەمدانیی بوو، دەزانیت من لە شەست ساڵ پێش ئێستاوە بەدوایدا دەگەڕێم، تۆش دەیناسیت؟ سەرم خستە ناو دەستەکانمەوە خۆم راوەشاند تا وێنەی ناوزەینم بگۆڕێت.

گوتم بەدەرزییەک کۆتایی بەمەسەلەکە بهێنە، هەندێک کات بۆ ئەوەی شتێک بمێنێتەوە دەبێ قوربانیی بدەیت.

وتت "وازام لێ بێنە"

وتم "من؟" بەڵام تۆ نەتبیستوو من زۆر نیگەران بووم.

وتت "تکا دەکەم"

قەحبەکە پێکەنی و وتی "خۆت بکوژە تا وازت لێ بهێنم"

"چۆن؟"

"بەدەرزییەک"

تۆ لە تووڕەییدا دەلەرزێیت و وتت "لێرە بڕۆ"

وتی "تۆ لێرە بڕۆ" خێرا خێرا هێلکەی دەشکاند و چاوەکانی خڕ بووبووەوە.

وتت "تۆ قابیلی باشبوون نیت.. حەسوودیت.. بەغیلیت.. بێ ماریفەتی.. تێ دەگەیت؟ من دڵنیام بەدەستی کەسێک زەربەت خواردووە، حەز دەکەم بزانم بەدەستی کێ؟ بڵێ؟ بڵێ ئەسڵەن تۆ کێیت؟ لە کوێوە هاتووی؟ بەدوای چیدا دەگەڕێیت؟"

"بەتۆ چی؟"

دەتویست لەکۆتاییدا لەسەرخۆ و بەئەدەبەوە قسە بکات، دەتویست پێش هەر شتێک ئینسان بێت، وەلێ رۆژ بەڕۆژ دەبەنگتر دەبوو، لەسەر شان و لاملیت روانی، کە وەک ژنانی پێش مێژوو، لە پەڵە و چڵکدا گەڕ بووبوو.. بەپێکەنینەکانی.. بەجوڵەی دەستەکانی.. بەنیگاکردنیدا کە ئیتر هیچیان ژنانە نەبوون، ناسکییەتی تێدا نەبوو، لە ئاژەڵێک دەچوو کە تەنیا لەبەر بەردەوامیدان بەژیان هەرچییەکی دەست دەکەوێت دەیخوات. خوێرییەکانی دەهێنایە ماڵەکە، چونکە ئەوان پێیاندا هەڵدەدا، وایدەزانی ژنە شاهەنگە.

هەرچەند ئەو دەبەنگتر دەبێت، تۆ عاشقتری دەبیت، قەڵەمدانکێش و نیگارکێشێکی دەست زبربوویت، کە رۆژ بەڕۆژ کارەکانت بێ ڕەنگتر و هەرزانتر دەبوو، بەڕادەیەک کە کۆپیکارییەکانت بەهەزار فرتوفێڵ بۆ ساغ دەکرایەوە، ئیتر هیچ کەسێک بۆ کارێک رای نەدەسپاردیت، نە وێنەیەک، نە چەمەنزارێک، نە ئەسپێک، نە گوڵدانێک، هیچ. رۆژەکانت ناخۆش تێ دەپەڕین، دەستت نەدەچووە هیچ کارێک، لە سستی هێندە راکشاندا مابوویتەوە، کە ئەگەر لەبەر تیکەیەک نان نەبوایە هەر نەدەجولایت، بەڵام ناچار بوویت جارجارێک کتێبێک لە کتێبخانەکەتدا هەڵگریت و برۆیتە دەرەوە و بەبەهایەکی هەرزان بیفرۆشی، تا نانێک.. مەشروبێک یان تلیاکی پێ بکڕیت و خێرا بۆ ماڵەوە بگەڕێیتەوە.

زەمانێکت بەبیر خۆت هێنایەوە، کە کاتێک بەیانیان لە خەو رادەبوویت، بەیادی ئەو پێ دەکەنیت، ئامادەبوویت دەست بدەیتە هەر کارێک بۆ ئەوەی خۆشحاڵی بکەیت، ئایندەت بەیادی ئەو تۆمار کردبوو، زەینت بێ ئەو ئارامی نەبوو، ئایا عاشقی سیمای جوانی بووبوویت؟

ئایا لە ناخی ئاگایتدا شتێک یادەوەریی هەبوو کە نەتدەتوانی فەرامۆشی بکەیت؟ ئایا دەترسایت کە ئەگەر ئەو لەدەست بدەیت، ناچار بیت لە شاردا لە نێوان ئەو هەرچیوپەرچییانەدا دەربەدەر بەدوای عەشقدا بگەڕێیت.

چ رووی دابوو کە وا کەوتبوویتە ئەو حاڵەوە؟ حاڵێک کە لە خەو و بێداریدا ترست لەو هەبوو، دەترسایت لە نووستن، کە نەبادا خەوی پێوە ببینیت و لە ترسی مەرگ هاواری جەرگبڕ بکەیت، دەشترسایت بێدار بیت، کە نەبادا سەروسەکوتی دەرکەوێت، چونکە بچووکترین حسابی بۆ نەدەکردی، بێ ئەوەی سەلامێکت بۆ بکات، هەروەک ئەوەی ئەسڵەن تۆ وجودت نەبێت، هەڵدەستا دەموچاوی بشوات، ماکیاجێکی تۆخ بکات، جانتاکەی هەڵگرێت و بۆ لای هێلکەفرۆشێ.. سەروپێچییەک.. حەسحەسێک.. یان هەر نەناسێکی تر بڕوات، دەترسایت لەودیو پەنجەرەکەوە بیبینیت، هەر لەبەرئەوە پەردەکانت دادابووەوە، هەرگیز بەتەنیشت پەنجەرەکەدا تێ نەدەپەڕیت. هەرگیز سەیری جادەکەت نەدەکرد، بەدەنگی بەرز بەخۆت دەوت خۆزیا عەشقی پیاوێک ببووایە و یەک جار وەک پەڵەیەک مەرەکەب بتکایەتە ژیانی پیاوێکی ترەوە، بەڵام مەگەر ئەم پەڵەیە لە ژیانی تۆ پاک دەبووەوە؟ ئەم هەموو تابلۆ ناتەواوەت چی لێ دەکرد؟ دیسانەوە دەتگوت کەواتە بۆ نەهات؟ بۆ درەنگکەوت؟ وای لەدەست تۆ!

ئیش و کار و زەمان و وجود و ژیانی لە یەک شتدا کورت بووبووەوە؛ ئەو.

ئیتر هیچ تێ نەدەگەیشت جگە لەم ژنە، ئەم قەحبەیە، ئەم سیحرە کەمەعلوم نەبوو چ ژەهرێکی لە روحی تۆدا لە وجودی تۆدا رشتبوو، کە

نەک تەنیا دەتویست، بەڵکە تەواوی گەردیلەی لەشت داوای گەردی لەشی ئەوی دەکرد، هاوارت دەکرد کە پێویستتە و ئاواتتە لەگەڵ ئەودا بەتەنیا لەم دنیایەدا بمێنیتەوە و هەمووشتێک لە بوومەلەرزەیەکدا وێران ببێت. بەڵام باش دەتزانی کە هەرچیوپەرچییەکانی ئەودیو دیواری ماڵەکەت، هەناسە دەدەن و بەڕێدا دەڕۆن، هەر جارێک ئەو ببینن کلکێکی بۆ دەلەقێنن و دەیخەنەوە داوەکە، ئەو ئاسان.. چەند ئاسان دەڕوات! خۆزگا لە بیرت دەچووەوە، دوو برۆی کەوانی، دوو چاوی رەش و ئیتر هیچ، یەک تۆپەڵ قژی رەشی شانە نەکراو و ئیتر هیچ، لێوی تەڕ و نیوەکراوە کە دەتگوت تازە لە ماچێک هەڵگیراوە و هێشتا تێرنەبووە و ئیتر هیچ؟

نا.. هەزاران شتی تر بوو کە لە بیرت نەدەچووەوە.

بەدوای مندا جارێکی تر کەوتیتەوە رێ، جلەکانت لەبەرکرد، کراس، پانتۆڵ، قەمسەڵە، کڵاوی کەپکەچ، هەمان جلی کۆن، ئایا دەچوویت پەروانە بگریت؟ خۆزیا سەرێکت لەو دۆستەمدەدا کە لەسەر پردی رۆمی ماڵێکی هەیە، لەپەروانەی رەنگاوڕەنگ، سڵاوت لە سەربازە کانزاییەکانی سەر کۆڵانەکان بکردایە تا هەست بەئارامی بکەیت، لە نێو کۆڵانی ئەو باخانەدا گۆرانیت لە ژێر لێوەوە بگوتبا، یان فیکەت بکێشابا!

کاتێک لە ماڵ هاتیتە دەرێ لە بیری ئەوەدا بوویت کە چۆن دەتوانرێت تۆ بەکارێک راسپێرن؛ ئەسپێک، چەمەنزارێک، بونیامێک، سروشتێکی بێگیان، هەر چییەک بێت بتوانێت سەرت گەرم بکات، پارەیەک بکات و تلیاک و مەشروبی پێ بکرێت و بەپەلە بگەڕێتەوە بۆ ماڵەوە، پێش ئەوەی کەسێک بتناسێتەوە، پێش خۆرئاوابوون؟

شـەقـامی "مـەنوچەهـری" جـمـەی دەهـات و پارەگـۆڕەکـان لـەو ناوە دەخولانەوە، پارەی ئەم و ئـەویان کاش دەکرد، شـوڕوشـەوقیّکیان هـەبوو، پیّکەنین لەسـەر لیّویان ون نەدەبوو. قـەسـابەکان چاوەڕیّی خـۆرئاوابوون بوون تا گلۆپ لەسـەر دوگی ئـاژەڵەکـانیـان هـەڵبکەن، ئۆتۆمـبیلەکـان خـاو ڕێیان دەکرد و عەرەبانەکان بەبارەکانیانەوە دەهـاتن و دەچوون.

چەند دەڵاڵیّک و دوو پاسـەوان لە بەردەم دووکـانی شـەربەتفرۆشـێکدا، شـەربەتی ئەفـلاتونیـان دەنۆشی و یەکێکیـان کـۆمـەڵێک ئەسـکەناسـی لە دەستدا بوو بەدەم خواردنەوەوە بەدەستێک دەیژمارد. ئێمەش ڕۆژگارێک چووینە بازاڕ سکەمـان خـسـتـە دەست ئـەو پارەگـۆڕانەوە تـا بـۆمـان کاشبکەن، هـەندێک زیاتر یان هـەندێک کـەمتر، جیاوازی چییە؟ بەڵام تۆ ئیتر هیچت نییە، ئەو قـەحبـەیە چەندین جـار بەتۆی گـوتبوو "ئەسپێ لە بەخاڵتا سەوزەڵە خانم دەڵێت"

لە ئاپۆڕەی پارەگۆڕەکـان تێ پەڕیت و بەئاراسـتەی قـەڵەمـدانییەکـاندا ڕۆشـتیت. دوو کـۆتر لەسـەر سـتارەیەک بەرەو لای درەخـتەکـانی ئەوپەڕی تەلارەکـە هـەڵفـڕین، ژنێکی باڵابەرز گـۆزەیەکی پڕی گـەیاندبووە سـەر سـەکۆی بەر مـاڵیـان و سـەیری دواوەی دەکـرد، پۆلێک قـەلەڕەش لەسـەر درەخـتـێکی وشک هـەڵنیـشـتـبوون، هـەڵۆیەک لـەسـەر دارێک جـێـی خـۆی خـۆش دەکرد. چوویتـە پێشـتـر، ئەو هـەمـوو تابلۆیە.. کـامـەیان ئیشی تۆ بوو؟ هیچت لە بیرە؟ ڕۆشتیت.. چەند بێمانا!

مـاسـیگرەکـانت بینی کە عـارەقـیـان دەردابوو، لـە دەوری تۆڕی پڕ لە مـاسـی ئەڵقەیان بەسـتبوو، کـاتی دابەشکردن بوو، لەولاوە ژنێک دەسـتی منداڵێکی گـرتبـوو دارەدارەی پێ دەکـرد. پیـاوێکی مـوو بۆر عـارەقی ناوچـەوانی دەسـڕی و بێ ئەوەی گـرینگی بـەتۆ بـدات چاوی بڕیبـووە

خێراوێک، یان ڕەنگە لە چوارچێوەیەکی قاوەییدا جێگیر بمێنێتەوە. گەیشتیتە هونەرستانی "ئیرۆمیان" و لە پێشیاندا وەستایت، ئەسپەکان بەحیلەکێشان لە چوراچێوەکەوە غاریان دابووە دەرێ و پیاوێک کە بەدوایاندا رای دەکرد، بەهەناسەبڕکێوە گەیشت، دەستی بەشێوەی چەتر لەسەر چاوەکانی گرتبوو، لە ئاسۆی دەڕوانی، لە تابلۆیەکی تردا قاپێکی پڕ لە ترێی یاقوتی بریقەدار سەرنجتی رادەکێشا. کۆتری سەر درەختی قەراخ جادەکە چاوی بڕیبووە شەقامەکە و چاوەڕێبوو تۆ بڕۆیت و چەشەی بکات، چوویتە دووکانەکەوە و سەیری دار و دیواریت دەکرد، پەردەیەکی گەورە لە بەرامبەرت بوو، کە ئاوێکی زوڵاڵی بەهێواشی لێوە دەڕۆی، لە تاشەبەردێک دوور دەکەوتەوە و بەڕێی خۆیدا دەڕۆیی، پەیکەری فەرهاد لەسەر ئەو تاشەبەردە مابووەوە، دەنگی سیسرک لە دوورەدەست دەهات، بێگومان لەوێ کەیفیان لە بۆنی تۆپیو دەهات.

ئیرۆمیان لە ناوەڕاستی دووکانەکەدا لەسەر ستاندێک پشت بەتابلۆی شیرین و فەرهاد بەدیار تابلۆیەکی ترەوە چەنەی دەدا، دایکی لە سووچێکی دووکانەکەدا لەسەر کورسییەکی بچووک دانیشتبوو، بەدەمووچاوێکی چرچ و لۆچ و قژە سپییەکەیەوە کە لەهەردوو لای لەچکەکەیەوە هاتبووە دەرێ، بەخاوی خەریکی ملپێچ چنینبوو، هەمان ملپێچی ئەرخەوانی کە ساڵەهای ساڵ پێیەوە خەریک بوو، دەیچنی و هەڵی دەوەشاندەوە و شلیلەکەی گلۆڵە دەکردەوە و دیسانەوە دەیچنییەوە. هەزاران جار ئەو ملپێچەی چنیبوو، دیسان هەڵی وەشاندبووەوە. ئێستا لەودیو شووشەی ئەستووری چاویلکەکەیەوە سەیری تۆ دەکات.

"سڵاو"

ئیرۆمیان سەیرکی کرد "دووبارە هاتیتەوە؟"

"ئەرێ"

"هەواڵت نییە.. دەزانی کە .. "

"ڕۆژگارم خۆش نین"

"ڕۆژگاری ئێمەش خۆش نییە.. بازاڕ نییە"

"من لە برسا دێمە دەرەوە.. سەیرێکی حاڵم بکە، من حاڵم باش نییە"

"باشە.. مەکێشە"

چەند هەنگاوێک لێی چوویتە پێشێ و لە بەرامبەریدا وەستایت "ناتوانم.. ئەگەر نەکێشم دەمرم"

"بەجەهەنەم"

"ئیتر ئەم قسانە بەسەرچوون، بەلای کەمەوە پۆترێتێ.. شتێک بدە بەمن تا بەم شێوەیە دەربەدەر نەبم"

"مەگەر خۆم دەستم نییە، پۆترێت بدەم بەتۆ بیکێشی؟!"

"ئاخر تۆ ئاگات لە حاڵی من نییە"

"ئاگام لێیە، یان دەکێشیت یان تەزریق دەکەیت.. بۆ تۆ وا دەزانی من لەسەر گەنجینەی قاروون دانیشتووم.. کەی کێشەی منە کە تۆ....."

عارەق لە ناوچەوانتەوە دەتکا و دەستەکانت دەلەرزی، وتت "کەواتە دیمەنی شتێک"

بەفڵچەکەی ئاماژەی بۆ تابلۆی شیرین و فەرهاد کرد و وتی "چەندێکە ئەوەت کێشاوە؟ کە کەس نەیەوێت.. خۆ من شێت نەبووم!.. پێم وتی شیرین بکێشە، تۆ چوویت ئەم فەرهادە مردووەت کێشاوە، ئەم

هەموو ئیشە نیوەناچڵە.."

بەتەنیشت تابلۆکەدا رۆیشتی، چاوێکت بەتاشەبەردەکەدا خشاند کە فەرهاد تەشوێکەی بەرز کرد بووەوە و بەسەر وێنەی سەر بەردەکەدا دای دەهێنایەوە، بەقژی ئاڵۆزاو، ئارام نوستبوو؟ دەنگی هۆڕینێکت بیست، گەڕایتەوە، پاسێکی شین لەخوار کێوەکەوە وەستا و کۆمەڵێک خوێندکار لێی دابەزین، کە هەموویان پێڵاوی وەرزشیان لە پێدابوو، دوایەمین کەسیان کچێکی لاواز و رەنگ پەڕیوو بوو کە بەدوو دارشەقی ژێر باڵییەوە لە پاسەکە دابەزی، ژنێکی تەمەن مامنامەندی بالابەرزیشیان لەگەڵدا بوو، ئینجا هەموویان وەک گرووپێکی کەڕ بەکۆرسێکی خۆش ئەم شیعرەیان وت «ئەمشەو دەنگی تەشوێ لە بێستوون نایەت.. رەنگە فەرهاد چووبێتە خەوی شیرینەوە.. رەنگە فەرهاد چووبێتە خەوی شیرینەوە..» دواتر هەموویان چەپڵەیان لێ دا.

تۆ خۆت خستە لاوە و لەسەر تەختەیەک لە بەردەم چایخانەیەکدا دانیشتی، چایچییەکە بێ ماتڵبوون چای بۆ هێنایت و سەیری رێبوارانی کرد، کە هەموویان لە دەوری ژنە بالابەرزەکە کۆ بووبوونەوە و گوێ قولاغ بوون بزانن چی دەڵێت، وتی "زۆر باشە.. ئەمەش بێستوون، ئەوەی لە پۆلدا وتم لە بیر خۆتانی بەرنەوە، لە "تاق بستان"یش بگەڕێن، نەخشی هەڵکۆڵدراوی سەر بەردەکانی تاق بستان بەفەرمانی "خەسرەو پەروێز" نەخشاوە، دوو بەشی ناوەوەی ئەشکەوتەکەتان ئاسایی لەیادە؟ نەخشەکانی دەرەوە؟ خەسرەو پەروێز سوار "شەبدیزی" ئەسپی خۆی بوو. لە دەستەڕاست نێچیرگەلێکی دیت، کە کۆمەڵێک دەیانویست راوی بکەن، بەلەمێک کە ژنانێکی مۆسیقار تێیدا بەجۆرەها ئامێر ئاوازی رۆژگاری نەخش و نیگاریان دەژەنی، لە دەستەچەپدا خەسرەو پەروێز

خەریکی راو بوو، بەڵام دواتر "قەتحعەلی شای قاجار" دەستووری دا نەخشی سەر بەردەکان دەستکاری بکەن و کردیان، نەخشی ئاغایان ئاخنییە ناو وێنەکەوە، یان بابڵێین خستیانە جێگەی خەسرەو پەروێزەوە ئەوی تری بەبێ دەستکاری وەک خۆی مایەوە، هەموو ئەمانە واز لێ بێن، ئێستا ئیتر ئێوە خۆتان بێستوون ببینن.. ئەمە تەنیا کێوێک نییە.. ئەمە پەیکەری فەرهادە.. لەسەر ئەم دیوارە لووسە بڕیاربوو کە نەخشی فەرهاد بکێشن، بەڵام نەخشی شیرین و فەرهاد تەنیا لە "فقرگاهی" مەهاباد ماوەتەوە».

دواتر رووەو ئەو کچەی بەدوو دارشەقەوە لە بەرامبەر کێوەکەدا وەستابوو وتی "تۆش لە چیرۆکەکەتدا فەرهاد مەکوژە، فەرهاد لە ئەدەبیاتی فارسیدا سیمایەکی هێجگار شیرینی هەیە.. هێجگار خۆشەویست.. سیمبولی عەشقە.. هەرگیز لە دەمی هیچ کەسێکەوە بەفەرهاد مەڵێ برۆ بمرە"

ژنە بالابەرەزکە بەرووییەکی زۆر تامەزرۆوە، وەک ئەوەی بییەوێت هەموو ئەم کێوە لە چاوەکانیدا جێ بکاتەوە، چووە پێش و هەموویان بەدوایدا، بەڵام ئەو کچەی دارشەقەکانی پێ بوو دوادەکەوت، ئەوان چاوەڕێیان دەکرد تا دەیانگەیشتێ، دەڕۆشتن و ئەو دیسانەوە دوادەکەوتەوە، دەنگی لە عەرددانی دارشەقەکانی لێدانێکی لەسەر یەک بوو کە کێوەکەی دەلەراندەوە و زایەڵەکەی دەهاتەوە.

تۆ چا ساردەوەبووەکەت هەڵقوڕاند و پێش ئەوەی هەستی چایەکی تر خرایە بەردەمت، چایچییەکە وتی "نان دەخۆیت؟"

"نا"

"دوو هێلکەت بۆ بکەمە رۆنەوە"

تۆ هیچت نەگوت و سەیری خوێندکارەکانت دەکرد، گوێت لە دەنگی سروودیان بوو لە دوورەوە دەهات، دەتخواست پێیان بگەیتەوە، بەڵام نەتدەتوانی، چایچییەکە سینییەکی نایە پێشت، چەند لەتێک نان، سێ هێلکە، خوێدانێک و تەواو، چەند برسیت بوو! فەرموو لە دەمت دەکەوتە خوارێ، حەزم کرد منیش لەگەڵت بخۆم، زۆرم برسی بوو، بەڵام نەمتوانی.

هێواش هێواش نانەکەت خوارد، چات خواردەوە و جگەرەت کێشا، ئیتر خۆر ئاوا بووبوو، ترسێکی سەیر سێبەری خستبووە سەر هەوا، خوێندکارەکان هێشتا نەگەڕابوونەوە، بێدەنگی تێکەڵ بەترسی ئێرە دەبوو، هەوا وردەوردە سارد دەبوو، هەر چەند سیگارت دەکێشا نەتدەتوانی بەر بەلەرزت بگریت، چایچییەکەش لە چایخانەکەیدا گوێی لەڕادیۆ دەگرت و قاپ و پیاڵەکانی دەشۆرد، جار جارەش ئاوازی رادیۆکەی لە ژێر لێوەوە دەگوتەوە، دنیا بەتەواوی تاریک بوو، کەچی خوێندکارەکان نەگەڕانەوە، تۆ جگەرەیەکیترت پێکردوو روانیتە کێوەکە کەسەری کردبوو بەئاسماندا، ئەو کاتە لە ناو تاریکییەکەوە پیرێژنێک دەرکەوت کە ملپێچی ئەرخەوانی دەچنی، یان رەنگە خەریکبووبێت چنینەکەی هەڵوەشێنێتەوە، وەها پیرێژنێکت ساڵانێک پێشتر لە سەرمای وێرانکەری شارێکی دووردا دیبوو، بەدیار ئاگرێکەوە دانیشتبوو شلیلەی ئەرخەوانی لە شیشی چنینەکەیدا یان نا لە دەستە قایمەکانیدا ئەسیربوو، گلۆڵە شلیلەکەی لە گیرفانی چاکەتە کراوەکەی نابوو، هەروا دەیچنی و بەرەو لای تۆ دەهات، کاتێک بەتەواوی لە بەردەم رووناکی پەنجەرەی چایخانەکەدا وەستا، وتی "شیرین مرد"

پەنجەی دەستت لەخۆوە بۆ قژی سەرت رۆیشت و چنگت پێدا کرد،

من فرمێسکم لەسەر گۆنای تۆ لا پەسەند نییە، حەز دەکەم پێ بکەنیت، پیاو ناگری، ئایا چی دەبێت ئەگەر پیاوێک بگری، تۆ چەند ئازارت هەیە؟

چایچییەکە لەودیو پەنجەرەکەوە سەری دەرکێشا و هەروا کە سینییەکەی بەدەسماڵ دەسڕی وتی "لێی گەڕێ" بەپەنجەی ئاماژەی بۆ مێشکی کرد، تۆ سەرنجت نەدا، چایچییەکە هاتەدەرێ و لێت نزیک بووەوە، بەئەسپایی وتی "وازی لێ بێنە.. شێتە.. عەقڵی لەدەست داوە.. تێ دەگەیت؟"

لەپڕ دەرگەی دووکانەکە کرایەوە و پیاوێک کە دەستی منداڵێکی گرتبوو وتی "ئاغا.. پزیشکی دادوەری لە کوێیە؟"

ئیرۆمیان وتی "برۆ لە پێشترە"

تۆ بەئاشکرا دەلەرزیت و چنگت کردبوو بەقژتا، شتێک لە سنگتا پەلی دەکوتا کە بۆنی تەنیاییەکی منداڵانەی لێ دەهات، وتی "ئێستا من چی بکەم"

"هیچ.. برۆ بمرە"

"هەر ئەوەندە"

پیرێژن هەروا ملپێچە ئەرخەوانییەکەی دەچنی و ئیرۆمیان چاوی بچووک کردەوە و سەری خست بەدوادا، لە تابلۆی سەر ستاندەکەی دەڕوانی. ئیتر نەتزانی چۆن بۆ ماڵەوە گەڕایتەوە، تەواوی ڕێگەکەت چۆن بڕی، هیچت بیر نییە، چوویتە چێشتخانەکەوە، کەوانتەرەکەت کردەوە، خرتکە و پرتکەت هێنایە دەرێ، قەحبە وتی "بەدوای چیدا دەگەڕێیت؟"

کۆمەڵێک حەب و دەرمانی کۆن بێ ئەوەی سەیری ناو و بەروارەکەیان بکەیت خستتە دەست و گەڕایتەوە ژوورەکەت، وتی "دێیت پێکەوە قسە بکەین؟"

دەستت بەخێرایی راوەشاند تا سەعاتەکەت بچێتە سەر مەچەکت، کەچی سەعات لە دەستتا نەبوو، کەی بێ ئاگەداری من ئەوی فرۆشتبوو؟ چراکەت کوژاندەوە و لە بەرامبەریدا دانیشتی، ئەو لەسەر چرپاکە و تۆ لەسەر عەرد، ئێستا ئیتر چڵکی جێگەکە دیار نەبوو، چەند تاڵە رووناکییەک کە لای پەردەکەوە دەڕژایە سەردیوارەکە، پەڕ و باڵی کردبووەوە، بەڵام نەک وەک هەڵۆ. وەکو دیواری بەرزی قەڵای شارێکی کۆن، کە قەڵا و شوراکان پشت بەپشتی یەک، هەتاویان بەسەر دەستەوە دەبرد، وەکو چەپکێک رووناکی و سێبەر، کە سەریان کێشاوەتە گەردوون، تا گەردەکان بۆ پێ ماچکردن بگەیەننە عەرش.

جووڵەی بەدەن و نووری چاوەکانی تۆ بەرەبەرە کەم دەبووەوە، وەک هەتاوێک کە ئارام ئارام لەسەر دیواری رۆژئاوای ئاسمان نوقم دەبێت، وەک کە شتییەکیی جەنگی زەبەلاح کە نەرم نەرم لە کۆتاییی دەریادا ئاوا دەبێت، سات بەسات بێ هەستتر و خاڵیتر دەبیت، بەڵام ئەو نازانێت لە شێتییەکی کتوپڕدایت، خڕکەیەک حەپت لە بەردەمتدا داناوە، ئەو هەموو حەپە رەنگاوڕەنگت بەجارێک لە مشت ناوەوە بەپەرداخێک ئاوەوە قووتی دەدەیت، دەبینی رەنگت پەڕیوە و هەستت دەکرد دنیا بەسەرسەرتا دەخولێتەوە، وەک ئاگردانێک تۆ پێیەوە پێوەست بوویت، شتێک لەسەرتەوە پزیسکی دەهاوی.

وتی "خراپ کەوتمە داوت.. بۆ هەر پیاوێک دەبوو بەجۆرێک بچەمێمەوە، بەڵام بۆ تۆ بەهەموو شێوەیەک، ئاخر من جگە لە تۆ کەسی

تر شک نابەم، هەر بەلایەک کە من دەمەوێت بەسەر پیاودا بیهێنم، هەر ئارەزوویەکم لە پیاوان هەبێت، هەر فکرێک لە بابەتی پیاوەوە دەکەوێتە گیانم، هەمووی کۆ دەکەمەوە و لە یەک شوێن.. بەڕاست تۆ حاڵت باش نییە؟!"

جگەرەکەی کردە تەپڵەکەکەوە و سەری لە تۆ نزیک کردەوە، دووکەڵی جگەرەکەی کرد بەدەموچاوتدا و دووچاری پەشێوی و لەرزینی کردیت، هەناسەیەکی قووڵت هەڵکێشا و داتەوە، هێڵنجت هات و رشایتەوە، نوزەیەکی لێوەهات و لەشوێنی خۆی هەستا "دەک بمرم.. حاڵی تۆ باش نییە"

دڵت تیواڵ تیواڵ دەبوو، دەستەکانت دەلەرزین و هیچ هەستێک لە قاچەکانتدا نەبوو، لێفەکەی بەخێرایی لەسەرت راکێشا و جل و دەست و دەمتی پاک کردەوە، لە بەردەمتدا کەوتبووە سەر ئەژنۆ و نەیدەزانی چی بکات، رەنگە قسە بکات، رەنگە بەقوربان و بەساقەت ببێت، رەنگە جوێن بدات، بەڵام تۆ نەتدەبیست، بەلاچاو ئەوت دی لەودیو دیوارێکی دووکەڵاوییەوە دەستەیەک حەبی فڕێ دا و لە ماڵ رای کردە دەرێ.

بەدەم مردنەوە پێکەنیت، بەو خەیاڵەی کە ئیتر ئاسوودە دەبیت، بۆ دوایەمین جار سەیری وێنەکەی منت کرد، تەواوی هێزی پاشەکەوتی خۆتت خستە گەڕ، تاببینیت چاوەکانم لە چ حاڵێکدان، بۆ ئەمە بەزەینتا هاتبوو؟ ئایا ئاماژەیەکی خۆکوشتنت لەودا دەبینی؟ لە هەمان ساتدا ئەوت دی کە بەدوو پیاوی کەتەوە گەڕابووەوە ماڵەوە، یەکیان قاچت و ئەوی تریان ژێر باڵت، بەرزیان کردیتەوە و ئیتر هیچت تێ نەگەیشت، چەندە زەمەن رۆشتبوو، رۆژێک، ساڵێک، نا، رێک بیست و چوار رۆژ تۆ کەوتبووی، شتێکت لە نەخۆشخانە بیر نایەت، جگە لە بۆکس و

پیاکێشانێ کە دوکتۆر و پەرستارەکان تێیان دەسرەواندی، جوێنیان پێ دەدایت "خوێڕی، ناتەواو، گەناڵ، لاشەخۆر، بۆگەن، بۆگەن، بۆگەن، بۆگەن"

بیست و چوار ڕۆژ تێپەڕی و ئەو وەک پەروانە بەدەورتا هەڵدەفڕی، جێگەی دەگۆڕیت، خواردنی لێ دەنا، گسکی دەدا، دەیشۆردیت، لەخوار هەمان تەختی تۆوە دەنووست، هەڵدەستا و دیسانەوە قسەی دەکرد، جارجار لە ماڵ دەڕۆییە دەرێ و پاش چەند سەعاتێک دەگەڕایەوە، تۆ کە بێ ئازار و ئارام لە نێو جێگەدا نوستبووی ئەو ماچی دەکردی، وازی دەهێنا ئاوها سەریری من بکەیت، دەزانی مەسخەرەترین شتی دنیا رووی دابوو؟ تۆ نەمردبوویت، بەڵام نەشدەژیای، تەنیا زیندووبووی، بونیامێک کە تەنیا دەبیستێت، بەگران قسە دەکات، پێ دەکەنێت، دەگری، بەڵام ئەسڵەن ناتوانێت بەپێوە بوەستێت، ناتوانێت قەڵەم بەدەستەوە بگرێت، تەنیا لەبەرئەوە هەیە تا بڵێن من هێشتا نەمردووم. بەداخم.

سوپی لێ دەنا، بەریەخەی بۆ دەبەستیت، کەوچک کەوچک خواردن دەکات بەدەمتەوە و جارجاریش دەست دێنێت بەقژتا، بەخەندەیەکی نەرم بەتەواوی روخسارییەوە، بەنیگایەکی میهرەبان، تەراشی بۆ دەکردی، لەگەنی دەهێنا و بەئاوی شلەتێن سەر و ملی بۆ دەشۆردی، دیسان قسەی دەکردەوە، رۆژێک کە خەریکبوو نینۆکەکانی بۆ دەکردی وتی "دێیت پێکەوە زەماوەند بکەین؟"

"ئا"

هەمان رۆژ مەلای هێنایە ماڵەکە و بەفەرمی بووە ژنی تۆ، دوای ئەوەی ژیانی تۆ گۆڕا، ئیتر هیچت لەدەست نەدەهات، تەواوی رۆژت

لەسەر چرپا دەگوزەراند. دەخەوتیت هەڵدەستایت، جێگەکەت تەڕ دەکرد و لە تەڕی بەردەوامی جێگەکەت بێزار بوویت. هەندێک کات کە ئەو قەحپەیە سەرخۆش دەبوو، پەرداخێک مەشروبی دەدایە دەستت و لەلایەکی چرپاکە دادەنیشت و دەیگوت "ئۆخەیش.. سەرەنجام بووی بەموڵکی من"

شەوێک خەوت بینی کە دەتوانیت بەڕێدا بڕۆیت، قاچەکانت لە ژێر دەسەڵاتتدا بوو، لە کۆڵانێکەوە پێچت دەکردەوە بۆ شەقامێک کە کۆمەڵێک خەڵکی جەنازە بەشان ڕێیان لێ گرتی، بۆ هەر لایەک بڕۆشتیتایە ئەوان پێشیان لێ دەگرتی، نەیان دەهێشت دەرچیت، هەرچەندە ئەملاولات دەکرد بێ سوود بوو، ئەوەندە هەوڵت دا شەکەت بوویت، شەلاڵی عارەق بووی و لەسەرخۆچوویت، لە ناوەڕاستی کۆڵانەکەدا وەستایت و لە نیوە خەو و نیوە بێداریدا هەستت کرد کە ئەوان جەنازەکەیان خستە سەر شانی تۆ، لاشەیەکی گەرم کە پارچەیەک قوماشی سەوزی تێوە پێچرا بوو، گەنجێکی پانزە ساڵ، هەستت کرد گەرمی کەوتە سەر ناوچەوانت، وادەهاتە پێش چاو ئەوەی کە لەو پارچە سەوزە پێچراوە نەمردووە، گەرم و زیندووە، ڕەنگە تای لێ هاتبێت، جەماعەت بەیەک دەنگ دەیانوت لا اله الا الله، جەنازەکەیان خستە سەر شانت و دووبارە بەرزیان کردەوە، ئیتر ترست شکابوو، پێکەنیت، چاوەکانت هەڵگلۆفت و سەیرت کرد پیرەمێردێک ناوچەوانت ماچ دەکات، قەحبەکە وتی "تات لێ هاتووە.. ئازیزم.. بەلام هیچ نییە"

پارچەیەکی لە لەگەنێکدا شۆرد، چۆڕاندییەوە، قەدی کرد و دیسانەوە خستییەوە سەر ناوچەوانت "تۆ وەکو منداڵ وایت، ئەگەرچی حەزم دەکرد لە تۆ منداڵێکم ببێت، بەلام کە نەبوو، ئیتر خۆت وەکو منداڵێک بەخێو

دەکــەم.. بەهـەمــوو ئەوانە رازیم، دەزانی مـن لە شــوێنێکی جـەنجـاڵەوە هـاتوومـەتە ئەم شـوێنە بێدەنگە.. یانزە خـوشک و برابووین، یەک لەیەک بەدبەخـتتر، لە ژوورێکی رووتـەڵدا دەژیایین کە هـەمیشـە بۆنی نەوتی لێ دەهـات، بۆنی نـەوت و میـز.. چوزانم. باوکم حـەسـحـەسـێکی تەڵەکـەباز بوو، شـەوان بەسـەرخۆشی دەهـاتەوە و ئەوەندەی نەڕەنەڕ دەکرد کە ئێمە لەترساندا لە ناو پێخەفەکانماندا دەمیزاین، دوایی هـەرکەس نەیزانی لە کوێ گوم و گوڕبوو وەکو هـیتلەر، خۆی مرد؟ کوشتیان؟ ئێمە هیچمان نەزانـی و هـەر بەو جـۆرە گـەورەبـووین، دە سـاڵان بـووم کـە بەقـاڵێکی نێرەکەر منی دەربردە پشتی دووکانەکـەیەوە و دەسـتی بۆ دەبردم، درۆم کرد کـە پێم گـوتی تۆ چاو و گوێت کـردوومـەتەوە، تـۆ زۆر باشی.. بەڵام حەیف، حەزم دەکرد جوانترین کوڕی دنیات بۆ بخەمەوە.

من باش نیم، هیچ کـاتێک باش نەبووم، لە دە سـاڵییەوە هـەموو شـتێک تێ دەگـەیشـتم، دەچوومـە پشـتی ئەو دووکـانە نەفـرەتییـەوە و کـاڵەکم دەخوارد، سێوم دەخوارد، میوەهـایەکم دەخوارد کە حەزم لێیان بوو، ئەو نێـرەکـەرە دەسـتی بـۆ دەبردم، تا رۆژێک دەسـتم کـرد بەگـیـرفـانیـدا و رەسـمی ژنێکم تێدا بینییەوە، من لە منداڵییـەوە حەسـوود بووم، ویسـتم بزانم ئـەو ژنە کـــێـــیـــە، بەڵام ئەو نـەیدەویست بەمن بڵـێ، دوایی زانـیم ژنێتی، سـەیرم کـرد مـانەوەم لەوێ سـوودێکی نەمـابوو، لەگەڵ لۆرییـەکی بارهـەڵگردا رۆشــتم بۆ باشــوور و لە بەردەســتی ئەم شــۆفـێـر و ئەو شـۆفێردا گـەڕام، مـاوەیەک لە "سـەلەفـچگان" سـەرگـەردان بووم رێم ون کردبوو نەمدەزانی بۆ کوێ بچم.

ماوەیەک لە هـەڵدێرێکدا مامەوە، بەفر بوو، خەریکبوو لە سـەرمادا رەق ببـینەوە، لە بەیـانییـەوە هـەتا ئێـوارە عـارەقی جوولەکـەمـان خـواردەوە،

لەوانەی کە دەست ئاسمانیش نەدەکەوت، پیاڵەکانمان پڕ کردبوو تا هاتین بیخۆینەوە نیوەی تێدا نەبوو، وتم "زوو بیخۆنەوە تا پەریان نەیان خواردووەتەوە" پەریان لەخۆوە لە سەرمای دەورووبەردا دەخولانەوە، ئێمە ئەوانمان نەدەدی، کاتێک پیاڵەمان خاڵی کرد، زانیمان رێگە کراوەتەوە و ئێمەش رۆشتین، ماوەیەکی زۆر لە باشوور بووم، سەمای بەندەریش فێر بووم، بێچاووڕووبووم، دەمپیس بووم، دەمویست هەر لە ڕوو پۆرتی پیاوان بشکێنم، بەڵام هیچ کاتێک نەمتوانی.

خۆم دەڕازاندەوە، دڵم دەبرد، یەکێک دەبوو بەتۆڕەکەمەوە و لەگەڵیدا دەڕیشتم، ژەهرم بۆ دەڕژاند کەچی بێ سوود بوو، رۆژان و سالان تێپەڕین و من گەورەتر بووم، ئەو رۆژانە هەموو شتێک وەک یەک بوون.. لێگەڕێن.. تا لە نۆزدە ساڵیدا هەر لەم تارانە چوومە سەر کارێک، لە عیادەی دکتۆرێکی مووبۆردا ئیشم دەکرد، کە هەمیشە بەقژییەوە خۆی دەخلافاند، ئەوەندە عارەقی دەکردەوە کە ناچار بوو بەدەستماڵێکی سپی عارەقی ناوچەوانی بسڕێت، هەمان ئەو دکتۆرەی لەخوتوخۆڕایی مرد، دواتر تۆم بینی، خوا بەنەفرەتت بکات.

بەنووکی پەنجەکانم دەمکێشا بەدەسکی کورسییەدارەکەدا و هەوڵم دەدا هاوئاواز بێت لەگەڵ دەنگی چەرخە ئاسنەکانی شەمەنەفەرەکەدا، جووڵەی دەستم خێراتر کرد، خێرایی شەمەنەفەرەکە زۆر بوو... خێراتر... خێراتر... خێراتر.

ئەوەندە بەم کارە بێ مانایە درێژەم دایە کە سەرم گێژی خوارد و پەنجەکانم ئیتر لە ژێر دەسەلاتمدا نەمابوون، جووڵەکەم هێواش هێواش کردەوە و دەستم بەهێواشی لەسەر دەسکی کورسییەکە دانا، شەمەنەفەر وەستا، چاوەکانم نوقاند، یان رەنگە چاوە نوقاوەکانم

کردبێتـەوە، بیرم نییە، تەنیا بیرمە لە وێستگەیەکی شینی تەماویدا دەڕۆشتم و بەدوای کەسێکدا دەگەڕام، کەسێک دەهات یان کە سێک دەڕۆشت؟ نازانم بەدوای کێدا دەگەڕام، بەهەرکەسێک بگەیشتمایە بەدیقەتێکی تەواوەوە لێم دەڕوانی و هیچ کەسێک ئەو نەبوو، بەهەر لایەکدا دەڕۆشتم پەشیمان دەبوومەوە کە بۆ بەلاکەی تردا نەڕۆیشتووم، سەیری هەر کەسێکم دەکرد، ئەفسووسم دەخوارد کە بۆ سەیری ئەوانی ترم نەکردووە. ئەوان بالآیەکی سەیر و نامۆیان هەبوو، وەک ئەوەی پێڵوی چاوەکانیان هەڵگەڕابێتەوە، سووریی ناو پێڵوەکانیان وەک "تەراخوما" ترسناکی دەکردن، من بەدوای کەسێکدا دەگەڕام کە پێڵوی چاوی هەڵنەگەڕابێتەوە. هەموویان دەچوون بەیەکدا، گومەزەکانی شین بوون، دەنگی فیغانی چەند ژنێک لەلایەکەوە دەگەیییە گوێ، لە پیرەمێردێکی قەمبوور کە سەری بردبووە ناو عەباکەیەوە پرسیم "بۆ ئەم بونیامانە بەم شێوەیەن؟" وتی "ئەمانە هەموویان گوناهبارن.. گوناهێکیان کردووە بۆیە چاویان هەڵگەڕاوەتەوە "وتم "چ گوناهێ؟" کە سەری بەرز کردەوە بینیم پێڵوی ئەویش هەڵگەڕاوەتەوە و خوێنێکی ڕەش لە جەناگەیەوە دڵۆپ دڵۆپ دەتکێت، لە ترسا قریشکاندم، بەڵام دەنگ لە قوڕگمەوە دەرنەهات، دەنگدانەوەی هاوارەکەم لە کەللەمدا دەسوڕایەوە، چەند کەسێک لە سەرما دەستیان بەڕاکردنکرد و من هێڵنجم دەهات وەک ئەوەی شتێک دڵۆپ دڵۆپ لە زەینمەوە بڕژێ، دیوارەکانی کاسە سەرم درزیان دەبرد، دەستەکانم بەهەردوو لای سەرمەوە گرت و پاڵم دا بەکورسییەکەوە، دەنگی شەمەنەفەرەکە ئیتر بەردەوام نەدەهات، وەک لە باوە پێچرابێت گاهێ دەهات و گاهێ نەدەهات.

قەحبە وتی "ماوەیەک گرم گرتبوو، ئێستاش هەروام، ڕۆژێک

سەردەکەم بەشوێنێکدا و دەڕۆم، ئەوکاتە دەبینی کە ئیتر نیم کەچی خەیاڵ دەکەیت هەم، دەزانی ئەگەر باوکم سەرخۆش نەبایە و لاقەی نەکردمایە رەنگە هێجگار وا دەرنەچوومایە"

"زینا لەگەڵ مەحەرەمەکانی خۆی؟!"

"ئۆف.. ئا.. ئا.. ئا"

دەنگی خەمگین و کوژەربوو، دوو سێ مژی قووڵی لە جگەرەکەی دا و وتی "تاکەت دابەزیوە ئێستا "ئەستامینوفن"ێکت دەدەمێ کە ئاسان بنویت.. ئەدی.. ئازیزم"

حاڵت باش نەبوو، کەسێک لە چاوێکی نائاگاوە بەشەلاق کەوتبووە گیانی تۆ و هەر لێی دەدای، عەجەب چ دنیایەکی بۆگەنە! پیاوێک دڵی دۆڕاندبووە ژنێکی قەشەنگ تەنیا لەبەرئەوەی یەک تابلۆی هونەری لە سیمای، ئەندامی، پەنجەی باریک و ئەو نیگا ئاگراوییەی بکێشێت. بەڵام بێ هیوا بوو وەک من، کە بەدوای ئەم چاوانەدا هاتم، لە ژێر داروپەردووی جەستەی خۆیدا مابووەوە، تەرمی مەعشوقەکەی بەسەر شانەوە بوو نەیدەزانی بۆ کوێ بچێت، تا بەرەبەیان دەنگی گریانەکەشم لە پشت ئەو هەموو ساڵەوە دەبیست، دەمبیست کە پیاوێکی شەست ساڵە دوای نیوەشەوێکی تاریک لە تەنیاییدا دەگریا و هیچ پەنایەکی نەبوو، ئەو پیاوە تۆ بوویت، بەڵام من لە کوێ بووم؟

چاوت بڕییە وێنەکەی من کە رەنگە هەستم و لە کەنارتدا ئارام بگرم، یان ئارام بگری، سەربخەینە سەرشانی یەکتر و فرمێسک هەڵڕێژین، بەدوو دەستی شل و شۆڕ و ماندوێتییەکی خەوهێنەرەوە، کە پاش ئەو هەموو هیلاکییە دێنە سۆراخی مرۆڤ، بۆ تۆ پەنا بهێنم. لەکاتێکدا توند

باوەشت پێدا کردووم و گەرمایی لەشی خۆتم پێ دەبەخشیت، گاهێ بەدوو پەنجە لە نێوان دەستەکاندا نەوازشم بکەیت و پەراسووەکانم بژمێریت، تا بزانیت کامەیاکەیان کەمە و گاهێ کە دێتەوە هۆش خۆت بەئارامی بەبەری دەستت بە پشتمدا بکێشیت، بێ ئەوە قسەیەک بکەیت، یان بەزەینتدا ختورە بکات کە من بۆ دەگریم و چ مەرگمە؟ بێ ئەوەی بپرسی من کێم و لە کوێوە هاتووم و بۆ هێندە دڵتەپەمە و بەگومانم، وەک چۆلەکەیەکی خوساوی ژێر باران؟

نا ئیتر نەمدەویست.

کە چاوت کردەوە، قەحبەکە پێکەنی و پەرداخێک چای لە بەردەمتدا دانا.. سەربەندەکەی لە دواوە گرێ دابوو. خێرا خێرا فلچەکانتی دەشکاند و دەیکردە سەتڵێکەوە و رەنگە وشکبووەکانی دەکردە کیسەیەکی خۆڵەوە، چوارچێوە تەواونەبووەکانی بەپەتێکی ناسک بەیەکەوە بەست و گەنجێکی کەتە کیسەکانی لە قادرمەکە بردە خوارێ و لەودیو دەرگەکەوە بەجێی هێشت. ویستت راست بیتەوە، نەتتوانی، قەحبەکە هاتە هاوکاریت، گۆشەیەکی خستە ژێر سەرت تا بتوانی چاکەت بخۆیتەوە.

وتی "ئیسراحەتمان کرد.. وا نییە؟"

چووە چێشتخانەکەوە و هاتە دەرێ، دیسانەوە کیسەیەکی پڕ پاشماوە رەنگ و قەڵەم و قەڵەمدان کە لەوێ مابووەوە هێنایە دەرێ، وتی "سبەینێ ماڵەکێشەکان دێن.. دەمەوێت دار و دیواری ماڵەکەمان ساف بکەین.. رەنگێکی پەمەیی کاڵی بکەین، کارەباچی بهێنم چەند گڵۆپێکی رەنگاوڕەنگ راکێشم.. دواتر چەرچییەکان بێن ئەم هەزارپیشەیە فرێ بدەنە دەرەوە، تۆش هەر لەبەر ئەم خرتکە و پرتکەیەیە دڵت گیراوە، بەڵام

وا دەزانی نەخۆشیت. ئێرە بەپەردەی مەنگۆلەدار دەکەم بەدوو بەشەوە تا چاوت بەسەرو بیچمی هێلکەفرۆش و ئەوانە نەکەوێت کە پێیان دەڵێیت غەریبە"

دوو جگەرەی پێ کرد و دانەیەکیانی دایە دەست تۆ، وتی "دەگریت؟ خۆ من شتێکی خراپم نەوتووە، باوەڕ بکە هەرچیم کردووە و هەرچیم وتووە لەبەر تۆ بووە، بۆ کێ ئەم هەمـــوو رەنگەت رژاند بەســـەر ئەو تابلۆیانەدا؟ بۆ ناوبانگی دوای مردن؟ مردووشۆر.. دەمەوێت ژیانێکی نوێ دەست پێ بکەم، کارێک دەکەم کە بمانکاتەوە بەتۆپ"

دەستی خستبووە قژتەوە و لە ڕووی تواناوە تێکەڵەیەک لە سۆزێکی دایکانە و لاواندنەوەی یەکەمین ژنی جیهان بۆ ئاژەڵێکی ماڵی، بەردەوام بوو "ئاخ ئەگەر سەرت لەو کونە دەهێنایە دەرێ و دەتزانی کە دنیا بەدەست چ کەسانێکەوە دەگەڕێت.. رۆژێک دەتبەمە تەنیشت پەنجەرەکە و نیشانت دەدەم؛ وێرانەکانی دەوروبەر گۆڕاون بۆ تەلاری گەورە گەورە، سەتەلایت بەردەوام بەرنامەی خۆش پەخش دەکات، ئیتر مرۆڤەکان نامە بۆ یەکتر نانووسن، فاکس دەکەن. لەم کاتەدا تۆ دادەنیشی رەنگ دەڕێژیت بەسەر تابلۆدا! باوەڕ بکە ئەوەی کە دەیڵێم قسەی بەتاڵ نییە، راستییەکی روونە، بەدوو ساڵ ئێرە دەکەم بەکۆشک، تەلارێکی جوان.. ئیتر من کار ناکەم، پۆلێک کچی ناساک دەخەمە ئیشەوە، ئەو کاتە رەنگە خۆشم جارێکی تر ببمەوە بەسۆزانی.. چوزانم"

چاوی بڕییە سوچێک و لە خەیاڵاتی خۆیدا ون بوو، تۆ سەیری وێنەی منت دەکرد و نووکی پەنجە شادەت دەکرۆژت، حەزت لە جگەرە بوو، لە چا، لە بیستنی فیکەی سەرخۆشێک لە نیوەشەوێکی باراناویدا، مەیلی کانادای سارد، نازانم ئەوکاتە بیری باوکیشت دەکەوتەوە؟

وتی "ئەم هەزارپیشەیە زۆر جێ دەگرێت، فڕێی دەدەمە دەرەوە و دەڕۆم دیکۆرسازێک رادەسپێرم کە دیکۆرێکم بۆ بکات، هەر بریقەکەی چاوی مشتەری کوێر بکات.. دەبینی ئازیزم کە تەواوی تەمەنت هەڵەت کردبوو.. بیرتە بەقایشێک تێم دەکەوتی و شین و مۆرت دەکردمەوە؟ دەتویست لە من مۆدیلێکی کەڕ و کوێر دروست بکەیت، بۆ؟ کە ببم بە پەیکەرێک! لەبەر چی، چی لە سەرتا بوو؟ بەڕاست بیرتە؟"

بیرتە من دەربەدەر بەدوای ئەودا دەگەڕام و هیچ شوێن پێیەکیم چنگ نەدەکەوت؟ ئیتر نەدەچووە قاوەخانەکان، هیچ شەقامێک بۆنی ئەوی لێ نەدەهات، هیچ کەسێک شێوەی ئەو نەبوون.. من هەر بەدوایدا دەگەڕام، سەرەنجام شەوێکی بەهار دڵم سپاردە دەریاوە و هەموو قاوەخانەکان یەک یەک گەڕام، قاوەخانەی فیردەوسیی، قاوەخانەی نادری، قاوەخانەی لوقانتە، هەموو شوێنێک قەرەباڵغ بوو، بونیامەکان دەچوون بەیەکدا و بۆ من، هیچ کەسێک ئەو نەبوو. چوومە باڕێک بەنێوتوانج و پەنجە راکێشان و قسەی ناخۆشدا تێ پەڕیم، دوو پێک عاراقی فەلم خواردەوە و هاتمە دەرێ، چوومە قاوەخانەی فیردەوسیی، قاوەیەکم بانگ کرد، بەقادرمەکاندا چوومە خوارێ بێ ئەوەی بیرم بێت دەرگەکە دابخەم، سرنجم لە جانتاکەم دەرهێنا و پڕم کرد و چەقاندمە دەمارمەوە، کە تەواو بوو هەندێک خوێنم دەرهێنا و دیسانەوە تێم کردەوە، دەرم کێشا و تێم کردەوە، سەیری خۆمم لە ئاوێنەدا کرد، چەند تێکشکاو و پیربووم! لە دەنگی ئۆکۆردیۆنی کابرا نابیناکەی بەردەرگەوە زانیم باران بەخوڕ دەبارێت، گەرمام بوو، بەقادرمەکاندا سەرکەوتمەوە و بەسەرپێوە قاوەکەم هەڵدا، ئەسکە ناسێکم کردە ژێر پیاڵەکە و هاتمە دەرێ، دەستم کرد بەجانتاکەمدا، چەند ئەسکەناسێکم لە تاریکیدا

دەرهێنا و خستمە گیرفانی ئەو مۆسیقارەوە و لەگەڵ دەنگی ئۆکۆردۆنەکەیدا هاوئاواز دەمگوتەوە "ئەی رۆژگاری نەخش و نیگاران.. هەرچی بوو خەون بوو.. خەیاڵ بوو.. ئەی دڵی نووستوو.. ئەی خەوی شیرین"

باران بەخوڕ دەبارێت، وەک ئەوەی ئاسمان تەڕم بکات. خۆم رەها کرد بە تاریکایی شەو و بارانی بەخوڕ کە دەیشۆردمەوە و مەستتری دەکردم، هەموو مەستییەکانم بەخۆشی ئەوە، من بەخۆشی ئەوەوە دەمخواردەوە. بەشەقامی فیردەوسیدا هەڵگەڕام و بەشەقامەکەی ئەودا پێچم کردەوە، لە بەردەم ماڵەکەیدا وەک سەربازێکی ئێشکگر دەهاتم و دەچووم، لە تەنیشت ژورەکەیەوە چەندین جار هاتم و چووم و زانیم کە نییە، چرای ژوورەکەی خامۆش بوو، بۆنی قاوەی چاکەت و پانتۆڵەکەی لە هەوای باراناویدا حاڵی بەحاڵم دەکرد، ئەگەر بهاتایە و منی لەوێدا ببینیبا دەیگوت "مەگەر تۆ ئاوکێشی نهێنییەکانی خەڵکیت؟"

میلی پەنجەرەی ژوورەکەیم بەهەردوو دەست گرت و سەرم بەشێلمان و خشتی ماڵەکەیەوە نابوو، وتم ئەی رۆژگاری نەخش و نیگاران، ئێمە خوامان دەوێت، ئێمە ون بووی بێ بەلەمەکان، ئێمە منالانی قوتابییەکانی سەربەڕێ، ئێمە کوڵەفڕی خوساوەین لە داسی جووتیار دەترسین، ئێمە گوناهێکمان نەکردووە، بێ پەنا ماوین، دەغڵ و دان لێ دوراو، لانە تێکچوو، مالانی ئاوەدانی سێ نهۆمی.

بێچارە دڵم. باران خوڕ خوڕ دەبارێ و من سەرمامە، من سەرمامە و هیچ کەسێک نییە، هیچ وەلامێک نییە، ژوورەکە بۆنی مەرگی لێ دەهات، بۆنی جەستەیەکی ئاوساوی ناوچەمەدانییەک بەکوڵی ژنێکەوە، ئەو ژنە من بووم. نازانم بۆ تۆم بیر کەوتەوە، هەوای تۆ کەوتبووە سەرم،

دەمویست سەرێکت لێ بدەم، میلی پەنجەرەکەم بەردا، دووبارە لە بەرامبەر ئەو ماڵە کۆنە هاتم و چووم، دەنگی هاوئاوازی منداڵانی بچووکم بیست، سەیرێکی سەر دەرگەکەم کرد، ئەو هەموو نەخش و نیگارەی سەر ئەو کاشییە شینە دێرینانە! چ حاڵێکم هەبوو؟ هیچ تێ ناگەم، دەنگی باران لە نێو چەرخی شەمەنەفەرەکەدا ون دەبوو. لەپڕ ماشێنێک لە دوامەوە وەستا، پیاوێک جامەکەی دادایەوە و وتی "دەتوانین ئەمشەو لە خزمەتدا بین؟"

پشتم لەرزی، ئاوڕێکم دایەوە لە تاریک و رووندا سەیرم کرد چەند کەس بوون؟ نەمدەزانی.

وتم "من؟"

وتی "ئا تۆ.. قەحبەی هەرزە"

وتم "من.. خۆ نیم"

وتی "بێ دایک و باوک"و ویستی لە ماشێنەکە دابەزێت کە من رام کرد، کۆڵانە و کۆڵان، باشە ئاسک لە دەشتدا چۆن دەتوانێت رابکات و هێڵێکی غوبار لە دوای خۆی جێ بهێڵێ؟ قژم لە هەوادا پەرێشان دەبوو، مەمکەکانم بەدوو دەست گرتبوو تا نەکەوێت، دەنگی هەنکەهانکیانم دەبیست و رام دەکرد. بۆ ساتێک سەرم خستە ناو دەستەکانمەوە و خۆم راوەشاند، ویستم وێنەی زەینم بگۆڕێ، ویستم بۆ رۆژگاری نەخش و نیگاران بگەڕێمەوە، ویستم لە شەمەنەفەرێکدا دانیشتم و بەرەوشوێنێکی نەزانراو لە تاریکی بێ کۆتایی ئەو تونێلە دووکەڵ گرتوو یان ئاسمان رەشەدا، تەرمێک بەکۆڵمەوە بێت و بەڵام کەس لە من نەپرسێ بۆ هەم.

له شـهمـهنهفهرهكهدا بووم؟ لهسـهر چرپاكه نووستبووم؟ هيچم له ياد نييـه، تهنيا ئهوهم لـه يادە كه دوو مۆم له مـۆمدانێكدا بهلای سـهرمـهوه دهسووتـان و ئهو بهتاسهيهكی سـهيرهوه چاوی بڕيبووه من، من مردبووم و ئهو مــهراسـيـمی زيندووكـردنـهوه "ژياندنـهوه"ی منی بـهجێ دههێنا، بهدهورمـدا باڵهفـڕهی دهكـرد، من دهنگی هـهناسـهی لهرزيويم دهبيـست، شلهيهكی تفت و شيرينم له دهممدا هـهست پێ دهكرد، كه بهنێوان ددانه داخراوهكانمهوه بۆ گهرووم سهرهوخواردهبوو، وهك قورقوشمێكی تواوه كه ئـاگری له گيانم بهردهدا. له رهحمی دايكێكهوه پێم دهخسته دنياوه، دنيـايهك كـه له يهكهمـين ساتهوه دهبوو سـازی گـريانم كـۆك بكردايه و بهتهواوی وجودمهوه له ناخی دڵمهوه شينم بكردايه.

هـهسـتم كـرد شـهمـهنهفـهرهكـه له تاريكی تونێلهكـه دهچێتـه دهرێ، رووناكـــيـــيـــهكی كـــهم له دوورهوه دياربوو، دهنگی چهرخـــهكـــانی شـــهمـهنـهفـهرهكـه هێـواش.. هێـواش دهبڕاو وهكـو لهنگهری سـهعـاتێكی پوكـاوه دهجـولا و ئهو چـهرخـانهی دههـاڕی، ئايا بـهيان ئهنگوتبـوو، ئايا ئهوه هـهتـاوبوو كـه رووناكی رشـتـبـووه ناو چاوه مـاندووهكـانـی من؟ بۆ سـاتێك كـرژبووم و هـهڵلـهرزيم، ساردی كێـردێكم له لهشـمدا هـهست پێ كرد، شتێكی بڕی كه من قيژاندم و بۆ يهكهمين جار دهنگی قيژهی خۆمم بيست، وهك ئهوهی پۆلێك راوچی پهتێكی گـهوره له دهريادا گرێ بدهن، بهڵام شهپۆلی خێرا وهك مقهستێكی دهسكرِهش پهتهكهی دهبڕی، تۆڕ و مـاسـيـيـهكان دهگـهڕانهوه بۆ دهريا. بهزهحـمـهت له نێوان پێڵـوهكانمهوه چهمهدانييه قاوهييهكهم بهزوور سهرمـهوه بينی و بۆنێكی بێزاركهری له سـهرمـا هـهڵكرد، بۆنی دهريايهك بـوو كه هـهموو مـاسـيـيـهكان مـردبوون، كوڕه گـهورهی پاشا شـای مـاسـيـيـهكـانی راو كـردبوو و مـاسـيـيـهكان

هەمـــوویان مـــردبوون، دەریا بۆنی مـــردارەوبووی لێ دەهات، بۆنێکی نەفرەت ئەنگێز کە ڕێی هەناسەمی دادەخست.

ئەوکاتە شەپۆلێکی خێرا لە جەستەمەوە هەڵکشا و هەموو ئەو بۆنە بێزارەی داشۆرد و هەموو شتەکانی لە بیر بردمەوە، دەنگگەلێکی نوێ هات، هەندێک پێ دەکـــەنین و هەندێک چەپڵـــەیان لێ دەدا، ژنێک دەینالاند، ئایا ئەو ژنە من بووم؟

"کچە؟"

کەسێک چەمەدانییەکەی لەلای سەرمەوە هەڵدەگرت و رای کرد و دوور دەکەوتەوە، ئایا ئیتر تەرمێک بەکۆڵمەوە نەبوو؟ دەستم بۆ یەخەمبرد لای مەمکەکانم گەڕام، هیچ کلیلێک نەبوو، سەگەکان لە دوورەدەست حەپەحەپیان دەکرد و پیرەمێردێکی قەمبوور لە قەراغ جۆگە ئاوێک، لە ژێر دار سەرووییەکدا، پەنجەی حیرەتی بردبوو بۆ دەمی و لە ژێر چاوەوە چاوەڕوانی دەکێشا، تا گوڵی نیلۆفەر بچنم و پێشکێشی بکەم.

ئەمە خەمگین نییە؟

کۆتایی

له نیگارکێشەوە بۆ نیگار

دیالۆگ و دانووستانی دوو دەق

عەتا نەهایی

وتووێژ و دیالۆگی نێوان مرۆڤەکان، بەتایبەت مرۆڤی بیرمەند و داهێنەر، دوو ئاست و ئاراستەی هاوزەمەنی و ناوزەمەنی، یان هەنووکەیی و مێژوویی هەیە. بەو مانایە کە مرۆڤی بیرمەند و داهێنەر وێڕای وتووێژ لەگەڵ هاوسەردەمەکانی، بەردەوام لە حاڵی دیالۆگ لەگەڵ مرۆڤی سەردەمانی رابوردوو، تەنانەت داهاتووشە. ئەو بەردەوام خەریکی وڵامدانەوە بە پرسیارەکانی پێشینان و گەڵاڵەکردنی پرسیار بۆ نەوەکانی داهاتووە. پێشکەوتن و پەرەسەندن لە هەموو بوارە فکری و ئەدەبی و هونەرییەکاندا بەرئەنجامی ئەم پرسیار و وەڵامە بێپسانەوە و ئەم دانووستان و دیالۆگە نەقرتاوەیە. لە هەموو بوارەکان و بە تایبەت لە بواری داهێنانی ئەدەبیدا دەقەکان مەیدانی ئەم دانووستانەن، یان بە واتایەکی تر، ئەم دانووستان و دیالۆگە لە دەقەکاندا خۆی دەردەخات. ئەوەی دەقێکی سەرکەوتوو لە دەقێکی تێکشکاو یان زڕەدەق جیا دەکاتەوە سەردەمیانە بوون و لە هەمان کاتیشدا دەستەویەخە بوون یان "چالنج" لەگەڵ باشترین دەقەکانی بەر لە خۆیەتی. هەڵەیەکی گەورەیە کە ئەم دەستەویەخە بوون و چالنجە بە دابڕان و پشت هەڵکردنی دەقێک لە دەقەکانی رابوردوو بزاندرێت. «کارێک کە زڕەدەقە بەناو ئاوانگاردەکان دەیکەن». لەوەش هەڵەتر ئەوەیە کە دەقەکان لە هەموو بارێکەوە یەکتر دووبارە بکەنەوە.

لێرەوە دەچمە سەر بابەتی نووسینەکە کە خوێندنەوەیەکی بەراورد

کـارانەی رۆمــانی پەیکـەری فـەرهـاد، بە قـەڵـەمی "عـەباس مــەعـرووفی" نووســەری ئێـرانییـە. بەر لە هـەمـوو نرخـاندنێکی پێشـوەخت، عـەباس مەعرووفـی لەو نووسـەرانەیە کە بەردەوام لە حاڵی وتووێژ و دانووسـتانی رۆشنبــیری و ئەدەبی لەگـەڵ نووســەرانی بـەر لە خـۆیەتی و، بەرهـەمـە داسـتانییەکـانی لە دەوامەی لۆجیکیـی چیرۆک و رۆمـانی ئێرانیدایە. لەم میانەدا رۆمانی پەیکەری فەرهاد نموونەی دیاری بەرهەمێکی داستانییە کە راسـتـەوخـۆ لـە هـەناوی بەرهـەمـێکی ترەوە سـەری هـەڵداوە و لەسـەر زەمینەی واقـیـعێکی داسـتـانیـیـەوە هـاتووەتە بوون. ئەم رۆمـانە دەقێکە نەوەک هـەر لـە پێـوەندی و دانووسـتـان لەگـەڵ دەقـێکی تری داسـتـانی، بەڵکو دەقێکە کە نمایشی ئەم پێوەندی و دانووستانە دەکات. ئەم رۆمانە رەوایەتیکی ئـاڵۆزی زهـنییـە لـە زمـانی کـەسـایەتییـەک کـە لە رۆمـانێکی ترەوە هـاتووە.

راوی یان بێژەری رۆمـانی پەیکـەری فـەرهـاد، لە راسـتیـدا کـەسـایەتی رۆمــانی "کـونده کـوێره"، بە ناوبـانگـترین رۆمـانی سـادق هیـدایەت و لە هـەمـان کـاتیـشدا بە ناوبـانگترین رۆمانی فـارسـییە کە زیاتر لە حەفـتـا سـاڵ بەر لـە ئێسـتـا و شـەست سـاڵ بەر لـە نووسـینی پەیکـەری فـەرهـاد نووسـراوە. من گـومـانم لەوە نییـە کە هـەمـوو کـەسـایەتییە چیرۆکییـەکـان «تەنانەت کـەسـایەتی فـانتـاسـتیکترین چیرۆک و رۆمـانەکـانیش» پێیـان لە ناو دنیـای واقـیـعدایـە و، بە شـێـوەیەک لە دنیـای واقـیـعـەوە دەچنە ناو دنیـای مـەجـازی چیرۆک و رۆمـانەکـان. ئەوەش دەزانم کە گـوێزانەوەی کـەسـایەتی لە چیرۆک و رۆمانێکەوە بۆ چیرۆک و رۆمانێکی تر بابـەتێکی تازە و غـەریب نیـیـە و، لەخـۆیدا بەها بە بەرهـەم نابـەخـشـێت یان لە بەهـاکـانی کـەم ناکـاتەوە. ئەوەی لـەم رۆمــانـەدا بەلای منەوە ســەرنج راکێش و جێی رامـان و تێفکرینە ئەوەیە کـە مـەعرووفی لەم رۆمـانەیدا

ئیمکانی گوتن و گێڕانەوە بە کەسایەتییەک دەبەخشێت کە لە ڕۆمانەکەی پێشوو، واتە لە ڕۆمانی کوندە کوێرەدا هیچ دەرفەت و مەجالێکی بۆ گوتن و گێڕانەوە پێ نەدراوە. نووسەر، خۆی لە دوو لاپەڕەی کۆتاییی کتێبەکەیدا پاش ئەوە کە باسی چۆنیەتی نووسینی ئەو ڕۆمانەی دەکات دەڵێ: «بە پێچەوانەی نووسینەکانی پێشووم بۆ خۆم دەورێکی ئەوتۆم لە نووسینی ئەم ڕۆمانەدا نەبوو. کاتێک دەستم بە نووسین کرد، وەک ئەسپێکی وەحشی هەوساری پساند و ڕووی لە کێو و بیابان کرد. ژنی قەڵەمدانەکەی کوندە کوێرە دەیگێڕایەوە و من واسیتە بووم تا ئەم شێوازە غەریزییە دوور لە عەقڵە خۆی دەربخات.» پاشان دەڵێت: «ئەزموونی ئیقاع و زمانی کوندە کوێرە و، گەڕان بە ناو نیگاری قەڵەمدانەکاندا شێتییەک بوو. شێتییەک کە هێور هێور ڕوحمی دەجوو. ژنی ڕۆمانی کوندە کوێرە دەستی بە گوتن کردبوو، لە خەو و بێداریدا وازی لێ نەدەهێنام... من هیچ گەڵاڵە و پلاتێکم بۆ چیرۆکەکە نەبوو، نەمدەزانی ڕووداوەکان بەرەو کوێ دەڕۆن.»

دیارە پێویست ناکات گومان لەم گوتەی نووسەر بکەین، چونکە شێوازی گێڕانەوەکە ئەو ڕاستییەمان بۆ دەردەخات کە نووسەر هیچ گەڵاڵە و پلاتێکی لەوە پێش داڕژاوی بۆ نووسینی ڕۆمانەکەی نەبووە. ژنی ڕۆمانی کوندە کوێرە، یان وا باشترە بگوترێت، نیگاری سەر بەرگی قەڵەمدانەکان کە ئێمە پێشتر لە زمانی ڕاوی و بێژەری ئەو ڕۆمانەوە لە گەڵ هۆویەت و کارەکتەرەکەی، یان با بڵێم لەگەڵ بێهۆویەتی و بێ کارەکتەرییدا ئاشنا بووین، پاش شەست ساڵ لە ڕۆمانەکەی عەباس مەعرووفیدا دەردەکەوێتەوە و، ئەم جارە لە زمان و ڕوانگەی خۆیەوە، چیرۆکی ژیان و سەربوردەی خۆی دەگێڕێتەوە.

لەبەرئەوە کە یەکێک لە مەبەستە سەرەکییەکانی ئەم کورتە خوێندنەوەیە گرینگیدان بە پێوەندی نێوانی دەقی ئەم ڕۆمانە و ڕۆمانی کوندە کوێرەی سادقی هیدایەت و، چۆنیەتی دیالۆگ و دانووستانی فەرهەنگی و ئەدەبی نێوان ئەم دوو نووسەرەیە، ناچارم ئاوڕێکی زۆر کورت و ڕاگوزاری لەو ڕۆمانەش بدەمەوە و سووکە بەراوردێکیش لە نێوان هەندێک لایەنی ئەم دوو دەقە بکەم.

کوندە کوێرەی سادق هیدایەت گێڕانەوەی دوو چیرۆک یان دوو ڕەهەندی چیرۆکێکی ئاڵۆز و قووڵ و کراوەیە. گێڕانەوەیەکی زهنییە کە سنوورەکانی نێوان خەون و بەئاگایی، واقیع و خەیاڵی شێواندووە. کوندە کوێرە چیرۆکێکی عاشقانەیە کە لە زمانی پیاوێکی تەنیا و خەمۆک و مالیخولیاییەوە، لە دوو بەشی سەرەکیدا دەگێڕدرێتەوە. ڕاوی یان بێژەری ئەم ڕۆمانە ئەگەرچی ناوی نییە، بەڵام تا ئێستا و پاش حەفتا ساڵ، هێشتا بەناوبانگترین کەسایەتی چیرۆک بە زمانی فارسییە، زۆربەی هەرە زۆری خوێنەوارانی پیر و گەنجی ئێرانی دەیناسن و یەکەم پاراگرافی گێڕانەوەکەیان لەبەرە: «لە ژیاندا زامگەلێک هەیە کە وەک خۆرە، بە هێوری و لە تەریکیدا ڕوح دەخوات و دەیتاشێت. ناکرێ لەلای کەس باسی ئەم زام و ئازارانە بکەیت، چونکە هەموو کەس بە پێی عادەت ئەم ئازارە بڕوا پێنەکراوە بە ڕووداو و پێشهاتی سەیر و دەگمەن دەزانێ، ئەگەر کەسێک بیڵێت یان بینووسێت خەڵک بە پێی بۆچوونی باو و بۆچوونی خویان هەوڵ دەدەن بە بزەیەکی پڕ لە گومان و گاڵتەجاڕی وەری بگرن. چما مرۆڤ هێشتا چارە و دەرمانێکی بۆ ئەم زام و ئازارانە نەدیوەتەوە و تاکە هەتوانیش فەرامۆشی بە شەراب و خەوی تلیاک و مادەی سڕکەرە.»

ئەم ئازارە کە بێژەری ڕۆمانی کوندە کوێرە لە دەسپێکی

گێـڕانەوەکـەیدا بەم شـێـوە باسـی دەکـات، بەرئەنجـامـی عـەشـقـێکی ماخۆلیانە. ئەو لە دەوامەی گێڕانەوەکەیدا باسی ئەوە دەکات کە چۆن لە درزی تاقی ژوورەکەی، لە پشت کووپەیەک شەرابی کۆنی حەوت ساڵەوە چاوی بە دیمـەنێک دەکـەوێت کـە لەو دیمـەنەدا کـچـێکی جـوان بـەسـەر شیوەڵێکدا نەویوەتەوە و، گوڵێکی نیلوفەڕ پێشکێش بە پیاوێکی کووڕی ئەوبەر شـێـوەڵەکـە دەکـات. بێگومـان ئەم دیمەنە سـەدان سـاڵـە کـە بۆ هـەمـوو ئـیـرانیـیـەک و، تەنانەت بۆ زۆربـەی خـەڵکی ئەم ناوچـەیەش دیمەنێکی ئاشنایە. دیمەنێکی مینیاتۆڕی کە لەسەر هەموو شتێک، هەر لە کاسـە و دەورییەوە بگرە تا بەرگی قـەڵەمدانەکان کێشراوەتەوە. راوی یان بێژەری گێڕانەوەکە شـەیدای ئەو کچـە نیلوفـەڕ بە دەسـتـە دەبێت و لێی دەبێـتـە ژنی خـەون و خـۆزگـە دوور و درێژەکـانی و، وەک مـرۆڤـێکی خـەیاڵی و فریشـتـەیەکی ئاسمانی باسی دەکات. فـریشـتـەیەک کـە دواتر دێتـە ژوورەکـەی و بێ هیچ قـسـە و گفـتـوگۆیەک لـەسـەر قـەرەوێڵـەکـەی رادەکشێت و هەر لەوێش دەمرێت. ئەوسا کابرا کە لە هـەموو هـەوڵێک بۆ ژیاندنەوەی نائومێد دەبێت، لە ئەنجـامـدا بۆ ئەوەی دەست و چاوی هیچ پیـاوێکی تر سـیـمـای بـان زەوینی ئـەو دڵدارە فـریشـتـە ئـاسـایە نەشـەمزێنێت، جـەسـتـەی ناسکی لەت و کوت و پارچە پارچە دەکـات و لە ژێر خـاکدا دەیشـارێتـەوە. پاشـان تا هـەتا هـەتایە لە فـیراقی دوو چاوی رەشی ئەو دڵدارە خـەیاڵ کـردە، خـۆی بە کـێـشـانەوە نیگاری ئەو ژنە لەسـەر بەرگی قـەڵەمـدانـەکـان خـەریک دەکـات. ئەمـە کـورتـەی بەشی یەکەمی رۆمانـەکەیە کە بێژەر بە خەو دەیبینێت و دوا ئـەوە کە بەئاگـای دەبێـتـەوە، لـە بەشـی دووەمـدا بڕیـاری نووسـینەوەی ئـەو خـەونە دەدات. بەڵام ئەوەی کـە بێژەر لە بەشـی دووەمـدا دەینووسـێت روویەکی تری ئەو خـەونـە، یان ئەو چیـرۆکـەیە. گـێڕانەوەی بەشـی دووەمی رۆمـانی کـوندە

کوێره، دیسان خەونێکی تر، بەڵام ئەم جاره خەونێکی گەلێک ناخۆش و کابووسێکی گەلێک ترسناکە. لەم بەشەدا راوی یان بێژەر چیرۆکی شەیدایی خۆی بۆ ژنێک دەنووسێت کە بە پێچەوانەی ژنە فریشتە ئاساکەی بەشی یەکەم، نەوەک ژنی خەون و خەیالات، بەڵکو ژنی خویەتی. ژنێکی سۆزانی و لەیلەدۆنەیەکی دەرپێ بە کۆڵ کە بێژەر لە ئەنجامدا ئەویش دەکوژێت.

من نامەوێ لەم نووسینەدا رۆمانی کوندە کوێره بخوێنمەوە کە لەوپەڕی ئاڵۆزی و فرەڕەهەندی و قووڵیدایە، بەڵکو دەمەوێ بڵێم ئەو ژنە فریشتە ئاسا و مینیاتۆرییە کە خوێنەر تەنیا لە زهن و زمانی بێژەری پیاوی چیرۆکەکەوە لەگەڵی ئاشنا دەبێت، ئەو ژنە کە لەو رۆمانەدا فرسەتی گوتنی تاکە وشەیەکیشی نەبووە و، لە پاش مردنیشی ئەسیری سەر بەرگی قەڵەمدانەکان بووە، لە پاش شەست ساڵ و لە پاش سەفەرێکی دوورودرێژ بە سەر بەرگی قەڵەمدانەکانەوە، لە رۆمانی پەیکەری فەرهاددا دەردەکەوێتەوە و، ئەم جارەیان خۆی بڕیاری گێڕانەوەی ژیان و سەربوردەکانی ژیانی خۆی دەدات. ئەگەر لە رۆمانی کوندە کوێرەدا بێژەری پیاو نیگار کێشی سەربەرگی قەڵەمدانەکان چیرۆکەکەی بۆ سێبەری خۆی دەگێڕێتەوە، لە رۆمانی پەیکەری فەرهاددا بێژەری ژن نیگاری سەر بەرگی قەڵەمدانەکان چیرۆکەکە بۆ پیاوێکی نەقاش کەسێکی وەک بێژەری رۆمانەکەی پێشوو دەگێڕێتەوە. پیاوێک کە لە ناخ و دەروونی خۆیدا شەیدای ئەو ژنە فریشتە ئاسایە یان ئەو نیگارە مینیاتۆرییەیە، بەڵام تووشی بە تووشی ژنێکی هەرزە و بەرەڵاوە بووە. کەواتە بە رواڵەت هیچ جیاوازییەکی ئەوتۆ لە مابەینی چیرۆکی ئەم دوو رۆمانە نییە، جگە لەوە کە لە رۆمانی کوندە کوێرەدا رووداوەکە لە روانگەی زهن و زمانی نەقاش و نیگارکێشەوە

گـێـڕدراوەتەوە، بەڵام لە رۆمـانی پەیکەری فـەرهاددا رووداوەکـان لە روانگەی زهن و زمـانی نەقش و نیگارەکەوە دەگێڕدرێنەوە. ئەڵبەت ئەمە تەنیا جیاوازی نێوان ئەم دوو رۆمانە نییە. گرینگترین خاڵی جیاوازی نێوان ئەم دوو رۆمانە لایەنی سەمبولیک و هێمایینی هەموو توخم و رەگەزەکانی رۆمانی کوندە کوێرە و پێوەندی ئەم توخم و رەگەزانە لەگەڵ قـووڵترین لایەنەکـانی زهنی مـرۆڤ، بە تایبەت زهنی راوی و بێـژەری گێڕانەوەکەیە. کوندە کوێرە خەونێکە کە هەموو کون و کەلەبەرەکانی ناوشیار "ناخودئاگای" زهنی مرۆڤ، لەسەر بەستێنی مێژوو، فەرهەنگ و زمـانی ئێرانی، نمایش دەکات. ئەمە قـووڵاییـیەکی وەهای بەم دەقـە کراوەیە بەخشیوە کە تا ئێستا سەدان وتار و دەیان کتێبی بە زمانی فـارسی و تەنانەت زمـانە رۆژاواییـیـەکـانیش لەسـەر نووسـراوە و، بە هەموو جۆرە مەنهەجێکی ئەدەبی "زمانناسی، کۆمەڵناسی، دەروونناسی و..." خوێندراوەتەوە.

بێگومـان پەیکەری فـەرهادیش گـێـڕانەوەیەکی سـەرکەوتـوو، ئاڵۆز و چێژبەخشـە، بەڵام ئەم رۆمانە لەگەڵ ئەوەشدا کە گێڕانەوەیەکی زهنییە، زیاتر لەوە کە ئاوڕی لە دەروون و ناوشـیـاری زهنی مـرۆڤ دابێـتـەوە، داڵغەی نواندنەوەی کێشە و گرفتە کۆمەڵایەتییەکان و، بەتایبەت کێشە و گرفتـەکانی ژن لە کۆمـەڵگەی پیاوسـالاری هەیە. ئەوەندە کە رۆمـانی کوندە کوێرە سەروکاری لەگەڵ هێما و سەمبولەکانە و دەیهەوێت بە بۆنەی ئەوانەوە پەردە لەسـەر بوونی مـرۆڤ و رازە دەروونیـیـەکـانی هەڵبـداتەوە، پەیکەری فـەرهاد بە خـەمی کـێـشـە و گـرفـتـە کۆمەڵایەتییەکانەوەیە و دەخوازێت رەگوریشەی مێژوویی ئەو کێشە و گرفتانە شی بکاتەوە. بۆیە ئەگەر لە رۆمـانی کوندە کوێرەدا بە گوتەی "رێنە لانو"ی فـەرانسـەیی «گـرینگی هونەر بە مـانای ئەوپەڕی

شـەرەفـمـەنـدیی وشـەکـە، لە بەرچاوی خـوێنەر بە شـێـوەیەکی ئاشکرا دەردەکـەوێت.» ڕۆمـانـی پەیکەری فـەرهـاد بـە گـوتـەی "ڕۆلف ئێـشـپـنلەر" رەخنەنووسی گۆڤاری "تاگ ئشپیگڵ"ی ئاڵمـانی «دەنگ و جەستە و سۆز و پلەوپایەی ژن بۆ ژن دەگەڕێنێتەوە.»

ئەگەر شێوازی گێڕانەوەی ڕۆمـانـی کوندە کوێرە بازنەییـیـە و، راوی یان بێـژەر لە شوێنێکەوە دەست بەگێـڕانەوە دەکات و لەسـەر رەوتێکی بازنـەیی دەگـاتەوە بۆ هەمـان شـوێن و هەمـدیس لەوێوە دەست پێ دەکـاتەوە و وەک هـەڵگەڕان بـە پەیژە یـان پێـپلیکانێکی خـڕ و بازنـەیی بەرەو ژوور هەڵدەکشێت، ڕۆمانی پەیکەری فەرهاد تاکبێژییەکی دوور و درێژ و پچـڕ پچڕی کـەسایەتی سـەرەکی چیرۆکـەکە، واتە ژنـی تابلۆی نەقـاشی، یان نیگاری سـەر بەرگی قـەڵەمـدانە. تاکـبـێـژی ژنێک کـە لە کەسنەزانی(*) زهنی راوی و بێژەری ڕۆمـانەکەی سادق هیدایەت دەرباز بووە و چووەتە خـەونی پیاوێکی نیگارکێـشی تر و لە خـەونی ئـەو پیـاوە نیگارکـێشـەدا چیـرۆکەکەی دەگـێڕێتـەوە. کـەواتە دەبێ بڵـێم پەیکەری فـەرهاد ئەگـەرچی بەرواڵەت تاکبـێژییـەکی دەروونی ژنـە، بەڵام لە ناخی خۆیدا وتووێژی ژن و پیـاوە. دیالۆگی نـیگار و نیگارکێش. دانووسـتـانی شاعی و سرووش، هونەرمەند و ئیلهام.

***

بێگومان لە خوێنەری ئەم چەند لاپەڕە شاراوە نییە کە هەموو پیاوێک، بە تایبەت پیاوانی هونەرمەند و داهێنەر، لە زهنی خۆیاندا سیمای لێڵی ژنێکی فریشتە ئاسای بان زەوینییـان هەڵگرتووە. ژنێک کـە سـەرچاوەی ئیلهـامی شـاعیـرانە و هونەرمـەندانەیە. ژنێک کە بـە درێژاییی مێـژووی

(*) کەسنەزان = ناشوێن "ناکجا اباد"

ئەدەب و هونەر، هەر شاعیرێک بە شێوەیەک وەسف و مەدح و پەسنی کردووە و هەر نەقاشێک بە شێوەیەک نیگاری کێشاوەتەوە و هەر مۆسیقاژەن و دەنگبێژێک بە شێوەیەک بە گوێیدا چرپاندووە. پیاوانی هەست ناسک بە درێژاییی تەمەنیان "وشیارانە یان ناوشیارانە" بە شوێن ئەو ژنە ناسکە خەیاڵییەدا دەگەڕێن. ئەوان کاتێک عاشق دەبن پێیان وایە ژنی خەون و خەیاڵەکانیان بینیوەتەوە، بەڵام کاتێک بە دڵدارەکەیان دەگەن، ئەو وێنە زهنییە وردە وردە لە مێشکیاندا کاڵ دەبێتەوە و ئەو عەشقە ئەفلاتوونییە لەسەر قەرەوێڵە و لە ناو جێی خەوتنەکەیاندا دەمرێت. ئەوسا هێور هێور دڵدارەکەیان لێ دەبێتە ژنێکی ئاسایی و لە هەندێک حاڵەتی دەگمەنیشدا ژنێکی هەرزەی دەرپێ بەکۆڵ. چیرۆکی کوندە کوێرەی سادق هیدایەت لە رووکەشیترین لایەنیدا، نمایشی ئەم دۆخە دەکات. بێژەری پیاوی رۆمانەکە پاش مردنی ژنی فریشتە ئاسای خەیاڵەکانی لەسەر قەرەوێلەکەی و، پاش ئەوە کە دڵدارەکەی لێ دەبێتە ژنێکی هەرزەی دەرپێ بە کۆڵ، تووشی خەمۆکی و نائومێدییەکی کوشەندە و هونەرمەندانە دەبێت و پاشماوەی تەمەنی خۆی بە کێشانەوەی روخساری ژنی فریشتە ئاسای خەیاڵەکانیی، لەسەر بەرگی قەڵەمدانەکان، خەریک دەبێت. ئەم چیرۆکە لە پەیکەری فەرهادیشدا دووبارە دەبێتەوە. جیاوازییەکە لەوەدایە کە ئەمجارە نیگاری سەر بەرگی قەڵەمدان، یان با بڵێم ژنە ناسکە خەیاڵییەکەیە کە دەچێتە خەونی پیاوێکی نەقاش و بەمشێوە دەست بە گێڕانەوە دەکات:

«نازانم ، ئایا دەتوانم سەر بنێمە سەر شانەکانت و فرمێسک برێژم؟ بە دوو دەستی شۆڕ و داکەوتوو، سڕی خەوی پاش هیلاکییەکی زۆر کە هەڵدەکوتێتە سەر گیانی مرۆڤ، پەنات بۆ بهێنم؟ لە کاتێکدا توند لە

باوەشت گرتووم و گەرمای لەشی خۆتم پێ دەبەخشی، جارێک بە دوو قامکی ناوەڕاستی هەر دوو دەستت دەملاوێنیتەوە و پەراسووەکانم دەبژێریت تا بزانی کامیان یەکی کەمە و، جارێک کە وەخۆت دێیتەوە بەرە دەستت بە پشتمدا دەکێشیت، ئارام، بێ ئەوەی بپرسیت من کێم، لە کوێوە هاتووم و بۆ ئاوا دوودڵ و دڕدۆنگم، وەک چۆلەکەی تەڕی بەر باران؟...» پاشان بەمشێوە درێژەی پێ دەدا: «نا، ئیتر نەمدەتوانی دوای ئەو سەفەرە دووردرێژانە، پاش ئەو هەموو ساڵە تەنیاییە و دووری لەو چاوە رەش و بە بریقانە کە بە نیگایەکی پشت دەلاقەی ماڵەکەی ژیانی بەئاگرەوە نام، ئیتر نەمدەتوانی سەرگەردان بم...»

ئەمە گوتنی نەقش و نیگارێکی بێ پرسپێکتیوە کە لە بێ هۆویەتی و بێ کاراکتەری خۆی وەرس بووە و، بەندی دەیان و بگرە سەدان ساڵەی سەر بەرگی قەڵەمدانەکانی پساندووە. ئەمە گوتنی ژنێکە کە هێڵی سووری بێدەنگیی لە مێژینەی بەزاندووە و چیرۆکێکمان بۆ دەگێڕێتەوە کە پێشتر نەمانبیستووە.

نەمانبیستووە؟

چیرۆکی پەیکەری فەرهاد گێڕانەوەیەکی ئاڵۆز و فرە رەهەندە، کە لە رەهەندێکیدا دووبارە بوونەوەی چیرۆکی کوندە کوێرەیە و، زۆربەی کەسایەتی و رووداوەکانی ئەو رۆمانەی تێیدا دەردەکەوێتەوە. پێشتر ئاماژەم بەوە کردووە کە رۆمانی کوندە کوێرە لە رواڵەتیترین و رووکەشیترین دەرکەوتنیدا چیرۆکێکی دوو پاڵوو، یان با بڵێم دوو چیرۆکە کە لە هەر کامەیاندا لایەنێک، یان سیمایەکی ژن لە روانگەی پیاوەوە دەردەکەوێت و دەگێڕدرێتەوە. ئەم دوو چیرۆکە، یان ئەم دوو پاڵووی چیرۆکەکە، لە رۆمانی پەیکەری فەرهاددا بەهەمان شێوە و ئەم

جاره له روانگه و له زمانی ژنهکهوه دووباره دهبێتهوه. لهم ڕۆمانهدا ژنهکه شهیدای وێنهی زهنی و بان زهوینی پیاو دهبێت. پیاوێک که دهمرێت و ژنهکه پهیکهرهکهی دهخاته جانتایهکهوه و بۆ ههمیشه به کۆڵی خۆیدا دهدات و لهگهڵ خۆی دهیگێڕێت. له لایهکی تریشهوه ههر ئهم ژنه دهچێته خهونی پیاوێکی نهقاش که لهگهڵ ژنێکی ههرزه و بهرهڵادا دهژی و ئازاری دهدات. تا ئێره ڕهنگه بگوترێت پهیکهری فهرهاد لاسایی و دووباره نووسینهوهی کونده کوێره، یان له باشترین حاڵهتدا خوێندنهوه و سادهکردنهوهی ئهو ڕۆمانهیه. ڕهنگه بگوترێت عهباس مهعرووفی نهک ههر کهسایهتی و ڕووداوهکان، بهڵکو زۆربهی تێم و موتیڤهکانیشی له ڕۆمانهکهی سادق هیدایهت وهرگرتووه و، بێجگه لهوهش، ههر له روانگهی هیدایهتهوه سهیری ژنی کردووه و، وهک ئهو ژنی له دوو سیمای دژوازی فریشته ئاسا و ههرزهدا بینیوه. ڕهنگه بگوترێت مهعرووفی نهیتوانیوه وهها که له سهرهتای ئهم نووسینهدا ئاماژهی پێ کرا وتوویژ و دیالۆگێکی ڕۆشنبیرانهی ئهدهبی لهگهڵ هیدایهت ساز بکات و، دهقهکهشی نهکهوتووهته کێشه و چالنج لهگهڵ دهقهکهی هیدایهت. ڕهنگه بگوترێت پهیکهری فهرهاد نهک ههر هیچ وهڵامێکی ئهمڕۆییانهی به پرسیارهکانی کونده کوێره نهداوهتهوه، بهڵکو هیچ پرسیارێکی تازهشی بهرههم نههێناوه.

بێگومان ئهم بۆچوونه و ئهم نرخاندن و قهزاوهت کردنه، بۆچوون و نرخاندنێکی به پهله و یهک لایهنهیه. حاشا لهوه ناکرێت که نیگا و روانینی نووسهری ڕۆمانی پهیکهری فهرهاد بۆ چهمکگهلێکی وهک ژن، عهشق، مهرگ و ژیان، به شێوهیهک دووبارهکردنهوهی نیگا و روانینی سادق هیدایهت و ڕۆمانی کونده کوێرهیه. بهڵام خودی سادق هیدایهت و ڕۆمانهکهشی، له ڕووبهڕووبوونهوه لهگهڵ ئهم چهمکانه، له شاعیران و

داستانبێژانی کۆنی ئێرانی، لە کەسانێکی وەک "نزامی" و دەقە عاشقانەکانی وەک لەیلی و مەجنوون و شیرین و فەرهادی تێ نەپەڕاندووە.

عەباس مەعرووفی لە دوا لاپەڕەی کتێبەکەیدا دەڵێت: «هەستم دەکرد کە پێوەندییەکی قووڵ لە مابەینی هیدایەت و نزامیدا هەیە، بەڵام هەرچی بیرم دەکردەوە نەمدەتوانی پێناسەی ئەو پێوەندییە بکەم. هیدایەت چ پێوەندییەکی بە نزامییەوە بوو؟» ئەوەی کە مەعرووفی نەیتوانیوە پێناسەی بکات، بوونی فکرێکی هاوبەش و خوێندنەوەی چونیەکی هیدایەت و نزامی و زۆر شاعیر و داستانبێژی تر بۆ چەمکگەلێکی وەک ژن، عەشق، مەرگ و ژیانە. فکر و خوێندنەوەیەک کە لە رۆمانەکەی مەعرووفیشدا بە بێ هیچ گۆڕانێک دووبارە دەبێتەوە.

راستە دەقە ئەدەبییەکان مەیدانی دیالۆگ و دانووستانی رۆشنبیرانەی نێوان شاعیر یان نووسەر لەگەڵ شاعیر یان نووسەرانی ترە، بەڵام پێویست ناکات ئەم دیالۆگ و دانووستانە حەتمەن بە ئاراستەیەکی فکری و فەلسەفیدا بڕوات. رۆمانەکەی سادق هیدایەت لەگەڵ ئەوەدا کە نیگا و روانینێکی رۆژهەڵاتی و ئێرانی و بێگومان نەریتی بۆ ژن و عەشق و مەرگ و ژیان هەیە، بەڵام بە مۆدێرنترین شێوە نمایشی کاریگەری ئەم شێوە روانینە لەسەر هەست و هزر و سایکۆلۆجی مرۆڤ دەکات و بە مۆدێرنترین شێوە زاڵبوونی ئەم نیگایە و کاریگەری لەسەر وشیار و ناوشیاری زهنیی مرۆڤ دەگێڕێتەوە. هەروەها پەیکەری فەرهادیش کاریگەری ئەم شێوە روانینە رۆژهەڵاتی و نەریتییە بۆ ژن و عەشق و... لەسەر فەرهەنگ و مێژوو، رووداوە مێژوویی و کۆمەڵایەتییەکان دەگێڕێتەوە. ئەم دوو رۆمانە، وێڕای توانا و

بەهای هونەری و ئەدەبی جیاوازیان، لە راستیدا تەواوکەری یەکترن. یەکەمیان بە سەرسامکەرترین شێوە پەردە لەسەر نەدیوترین سووچەکانی ناخ و دەروونی پیاوی رۆژهەلاتی و ئێرانی هەلدەداتەوە و، دووەمیشیان ئامادەیی ژن لە رووداوە مێژوویی و کۆمەلیەتییەکانی ئەم هەرێمە دەنوێنێتەوە. راوی یان بێژەری ژنی رۆمانی پەیکەری فەرهاد، نیگاری سەرگەردانی سەر قەلەمدانەکانە کە لە رابوردووە هاتووە، لە خەیاڵ و واقیعی رابوردووەوە، لە ئەفسانە و مێژووەوە هاتووە. مەعرووفی نەک هەر لەم رۆمانەیدا بەلکو لە هەموو رۆمانەکانی تریشیدا چاوێکی لە ئەفسانە و چاوێکی تری لە مێژووی ولاتەکەیەتی. کەسایەتییەکانیشی هاوکات لە دلی ئەم دووانەوە سەرهەلدەدەن. رووداو و کارەساتەکانیش هاوکات لایەنێکی خەیالی و ئەفسانەیی و لایەنێکی تری واقیعی و مێژووییان هەیە.

راوی یان بێژەری پەیکەری فەرهاد، نیگاری ژنێکی گەنج و جوان کە دەیان و سەدان ساڵ ناچار کراوە کە لەسەر بەرگی قەلەمدانەکان روو لە پیرەپیاوێکی کوور و قەمبوور بکات و گولی نیلووفەری پێشکێش بکات، ئێستا نەک هەر بریاری هەلاتن و خۆدەربازکردن لە بەندی قەلەمدانەکانی داوە، بەلکو بە تەمایە لە بەندی پیرە کوور و قەمبورەکەش هەلبێت. لە بەندی هەموو ئەو پیاوانە هەلێت کە خۆی واتەنی «دەیانویست دامان پۆشن و بمانشارنەوە. یان هەولیان دەدا جلمان لەبەر دابدرن. ئێمە "نیگاری سەر هەموو قەلەمدانەکان" فێر بووین کە هەلێین، بەلام بۆ کوێ؟ سنووری نێوان ئەم دووانە کوێ بوو؟ دەبوو لە کوێ بوەستاینایە کە نە ئەسیری بانگبێژان و جارچیانی ئەخلاق بین و نە بە دەستی دڕندە بێ ئەخلاقەکان پەڕ پەڕ بکرێین؟ من کە تا ئەو رۆژە هیچ کارێکم جگە لە بەنیگاربوونی بەردەوام لەسەر

قەڵەمدانەکان نەدەزانی، ئێستا فێر بووم کە لە پەردەی نەقاشی یان بەرگی قەڵەمدانەکان بێمەدەر و لە کاری دنیا سەرم سووڕ بمێنێت. شوێن ئەو چاوانە بکەوم کە مانایان بە ژیانم بەخشیبوو»

لێرەوە ئیتر ئەم ژنە بە هەر دوو ڕێچکەی بەرهەست و نابەرهەست، ئەفسانەیی و مێژوویی‌دا سەر ڕێ دەکەوێت و لە پێناوی دۆزینەوەی دڵدارەکەی، نەقاشی سەر بەرگی قەڵەمدانەکان، خۆی بە خەونی نەقاشێکی تردا دەکات و لە خەونی ئەودا و لە گۆشە نیگای ژنانەی خۆیەوە، چیرۆکی ژیانی خۆیمان بۆ دەگێڕێتەوە.

لێرەوە دەبێ بڵێم هەروا کە شێوازی گێڕانەوەی بازنەیی ئەو دەرفەتەی بە هیدایەت بەخشیوە کە وەک چەرخە مەتەیەک بە ناخ و دەروونی خەونەکانی بێژەری ڕۆمانەکەیدا ڕۆ بچێت و، قووڵترین سووچی زهنییەتی هەڵبکۆڵێ و، پەردە لەسەر هێما و وێنە زهنی و ئەزەلی و ئەبەدییەکان هەڵبداتەوە، عەباس مەعرووفیش بە سوود وەرگرتن لە شێوازی تاکبێژی دەروونی ئەو هێما و وێنە زهنییانە دەهێنێتە گۆ و، لە زمانی ئەوانەوە واقیع و ڕووداو و کارەساتەکانی کۆمەڵگەیەک دەگێڕێتەوە کە هێشتا ئەو هێما و وێنە زهنییانە زۆرترین دەور و کاریگەرییان لەسەر ژیان و گوزەرانی هەیە. بێگومان من نامەوێ سەرلەنوێ بەو ڕووداو و کارەساتانەدا بچمەوە و دیسان بیانگێڕمەوە. بەڵکو دەمەوێ بڵێم ئەوەی کە ڕاوی یان بێژەری ڕۆمانی پەیکەری فەرهاد بەوپەڕی وردبینی ژنانە و لە ریتمێکی توند و خێرادا دەیگێڕێتەوە، کۆی ئەو ڕووداو و کارەساتانە، کۆی ئەو کێشە و گرفتانەیە کە کۆمەڵگەی ئێرانی لە کۆنەوە تا ئێستا بەتایبەت ئێستا لەگەڵیدا ڕووبەڕوو بووەتەوە و بەدەستیانەوە دەناڵێنێت.

لەم چوارچێوەدا، یەکێک لە جوانییەکانی گێڕانەوەکەی عەباس مەعرووفی ئەوەیە کە لە لایەکەوە خەونەکانی راوی رۆمانی کوندە کوێرە و رۆمانەکەی خۆی "پەیکەری فەرهاد" تێ هەڵکێش دەکات، لە لایەکی ترەوە رووداوە واقیعییەکان و کێشە و گرفتە کۆمەڵایەتییەکانی سەردەمی سادق هیدایەت بە رووداو و کێشە و گرفتە سیاسی و کۆمەڵایەتییەکانی ئەم سەردەمەوە گرێ دەدات. ئەو بەم کارە پێمان دەسەلمێنێت: هەروەها کە رۆمانەکەی و خەونی کەسایەتییەکانی رۆمانەکەی، لە هەناوی رۆمانەکەی هیدایەت و خەونی کەسایەتییەکانی هیدایەتەوە سەریان هەڵداوە، بە هەمان شێوە رووداو و کارەسات و کێشە و گرفتە فەرهەنگی و کۆمەڵایەتییەکانی سەردەمەکەشی "ئەم سەردەمە" درێژ کراوەی روودا و کێشە و گرفتەکانی سەردەمی هیدایەت و بەر لە ئەویشن.

بە دڵنیاییەوە تێ هەڵکێش بوون و لێکدرانی رووداو و کەسایەتی و تێم و موتیڤەکانی ئەم دوو رۆمانە لە ئاستێکدایە کە خوێنەری پەیکەری فەرهاد بە بێ خوێندنەوەی رۆمانی کوندەکوێرە ئیمکانی پێوەندی و چێژبردن و تێگەیشتن لە ماناکانی نییە. یان با بڵێم رێگەی نزیکبوونەوە و گەیشتن بە دنیای داستانی پەیکەری فەرهاد، لە دنیای داستانی کوندە کوێرەوە تێ دەپەڕێت. ئەگەرچی خودی مەعرووفی بۆچوونێکی جیاوازی هەیە و پێی وایە وێڕای ئەو هەموو نزیکایەتییەش، رۆمانی پەیکەری فەرهاد بەرهەمێکی سەر بەخۆ و لەخۆیدا تەواوە و، بەبێ ئاگەداری خوێنەر لە رۆمانەکەی سادق هیدایەت و بەبێ خوێندنەوەی ئەو رۆمانەش ماناکانی خۆی بەدەستەوە دەدات و چێژ بەخوێنەرانی دەگەیەنێت.

بێگومان مەعرووفیش وەک هەموو ئەو خوێنەرانە کە رۆمانی کوندە

کـوێرەیان خـوێندووەتـەوە و لەگـەڵیـدا ژیاون، ناتوانێت بۆ سـاتێکیش کەسایەتی و رووداو و تێم و موتیڤەکانی ئەو رۆمانە فەرامۆش بکات و، لە روانگەی کەسێکەوە کە ئەو رۆمانەی نەخوێندووەتەوە قەزاوەت لەسەر سەربەخۆیی و ناسەربەخۆیی رۆمانی پەیکەری فەرهاد بکات. من پێم وایە رۆمانەکەی سادق هیدایەت بە هەموو رەهەندەکانییەوە وەها تەندراوەتە رۆمانی پەیکەری فەرهاد کە هیچ خوێنەرێکی بێ ئاگا لەو رۆمانە ناتوانێت پێوەندیی قایمی لەگەڵ بگرێت و، چێژی پێویستی لێ وەربگرێت. من لەگەڵ ئەوەدا کە پێم وایە هیچ چیرۆک یان رۆمانێکی سەربەخۆ نابێت بۆ بە دەستەوەدانی هەموو مانا و جوانییەکانی داوا لە خوێنەر بکات ئاوڕ لە دەرەوەی خۆی، واتە مێژوو یان رووداوە کۆمەڵایەتییەکان یان دەقێکی تر بداتەوە. بەڵام پێم وایە رۆمانی پەیکەری فەرهاد بێ ئەو سەربەخۆییە تەواوەش رۆمانێکی سەرکەوتووە. چونکە ئەگەرچی ئەم رۆمانە وەک هەموو دەقێکی ئەدەبی و داهێنەرانەی تر لە دیالۆگ و دانووستان لەگەڵ دەقەکانی تردایە، لە هەمان کاتیشدا نمایشی ئەم دیالۆگ و دانووستانە دەکات. ئەم نمایشکردنە بابەتێکی جیاوازە و تایبەت بەم رۆمانەیە. ئێمە دەزانین کە نمایش و نواندنەوەی هەموو دیالۆگ و دانووستانێک پێویستی بە ئامادەیی هەردوو لایەنی دانووستانەکەیە. من نامەوێ پاساو بۆ هیچ یان بۆ کەس بهێنمەوە. خۆشحاڵم بەرلەوە کە پەیکەری فەرهاد بکرێت بە کوردی رۆمانی کوندە کوێرە کراوە بە کوردی و، خۆشحاڵتریش دەبم ئەگەر پەیکەری فەرهاد خوێنەرەکانی ناچار بە خوێندنەوەی رۆمانەکەی سادق هیدایەت بکات.

بابەتێکی تر کە دەمەوێ لەم خوێندنەوە کورتەدا ئاماژەی پێ بکەم بابەتی زمانە. بە دڵنیاییەوە زمانی گێڕانەوەی پەیکەری فەرهاد لایەنی

هەرە بەهێز و سەرکەوتووی ڕۆمانەکەیە. مەعرووفی لە هەمان لاپەڕەی کۆتاییی کتێبەکەدا دەڵێ «ئەزموونی لەحنی "ئیقاع" کوندە کوێرە و گەڕان لە نەقاشی قەڵەمدانەکان شێتییەک بوو...» من گومانم لەو شێتییە داهێنەرانە نییە، بەڵام ئەگەر مەبەستی نووسەر ئەوە بێت کە زمان و لەحنی ڕۆمانەکەی هەمان زمان و لەحنی کوندە کوێرەیە، پێم وابێت بە هەڵەدا چووە.

ئەوە ڕاستە کە لە مێژووی ئەدەبی هاوچەرخی فارسیدا زمان و لەحنی داستانی کوندە کوێرە دەور و کاریگەرییەکی حاشا هەڵنەگری لە گۆڕان و تازەکردنەوەی پەخشان و نەسری نقیساری فارسی هەبووە و، بەشێکی زۆری لە توانا و قابلییەتەکانی ئەم زمانە بۆ گێڕانەوەی چیرۆکی مۆدێرن ئاشکرا کردووە. بەڵام سرووشتییە کە ئەم زمانە دواتریش لەسەر دەستی چەند نەوە لە شاعیران و نووسەرانی تازەگەری ئێرانی زیاتر پەرەی سەندووە و، تواناکانی بۆ گێڕانەوە، بە تایبەت گێڕانەوەی چیرۆک و ڕۆمانی زهنی زیاتر بووەو، ئیمکاناتی بۆ ئاشکراکردنی قووڵایی زهنییەتی مرۆڤ بەربڵاوتر بووە. عەباس مەعرووفی وەک نووسەرێکی نوێخواز کە داڵغە و کەڵکەڵەی زمانی هەیە، نەک هەر میراتگری زمانی داستانی سادق هیدایەت و، تۆن و ئیقاعی سەمیمانەی بێژەری ڕۆمانی کوندە کوێرەیە، بەڵکو ئاگەداری ئەزموونە ئەدەبی و زمانییەکانی شاعیران و نووسەرانی پاش هیدایەت و، تۆن و ئیقاعی شاعیرانەی چیرۆک نووسانی بەر لە خۆشییەتی. ئەو لە دەوامەی تەقەلای نووسەرانی بەر لە خۆیدا توانیویەتی ئەزموونە زمانییەکەی هیدایەت بۆ نزیک خستنەوەی زمانی گێڕانەوەی داستانی لە ئاخافتنی خەڵک قووڵتر بکاتەوە و، لەحن و ئیقاعی گێڕانەوەکەی لە زهنییەتی کەسایەتییەکان نزیکتر بخاتەوە. کەواتە ئەزموونی زمان و

لەحن و ئیقاعی گێڕانەوەی پەیکەری فەرهاد نەک هەر دووبارەکردنەوەی زمان و ئیقاعی کوندە کوێرە نییە، بەڵکو تازەتر و قووڵتر و بەهۆی نزیکبوونی لە ناخی زهنییەتی بێژەرەکەی سەمیمیتریشە. ئەم زمان و تۆن و ئیقاعە ئیمکاناتێکی زیاتری بۆ وەسف و نواندنەوەی زهنییەتی کەسایەتی چیرۆکەکە هەیە.

یەکێک لە دیارترین تایبەتمەندییەکانی ئەم زمان و تۆن و ئیقاعە داستانییە، لایەنی شاعیرانەیەتی. راستە زمانی کوندە کوێرەش لە زۆر شوێندا زمانێکی شاعیرانەیەو، نەک هەر نووسەران، بەڵکو شاعیرانی تازەگەری پاش هیدایەتیش سوودیان لە زهنییەت و زمانی شاعیرانەی ئەو رۆمانە وەرگرتووە(*)، بەلاّم زمانی شێعری پەیکەری فەرهاد بە هەموو رۆمانەکەدا بلاّو بووەتەوە. «لە زەینیدا بەخۆمم گوت ئەمە واتە ژیانی هەتاهەتایی. ئاسوودە بنوو، من سەیرت دەکەم. من خەوتم. لەشم بە پێخەفەکەوە دروو، لە قووڵایی بۆنی پیاوانەیدا نوقم بووم. وەها نوقم بووم کە ئەو ناچار بوو هەمـوو هەستی بینینی لە پشت قاپووڕی چاوانییەوە بخوازێت و، وەک دەرزی لەشم بە پێخەفەکەوە بدروێت. لە دڵمدا گوتم ئازیزەکەم بە نیگات بمدروو، بەهەر شوێنێکەوە کە حەز دەکەیت بمدروو. بە ژیان، بە مەرگ، بە عەشق و بە هەرچی کە دڵت دەیخوازێت. لە بەرامبەر نیگاتدا دەبم بە هەور، دەبم بە دووکەڵ کە بتوانی وەک با یاریم پێ بکەیت. بە هەناسەی گەرمت فوو لە لەشم بکە، بزانە چۆن ون دەبم.»

(*) بۆ نموونە شاملوو رستەگەلێکی شێعری "وەک: بزەیەک لەسەر لێوی لەرزی، وەک سەمای ئاو لە بنمیچەکان، کە رەنگدانەوەی خۆرەتاو بوو." راستەوخۆ لە زمانی کوندە کوێرە وەرگرتووە.

لە کۆتاییدا

بێگومان وەرگێڕانی ڕۆمانێکی وەک پەیکەری فەرهاد کە تاکبێژییەکی دەروونی و گێڕانەوەیەکی پچڕ پچڕی زهنییە، بۆ هەموو وەرگێڕێک کارێکی گران و ریسکێکی گەورەیە. زمانی ئەم بەرهەمانە «هەروا کە ئاماژەی پێ کرا» کارکردێکی شێعری هەیە و، بە پێچەوانەی زمانی ئینشایی زۆر چیرۆک و ڕۆمانی تر کە تەنیا ئەرکی راگوێزانی مانا و پەیامی لە ئەستۆیە، خۆی داهێنەری مانا و پەیامە. بەشی زۆری ڕووداوەکانی ئەم جۆرە چیرۆک و ڕۆمانە وەک شێعر ڕووداوێکن کە لە زمانی نووسەرەکانیاندا روو دەدەن و، کەم وەرگێڕ دەتوانێت بە تێر و تەواوی لە زمانێکی تردا دووبارەیان بکاتەوە. ئەمە لە لایەک و، لە لایەکی تریشەوە بە داخەوە چیرۆک و ڕۆمانی کوردی تا ئێستاش ئەزموونێکی ئەوتۆی لەم شێوە مامڵەکردنە لەگەڵ زمان و گێڕانەوەی زهنی نییە و، چیرۆکنووسانی کوردیش بێجگە لە چەند کەسێکی دەگمەن بەهایەکی ئەوتۆیان بە جیاوازی نێوان زمانی ڕۆژنامەگەری لەگەڵ زمانی چیرۆک و ڕۆمان و، شێوازی ئاخاوتن و لەحن و ئیقاعی جۆراوجۆری بێژەر و کەسایەتی چیرۆک و ڕۆمانەکانیان نەداوە. ئەڵبەت بارودۆخی سیاسی و کۆمەڵایەتی و فەرهەنگی کوردیش بە شێوەیەک بووە کە پێویستی گێڕانەوە و نواندنەوەی واقیعە عەینی و بەرهەستەکان، دەرفەتێکی بۆ ئاوڕدانەوەی نووسەران لە داڵغە و کێشە و گرفتە زهنییەکانی کەسایەتییە داستانییەکان نەهێشتووەتەوە.

نووسەرانی کورد بە زۆری تا ئێستاش ماناخواز بوون و بە قەدەر پێویست گرینگییان بە زمان و ئیقاع و سەبک و ستایلی جیاوازی

گێڕانەوەکەیان نەداوە. هەروەها زەمینەی کۆمەڵایەتی و فەرهەنگی پێویستیش بۆ ئاوڕدانەوەیان لە کێشە و گرفت و داڵغە زهنییەکان لە ئارادا نەبووە. ئەمانە بەگشتی کاریگەریان کردووە کە زۆرینەی خوێنەری کوردیش ئامادەییەکی ئەوتۆیان بۆ چێژبردن و پێوەندی گرتن لەگەڵ ئەم جۆرە دەقە زهنییانە نەبێت.

من دڵنیام کە توانا ئەمین، وەرگێڕی ئەم رۆمانەش ئاگای لەم راستییانە و، لە ترسناکی و ریسکی کارەکەی بووە، بەڵام وەک وەرگێڕێکی بەجورئەت لەبری ئەوە کە بیر لە ریسکی کارەکەی بکاتەوە، وەک نووسەری رۆمانەکە سەرشێتانە خۆی تەسلیمی سۆزی بێ سنووری راوی یان بێژەری رۆمانەکە کردووە.

ئەگەرچی دەبێ بە راستگۆییەوە دان بەوەدا بنێم کە بە داخەوە من بە هۆی هەندێک گرفتی شەخسییەوە تەنیا توانیومە نزیکەی بیست لاپەڕەی ئەم دەقە لەگەڵ دەقە فارسییەکەیدا بەراورد بکەم، بەڵام بە پێوانەی ئەو بیست لاپەڕەیە پێم وایە کاک توانا بەوپەڕی جیدییەتەوە هەوڵی داوە بەقەدەر توانای خۆی و مەجالی خۆ بەدەستەوەدانی رۆمانەکە بۆ بوون بە کوردی، لە ریسکی کردەکەی کەم بکاتەوە. ئەو ماندوو نەبێت و خوێنەریش سوود لە وەرگێڕانەکەی وەربگرێت.

سوپاسی تایبەتیم بۆ:

* کاک جەبار سابیر کە نوسخەی فارسی ئەم کتێبەی لە تارانەوە بەتایبەت بۆ هێنام.

* کاک عەتا نەهایی و کاک مەسعوود ئەحمەد، کە بە پێداچوونەوە و سەرنجەکانیان، ئەم وەرگێڕانەیان دەوڵەمەند کرد.